

แนวทางการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา โดยกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ: การให้ความสำคัญแก่สิทธิมนุษยชนและเพศภาวะ

แนวทางการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา
โดยกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ:
การให้ความสำคัญแก่สิทธิมนุษยชนและเพศภาวะ

คำนิยาม

เพศวินศึกษาในคำนิยามของร่างกฎหมายการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นฉบับใหม่ของไทย หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ในเรื่องเพศที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิการได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์ ให้ความสำคัญกับความหลากหลายและความเสมอภาคทางเพศ ที่ครอบคลุมถึงพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล พฤติกรรมทางเพศ สุขภาวะทางเพศ และมีมิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อเรื่องเพศ

“เพศวินศึกษา” เป็นคำใหม่ที่มีในกฎหมายไทย ทั้งที่มีการใช้แพร่หลายในวงการสาธารณสุข การศึกษา และพัฒนาสังคมมาหลายปี และเป็นคำที่ใช้แพร่หลายในต่างประเทศทั่วไป

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA) เป็นองค์กรซึ่งมีการดำเนินการด้านประชากรและการพัฒนา การให้แนวทางการดำเนินงานเรื่องเพศวินศึกษาเป็นมาตรการสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนในทุกช่วงวัย ทั้งในและนอกโรงเรียน รวมทั้งประเด็นสิทธิมนุษยชนและเพศภาวะซึ่งเป็นมาตรการสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน

การรวบรวมความรู้ในด้านดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่สมควรจะเผยแพร่ต่อประชาชนทั่วไปให้เข้าใจในองค์ความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนและเพศภาวะ ซึ่งได้รับการให้ความสำคัญจาก สหประชาชาติ (UN) และประชาคมทั้งโลก

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'N S'.

นายแพทย์เจตน์ ศิริธรานนท์
เลขาธิการองค์การสมาชิกรัฐสภาแห่งเอเชียด้านประชากรและการพัฒนา
24 ธันวาคม 2558

คำนิยม

เมื่อ 2,400 ปีมาแล้ว มหาเทพยมหามหาราชของอินเดียได้กล่าวถึงการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส ความสัมพันธ์ทางเพศแบบชั่วคราว และความพึงพอใจทางเพศของสตรี ซึ่งล้วนให้คำสอนเรื่องเพศสัมพันธ์น่านับการแก่คนหนุ่มสาวในยุคนี้

อีก 500 ปีถัดมา ในสมัยราชวงศ์ฉินแห่งแผ่นดินจีนมีการผลิตตำรา “ศิลปะการประกอบกิจในห้องหลับ” หรือ “The Art of the Bedchamber” ซึ่งเป็นตำราเกี่ยวกับเรื่องเพศที่สำคัญ ในเวลาเดียวกันนี้เองก็เริ่มมีการทำเครื่องรางสมรสสำหรับคู่บ่าวสาว ซึ่งมีลวดลายทำทางที่คู่สมรสพึงปฏิบัติในคืนวิวาห์ เพื่อให้บรรลุน้ำที่ที่มีต่อครอบครัวและสังคมในการให้กำเนิดบุตร

ในเวลาไล่เลี่ยกันนั้น กวีชาวโรมันนามว่าโอวิดก็ถูกสั่งห้ามไม่ให้เข้ากรุงโรมเพราะได้เขียนบทกวีนิพนธ์ที่ชื่อ “ศิลปะแห่งรัก” หรือ “The Art of Love” ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราสี และทำทางในการร่วมรัก

หลายสิ่งไม่เคยเปลี่ยนแปลง หนึ่งในนั้นก็คือ ความจำเป็นในการเตรียมเยาวชนให้พร้อมสำหรับการใช้ชีวิตแบบผู้ใหญ่ และนั่นย่อมรวมถึงการเตรียมความพร้อมสำหรับชีวิตทางเพศ ผมรู้สึกประหลาดใจเสมอที่พบว่าทุกวันนี้ยังมีผู้ใหญ่ที่เจตนาดีหลายคนเชื่อว่า การสอนเพศศึกษาที่ดีที่สุดคือการไม่บอกอะไรแก่คนหนุ่มสาวเกี่ยวกับเรื่องเพศเลย เพื่อที่ว่า “เด็ก ๆ จะได้ไม่นึกถึงเรื่องเพศ และก็จะได้ไม่มีเพศสัมพันธ์” ความเชื่อเช่นนี้เรียกว่าเป็นความเชื่อที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนเหตุและผล เพราะที่จริงแล้วหนุ่มสาวไม่ว่าในยุคสมัยใดต่างก็นึกถึงเรื่องเพศ และมักจะเริ่มมีชีวิตรทางเพศกันในช่วงวัยรุ่น ดังนั้น จึงไม่เพียงแต่เป็นความเชื่อที่ไม่สมเหตุผล หากแต่ยังเป็นการกระทำที่ขาดความรับผิดชอบอีกด้วย

เมื่อเยาวชนไม่ได้รับข้อมูลที่อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงเรื่องเพศวิถีและสัมพันธ์ภาพ อีกทั้งยังไม่มีพื้นที่ให้เรียนรู้การมีความสัมพันธ์ทางเพศอย่างมีความรับผิดชอบและเคารพต่อคู่ของตนเองแล้วนั้น ย่อมมีแนวโน้มว่าจะนำไปสู่ปัญหาที่รุนแรง

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่า เยาวชนควรได้รับข้อมูลที่ที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เกี่ยวกับเพศวิถีและสัมพันธ์ภาพ เพื่อจะได้มีทัศนคติและค่านิยมที่อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง รวมทั้งมีความอ่อนไหวและเคารพต่อเพศภาวะ วิธีดังกล่าวนี้พบว่าใช้ได้ผลดีที่สุดในทุกประเทศทั่วโลก ส่วนทางเลือกอื่นๆ เช่น การไม่สอนเพศวิถีศึกษา เรื่องที่แต่งขึ้นมาหลอกๆ การให้ข้อมูลที่มีอคติ เพศศึกษาที่เน้นแต่ชีววิทยา และการส่งเสริมให้งดเว้นการมีเพศสัมพันธ์ ล้วนแต่ไม่ได้ผลสำหรับการป้องกันการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมทั้งเอชไอวี

เพศสัมพันธ์อยู่กับเรามาตั้งแต่ยุคก่อนที่จะมีมนุษย์เสียอีก และก็ด้วยสิ่งนี้ที่ทำให้มีเราๆ ท่านๆ เช่นทุกวันนี้ การไม่บอกข้อเท็จจริงเรื่องเพศให้แก่ลูกหลานของเรา เพื่อให้พวกเขาสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตรทางเพศของตนเองได้อย่างชาญฉลาดนั้น จึงไม่เพียงแต่เป็นการกระทำที่ขาดความรับผิดชอบ หากยังเป็นการย้อนแย้งกับความเป็นจริงของประวัติศาสตร์มนุษย์ที่เรามีร่วมกันมานับพันๆ ปีอีกด้วย

คาสปาร์ พิค

ผู้แทนประจำประเทศไทย

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ

30 ธันวาคม 2558

กิตติกรรมประกาศ

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA) ใคร่ขอขอบคุณและแสดงความซาบซึ้ง ไปยังเพื่อนร่วมงานและภาคีเครือข่ายทั้งหลาย ที่ได้ให้ข้อมูลเชิงวิชาการในระหว่างการจัดทำ เอกสารแนวทางการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาโดยกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ: การให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนและเพศภาวะฉบับนี้ ประการแรกและสำคัญที่สุด ขอขอบพระคุณบุคคลสองท่านนี้เป็นอย่างยิ่ง นิโคล ฮาเบอร์แลนด์ รองกรรมการอาวุโสแห่งสภาประชากร (Population Council) และเดโบราห์ ไกรโรว์ ที่ปรึกษาอิสระแห่งสภาประชากร ผู้เขียนหลักของเอกสารฉบับร่าง และผู้คอยแนะนำในการพัฒนาปรับแก้ นับตั้งแต่การประชุมเชิงกลยุทธ์ครั้งที่ UNFPA จัดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2554

นอกจากนี้ ยังขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญท่านอื่นๆ ที่ได้เข้าร่วมการประชุมพัฒนาเชิงกลยุทธ์ ดังนี้ เอสเธอร์ โคโรนา จากสมาคมเพศวิถีศึกษาเม็กซิกัน เอชตา อีโคโกเด-ไอคิปิตานยี่ ผู้ประสานงานโครงการริเริ่มเพื่อเพิ่มศักยภาพเด็กหญิงแห่งศูนย์เดลต้า โอลกา เดอ ฮาน ที่ปรึกษาอิสระ อีฟ ลี ที่ปรึกษาอิสระ แกรี บาร์เกอร์ ผู้อำนวยการนานาชาติแห่งโปรแกรมโต-สหรัฐ และลูชา คาบัล ขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโครงการกฎหมายนานาชาติแห่งศูนย์สิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ ทั้งนี้ ขอขอบพระคุณแคทเธอริน รัตเกอส์เป็นอย่างสูง ที่กรุณาดูแลงานด้านบรรณาธิการและพิสูจน์อักษรรอบแล้วรอบเล่า

อนึ่ง ขอแสดงความชื่นชมที่ปรึกษาระดับภูมิภาคของ UNFPA เป็นอย่างยิ่ง ที่ได้กรุณาเสนอความเห็นเชิงวิพากษ์ตลอดจนให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ ดังนี้ อัสฮา โมฮามัด อเล็กซานเดอร์ โบดิโรซา โจเซฟิน เซาวาริน มาริจา วาซิเลวา-บาเลเซฟ และวิคตอเรีย คามาโซ และขอขอบพระคุณเอลิซาเบธ เบโนมาร์ แมรี โอตีโน ลอรา ลาสกี เลย์ลา ซาราฟี ปราทีค อวิสตี ตลอดจนสมาชิกกลุ่มงานวัยรุ่นและเยาวชนจากสำนักงานประจำประเทศและสำนักงานประจำภูมิภาคทุกท่าน ที่ได้เพิ่มเติมมุมมองระดับชาติและระดับภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งขอขอบพระคุณอย่างสูง ไปยังเพื่อนร่วมงานที่ได้จัดทำกรณีศึกษาและนำเสนอไว้ในเอกสารฉบับนี้ ได้แก่ ประเทศอาร์เจนตินา ประเทศนิการากัว รัฐอาหรับ ประเทศอียิปต์ ประเทศเนปาล เอเชียกลาง ประเทศมองโกเลีย ประเทศแอฟริกาใต้ ประเทศกัวเตมาลา ประเทศโคลอมเบีย และประเทศอูรุกวัย

ทั้งนี้ ขอขอบพระคุณมาริโอ เวอร์การา ผู้ช่วยผู้แทนประเทศเอกวาดอร์ เป็นอย่างสูง ที่กรุณารับหน้าที่โดยละเอียดในฝ่ายวิชาการ ตลอดจนสนับสนุนกระบวนการทบทวนและปรับแก้ร่างสุดท้าย ในการนี้ UNFPA ใคร่ขอแสดงความขอบคุณโมนา เคตเบย์ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ อย่างสุดซึ้ง ที่กรุณานำทางและชี้แนะกระบวนการจัดทำเอกสารแนวทางการดำเนินงานฉบับนี้ คำแนะนำ กำลังใจ ตลอดจนการกำกับดูแลทางด้านวิชาการของท่าน ทรงคุณค่ายิ่ง

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณบรูซ แคมป์เบล ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และเคท กิลมอร์ รองผู้อำนวยการบริหาร ที่ได้ให้ข้อมูลการส่งเสริม และแรงสนับสนุนที่มีค่าอันหาที่สุดมิได้

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ.....	4
สารบัญภาพและกรอบข้อความ.....	6
บทที่ 1 บทนำ.....	7
1.1 วัตถุประสงค์ของแนวทางการดำเนินงาน.....	7
1.2 นิยามและหลักปฏิบัติของเพศวิถีศึกษา.....	8
1.3 สิทธิในการเรียนรู้เพศวิถีศึกษา: นโยบายและกรอบกฎหมาย.....	9
1.4 หลักฐานที่แสดงประสิทธิผลของการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา.....	11
1.5 องค์ประกอบสำคัญ 9 ประการของเพศวิถีศึกษา.....	12
1.6 ความมุ่งมั่นและความรับผิดชอบของ UNFPA.....	17
บทที่ 2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งและผลักดันนโยบายเพศวิถีศึกษา.....	19
2.1 ภาพรวมเกี่ยวกับความมุ่งมั่นและภาวะผู้นำ.....	20
2.2 เรื่องสำคัญเรื่องด่วน 5 ประการด้านนโยบายและการผลักดันเชิงนโยบาย.....	21
บทที่ 3 การสร้างศักยภาพทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา.....	28
3.1 การดำเนินงานภายในและนอกโรงเรียน: ความแตกต่างและความสอดคล้อง.....	28
3.2 การประเมินสถานการณ์เพศวิถีศึกษา: การระบุจุดแข็งและช่องโหว่.....	29
3.3 การปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย.....	32
3.4 การส่งเสริมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและการเสริมสร้างศักยภาพของครูผู้สอน.....	37
3.4.1 การพัฒนาสื่อและแหล่งข้อมูล.....	37
3.4.2 การสนับสนุนการฝึกอบรมและความช่วยเหลือทางวิชาการทางตรง.....	38
บทที่ 4 การส่งเสริมปัจจัยคุ้มครองทางสังคมทั้งในและนอกบริบทโรงเรียน.....	44
4.1 จัดให้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ปลอดภัยและเอื้ออำนวย.....	45
4.2 บูรณาการการเรียนการสอนประเด็นความเท่าเทียมทางเพศและการคิดเชิงวิพากษ์.....	48
4.3 ให้ความสำคัญกับปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยคุ้มครองในสภาพแวดล้อมวงกว้างทางสังคม.....	53
บทที่ 5 การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา.....	56
5.1 นิยามศัพท์การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา.....	57
5.2 การกำหนดเป้าหมายของแผนงาน: แบบจำลองความเชื่อมโยงเชิงตรรกะของเพศวิถีศึกษา.....	58
5.3 การสนับสนุนให้เกิดวาระใหม่ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา.....	61
5.3.1 ดำเนินการหรือสนับสนุนการวิจัยพื้นฐานด้านกลุ่มเป้าหมาย.....	61
5.3.2 ดำเนินการหรือสนับสนุนการวิจัยพื้นฐานด้านนโยบายและแผนงาน.....	62
5.3.3 จัดให้มีการติดตามตรวจสอบโครงการเป็นประจำสม่ำเสมอ.....	64
5.3.4 ประเมินผลลัพธ์.....	65
5.3.5 ในการดำเนินงานระดับโลก ควรคัดเลือกการประเมินผลกระทบที่วัดการเปลี่ยนแปลงในด้านโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ การถูกบีบบังคับให้มียุติสัมพันธ์ หรือเป้าหมายด้านอื่นๆ และให้ความสำคัญสนับสนุนเชิงกลยุทธ์แก่การประเมินผลกระทบดังกล่าว.....	68
5.3.6 จัดทำเป็นเอกสารและเผยแพร่การถอดบทเรียนและประสบการณ์ระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ.....	69
อักษรย่อ.....	70
ภาคผนวก: แหล่งข้อมูลสำหรับการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา.....	71

สารบัญภาพและกรอบข้อความ

ภาพที่ 1 แบบจำลองตรรกะพื้นฐาน	59
ภาพที่ 2 แบบจำลองตรรกะที่ใส่ข้อมูลเพศภาวะสำหรับการติดตามและประเมินผลเพศวิถีศึกษา (รายการที่เกี่ยวข้องกับเพศภาวะแสดงด้วยตัวอักษรสีเข้ม)	60
กรอบข้อความที่ 1 ประเทศอาร์เจนตินา: สิทธิมนุษยชนและเพศภาวะ.....	10
กรอบข้อความที่ 2 ประเทศนิการากัว: การทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	24
กรอบข้อความที่ 3 รัฐอาหรับ: การปรับปรุงแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์นอกระบบการศึกษา จากที่ขับเคลื่อนโดยฝั่งผู้ให้บริการเป็นการขับเคลื่อนจากความต้องการของผู้ใช้บริการ	25
กรอบข้อความที่ 4 ประเทศอียิปต์: การสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายและปรับตัวเข้ากับความเป็นจริง.....	26
กรอบข้อความที่ 5 เครื่องมือประเมินสถานการณ์เพศวิถีศึกษา	30
กรอบข้อความที่ 6 ประเทศเนปาล: การดำเนินงานเพศวิถีศึกษาภายในและนอกบริบทโรงเรียน	35
กรอบข้อความที่ 7 ภูมิภาคเอเชียกลาง: เพศวิถีศึกษาในโรงเรียนในศรัทธาสถาน อูซเบกิสถาน และอาเซอร์ไบจาน ..	39
กรอบข้อความที่ 8 ประเทศมองโกเลีย: การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญและหลักสูตรใหม่	40
กรอบข้อความที่ 9 ประเทศแอฟริกาใต้: เพศวิถีศึกษาภายใต้ การให้ความรู้ด้านทักษะชีวิตและงานอนามัยโรงเรียนแบบบูรณาการ.....	42
กรอบข้อความที่ 10 ประเทศกัวเตมาลา: โครงการอาเบรียนโต โอปอร์ตูนิตาเดส (โครงการเปิดประตูสู่โอกาส)	46
กรอบข้อความที่ 11 ประเทศโคลอมเบีย: สิทธิ เพศภาวะ ความเป็นพลเมือง และการคิดเชิงวิพากษ์	50
กรอบข้อความที่ 12 ประเทศอูรูกวัย: การดำเนินงานเพศวิถีศึกษาระดับชาติ.....	52
กรอบข้อความที่ 13 UNFPA: การแจกแจงข้อมูลด้านเพศ	58

© UNFPA/PEDRO SÁ DA BANDEIRA

1.1 วัตถุประสงค์ของแนวทางการดำเนินงาน

สิทธิในการเข้าถึงเพศวิถีศึกษาตั้งอยู่บนหลักของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และเป็นวิธีหนึ่งในการเสริมพลังให้เยาวชนสามารถดูแลสุขภาพของตนเอง มีความเป็นอยู่ที่ดี และมีศักดิ์ศรีแห่งตน แนวทางการดำเนินงานฉบับนี้กำหนดกรอบการทำงานของ UNFPA ในส่วนงานเพศวิถีศึกษา ซึ่งเป็นหนึ่งใน 5 ภารกิจของยุทธศาสตร์วัยรุ่นและเยาวชนของ UNFPA โดยเชื่อมโยงกับภารกิจอีก 4 ด้าน ได้แก่ การสนับสนุนการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อการพัฒนา การลงทุนและการดำเนินกิจกรรม การสร้างเสริมศักยภาพด้านการบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ รวมทั้งการป้องกัน รักษา และดูแลการติดเชื้อเอชไอวี การดำเนินการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงกลุ่มประชากรเปราะบาง และการมีส่วนร่วมและความเป็นผู้นำของเยาวชน

เอกสารฉบับนี้เสนอแนวทางการสนับสนุนของ UNFPA ต่อภาครัฐและภาคีเครือข่ายในการออกแบบ ดำเนินการ และประเมินผลการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียน โดยแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนต่างๆ ในการกำหนดลำดับความสำคัญ ขั้นตอนดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ และขั้นตอนการประเมินผลลัพธ์ที่ได้มาตรฐาน จึงเป็นเครื่องมือให้แก่ผู้บริหารโครงการและที่ปรึกษาทางวิชาการ

แนวทางการดำเนินงานฉบับนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ อนุสัญญาระหว่างประเทศต่างๆ ที่ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และมาตรฐานทางวิชาการที่เป็นเลิศ เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ และองค์กร

เอกสารฉบับนี้เสนอแนวทางการสนับสนุนของ UNFPA ต่อภาครัฐและภาคีเครือข่ายในการออกแบบ ดำเนินการและประเมินผลการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษา โดยแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนต่างๆ ในการกำหนดลำดับความสำคัญ ขั้นตอนดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ และขั้นตอนการประเมินผลลัพธ์ที่ได้มาตรฐาน

ภาคีในการดำเนินงานได้มีนิยามที่ตรงกันเกี่ยวกับเพศวิถีศึกษา และร่วมกันส่งเสริมแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

เอกสารฉบับนี้เน้นหลักการพื้นฐานของเพศวิถีศึกษา และให้รายละเอียดองค์ประกอบเนื้อหาสาระสำคัญ นอกจากนี้ ยังนำเสนอและกำหนดกรอบการดำเนินงานช่วยเหลือที่สำคัญ 4 ด้าน เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา ระดับประเทศภายใต้การสนับสนุนของ UNFPA และระบุเส้นทางการสร้างสมรรถนะภายในองค์กรให้ดียิ่งขึ้น

แนวทางการดำเนินงานฉบับนี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อนำไปใช้ โดยความร่วมมือระหว่าง UNFPA และภาคีเครือข่าย เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์การเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงแก่เยาวชนทั่วโลกบนพื้นฐานของสิทธิ

1.2 นิยามและหลักปฏิบัติของเพศวิถีศึกษา

เพื่อให้เป็นไปในแนวเดียวกันกับแผนปฏิบัติการของการประชุมนานาชาติว่าด้วยเรื่องประชากรและการพัฒนา (ICPD) พ.ศ. 2537 ตามมติ CPD 2009 ข้อมติที่ 2009/1 ย่อหน้า 7 และมติ CPD 2012 ข้อมติที่ 2012/1 ย่อหน้า 26 ของคณะกรรมการว่าด้วยเรื่องประชากรและการพัฒนา (CPD) รวมทั้งแนวทางเชิงวิชาการที่เป็นสากลเรื่องเพศวิถีศึกษา (ITGSE) ขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ตลอดจนข้อตกลงระหว่างประเทศฉบับอื่นๆ **UNFPA ได้นิยามเพศวิถีศึกษา* (comprehensive sexuality education) ว่า คือกลวิธีการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิและให้ความสำคัญกับเพศภาวะ ไม่ว่าจะอยู่ในหรือนอกโรงเรียน เพศวิถีศึกษาเป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถใช้ความรู้ ทักษะ ทศนคติ และค่านิยมเพื่อพัฒนามุมมองเชิงบวกด้านเพศวิถี พร้อมกับพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมของตนเอง ทั้งนี้ โดยนำวิสัยทัศน์แบบองค์รวมของเพศวิถีและพฤติกรรมทางเพศมาใช้ ซึ่งครอบคลุมมากกว่าการมุ่งเน้นการป้องกันการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เพศวิถีศึกษาทำให้เด็กและเยาวชน**

- **ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ** เกี่ยวกับเพศวิถีของมนุษย์ สุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ และสิทธิมนุษยชน ซึ่งรวมถึงเรื่องกายวิภาคและสรีรวิทยาทางเพศ การสืบพันธุ์ การคุมกำเนิด การตั้งครรภ์ และการคลอด โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอชไอวี/เอดส์ ชีวิตครอบครัวและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล วัฒนธรรมกับเพศวิถี การเสริมศักยภาพสิทธิมนุษยชน การไม่เลือกปฏิบัติ ความเสมอภาค และบทบาททางเพศ พฤติกรรมและความหลากหลายทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศ ความรุนแรงทางเพศ และวิธีปฏิบัติที่เป็นอันตราย
- **สำรวจ บ่มเพาะค่านิยมและทัศนคติด้านบวก** ต่อสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ของตนเอง และพัฒนาไปสู่การเคารพตนเอง เคารพสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมทางเพศ เพศวิถีศึกษาช่วยให้เยาวชนสามารถควบคุมพฤติกรรมของตน ในทางกลับกัน ก็รู้จักปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเคารพ ยอมรับ อดทน และเอาใจใส่ โดยไม่เลือกเพศชาติพันธุ์ เชื้อชาติ หรือวิถีทางเพศ
- **พัฒนาทักษะชีวิต** ที่ส่งเสริมให้เกิดการคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสาร การเจรจาต่อรอง การตัดสินใจ และการกล้าแสดงออก ทักษะเหล่านี้นำมาซึ่งความสัมพันธ์อันดีและก่อให้เกิดผลดียิ่งขึ้นกับสมาชิกในครอบครัว เพื่อนร่วมชั้น มิตรสหาย และคนรักหรือคู่นอน

เพศวิถีศึกษาที่มีการสอนตั้งแต่เนิ่นๆ อย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาพอสมควร และรวมองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นไว้ทุกประการ จะทำให้เยาวชนมีศักยภาพในการตัดสินใจอย่างมีข้อมูลในเรื่องเพศวิถีของตนเอง รวมถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ และสามารถพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อการปกป้องตนเองไปพร้อมกับการรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น

ในหลายบริบท เพศวิถีศึกษาอาจเรียกชื่อเป็นอย่างอื่น เช่น “ทักษะชีวิต” “ชีวิตครอบครัว” หรือ “เอชไอวีศึกษา” หรือ “เพศวิถีศึกษาแบบองค์รวม” ชื่อที่หลากหลายเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของเนื้อหาที่แตกต่างกันไป เช่น “ทักษะชีวิต” อาจหมายถึงการให้ความสำคัญกับเรื่องการดูแลสุขภาพสมาชิกครอบครัวที่เจ็บป่วย การรับมือกับการสูญเสียหรือปัญหาสำคัญในบ้าน

* คำอื่นๆ ที่ใช้ คือ เพศศึกษาอบด้าน หรือเพศวิถีศึกษาอบด้าน

อย่างไรก็ตาม ดังที่ระบุไว้ในรายงานการประชุมหารือระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่อง “เพศวิถีศึกษา: การเดินทางเพื่อสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียมทางเพศ และการพัฒนาสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์” (Bogota, 2010) หลักการสำคัญที่ต้องปรากฏในการดำเนินงานและในหลักสูตรเพศวิถีศึกษาเสมอ คือ:

- เคารพสิทธิมนุษยชนและความหลากหลาย และรับรองว่าเพศวิถีศึกษานั้นเป็นสิทธิ
- ฝึกทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และเสริมสร้างศักยภาพความเป็นพลเมืองของเยาวชน
- ปลุกฝังบรรทัดฐานและทัศนคติที่ส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศและการไม่แบ่งแยก
- เน้นให้เห็นถึงความเปราะบางและการแบ่งแยก
- สร้างความรู้สึกรับผิดชอบเป็นเจ้าของระดับประเทศหรือท้องถิ่นและความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม
- ใช้แนวทางการสอนเชิงบวกและมุมมองเรื่องเพศวิถีตลอดช่วงชีวิตของบุคคล

1.3 สิทธิในการเรียนรู้เพศวิถีศึกษา: นโยบายและกรอบกฎหมาย

สิทธิในการเรียนรู้เพศวิถีศึกษาถูกกำหนดไว้ในสิทธิมนุษยชนสากล รวมทั้งสิทธิในการศึกษาและสิทธิในสุขภาพ ตามที่กำหนดขึ้นเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศจำนวนมาก เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD)

แผนปฏิบัติการจากการประชุม ICPD พ.ศ. 2537 เรียกร้องให้รัฐบาลชาติต่างๆ จัดให้มีการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษา เพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของวัยรุ่น และได้ระบุคุณสมบัติสำคัญของการศึกษาดังกล่าว¹ แผนปฏิบัติการฯ ยังระบุชัดเจนว่าการศึกษาดังกล่าวควรจัดทั้งในโรงเรียนและในชุมชน ให้สอดคล้องกับช่วงอายุ โดยเริ่มสอนตั้งแต่อายุน้อยที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ปลุกฝังการตัดสินใจอย่างมีวุฒิภาวะ และมีเป้าประสงค์เพื่อลดความไม่เท่าเทียมทางเพศ นอกจากนี้ แผนปฏิบัติการยังเรียกร้องให้รัฐบาลและองค์กรพัฒนาเอกชนสร้างความมั่นใจว่าการดำเนินโครงการเพศวิถีศึกษาจะแก้ไขปัญหาเฉพาะต่างๆ อาทิ ความสัมพันธ์และความเท่าเทียมระหว่างเพศ ความรุนแรงในวัยรุ่น พฤติกรรมทางเพศที่มีความรับผิดชอบ การคุมกำเนิด ชีวิตครอบครัว และการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เชื้อเอชไอวี และโรคเอดส์

การประชุม ICPD+5 พ.ศ. 2542 ได้เสริมแรงและกำหนดเพิ่มเติมถึงความรับผิดชอบของรัฐบาลในการให้ข้อมูลด้านสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์แบบทางการและไม่เป็นทางการ อันเป็นส่วนหนึ่งของ “การส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของวัยรุ่น การเสริมสร้างความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางเพศ ตลอดจนพฤติกรรมทางเพศที่มีความรับผิดชอบ รวมทั้งปกป้องวัยรุ่นจากการตั้งครรภ์ในวัยเยาว์และการตั้งครรภ์ที่ไม่ตั้งใจ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมทั้งเอชไอวี/เอดส์ และการล่วงละเมิดทางเพศ เพศสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว และการใช้ความรุนแรงทางเพศ”² “แผนการดำเนินงานที่สำคัญ” และเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆ สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของปัญหาสุขภาพทางเพศ (เช่น โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์/เอชไอวี) และการละเมิดสิทธิมนุษยชน (เช่น การใช้ความรุนแรง) และชี้แจงว่าเป้าหมายของเพศวิถีศึกษารอบด้านจะต้องครอบคลุมข้อบ่งชี้ทั้งสองเรื่องนี้

1 แผนปฏิบัติการ ICPD ย่อหน้าที่ 4.29, 7.37, 7.41, และ 7.47; ดูที่ ภาคผนวก 1 สำหรับภาษาเฉพาะเพิ่มเติมและการวิเคราะห์ เข้าถึงได้จาก: www.unfpa.org/public/global/publications/pid/1973

2 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, “ปฏิบัติการสำคัญสำหรับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องประชากรและการพัฒนา”, A/RES/S-21/2, 8 พฤศจิกายน 1999, ย่อหน้าที่ 35(b) เข้าถึงได้จาก: www.unfpa.org/public/home/sitemap/icpd/International-Conference-on-Population-and-Development/ICPD5-key-actions

นอกจากนั้น ยังมีการชูประเด็นพันธสัญญาด้านนโยบายเพศวิถีศึกษาในเอกสารระดับสูงของภูมิภาคต่างๆ อีกด้วย ได้แก่ พิธีสารกฎบัตรแอฟริกันว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิของประชาชน เกี่ยวกับสิทธิสตรีในทวีปแอฟริกา พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005)³ (พิธีสารมาปูโต) ปฏิญญารัฐมนตรีที่แสดงพันธสัญญาของประเทศแถบลาตินอเมริกาและแคริบเบียนอย่างชัดเจนในการจัดให้มีเพศวิถีศึกษา พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008)⁴ และพันธสัญญาระดับรัฐมนตรีว่าด้วยเพศวิถีศึกษาและบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่นและเยาวชนในภูมิภาคแอฟริกาตะวันออกและใต้ พ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013)⁵

กรอบข้อความที่ 1 ประเทศอาร์เจนตินา: สิทธิมนุษยชนและเพศภาวะ

ในประเทศอาร์เจนตินา เพศวิถีศึกษาถูกกำหนดขึ้นตามกฎหมาย ซึ่งใช้เวลาสามปีในการผ่านกฎหมายฉบับนี้ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของทั้งกฎหมายระดับชาติที่ควบคุมด้านการศึกษา เอชไอวี/เอดส์ และการคุ้มครองเด็กและวัยรุ่น เครื่องมือกำกับระหว่างประเทศ ได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

การตรากฎหมายว่าด้วยเพศวิถีศึกษา เกิดขึ้นในบริบทของการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายเพื่อส่งเสริมสิทธิและความเท่าเทียมทางเพศ เช่น การทำให้การสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกันเป็นเรื่องถูกกฎหมาย และการส่งเสริมสิทธิในการเกษียณอายุของผู้หญิง กฎหมายฉบับนี้รับรองสิทธิของเยาวชนที่จะได้เรียนเพศวิถีศึกษา และกำหนดให้รัฐต้องสร้างความมั่นใจว่า ได้จัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาในทุกโรงเรียนไม่ว่าสังกัดรัฐหรือเอกชน ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษา กฎหมายฉบับนี้ยังกำหนดเนื้อหาของเพศวิถีศึกษาอีกด้วย โดยบังคับให้ต้องเน้นและแก้ไขปัญหาด้านเพศภาวะและสิทธิมนุษยชน ตลอดจนมิติทางชีววิทยา

ขณะที่ครูผู้สอนเชื่อว่าเพศวิถีศึกษามีความสำคัญ แต่ร้อยละ 60 บอกว่าไม่รู้วิธีการสอน ดังนั้น การนำกฎหมายไปสู่การปฏิบัติจึงเกิดขึ้นพร้อมกับความพยายามในการจัดหาเครื่องมือที่จำเป็นแก่ครูผู้สอน โดยทำให้ครูผู้สอนสามารถจัดการกับทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของตนเองก่อนในเบื้องต้น จากนั้นจึงเป็นการสอนตามหลักสูตรในห้องเรียน และในขั้นสุดท้ายเป็นการทำงานร่วมกับพ่อแม่ โดยให้ความเคารพต่อความหลากหลายของครอบครัว นอกจากนี้ รัฐบาลอาร์เจนตินายังมุ่งสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อปกป้องสิทธิของทุกคนให้มากขึ้นโดยไม่จำกัดเพศภาวะหรือวิถีทางเพศ และด้วยแนวคิดเช่นนี้จึงเป็นสภาพแวดล้อมที่รับประกันสิทธิในการศึกษาของทุกคน

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา กระทรวงศึกษาธิการได้ฝึกอบรมครูผู้สอนทุกระดับการศึกษาผ่านหลักสูตรเพศวิถีศึกษาออนไลน์ (online CSE courses) และในปี พ.ศ. 2555 เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการฝึกอบรมครูแห่งชาติ จึงมีการจัดอบรมอย่างเข้มข้นให้แก่ครูผู้สอนเพศวิถีศึกษาทุกจังหวัด โดยเน้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันตกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีอัตราการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นสูงสุด กระทรวงศึกษาธิการยังริเริ่มกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลนโยบายเพศวิถีศึกษา เพื่อประเมินความคืบหน้าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 (เรียบเรียงจากการนำเสนอและอภิปรายของมารา บราวเออร์ กระทรวงศึกษาธิการ และเอเลี่ยนอร์ เฟอร์ ตัวแทน UNFPA ประเทศอาร์เจนตินา ปรับปรุงแก้ไขโดย UNFPA สำนักงานประจำประเทศ เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2557)

3 กฎบัตรแอฟริกันเข้าถึงได้จาก: www.achpr.org/instruments/women-protocol.

4 ที่ประชุมรัฐมนตรีด้านสาธารณสุขและการศึกษาครั้งที่หนึ่งเพื่อหยุดการติดเชื้อเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในลาตินอเมริกาและแคริบเบียน, “ปฏิญญารัฐมนตรี: การป้องกันด้วยการศึกษา”, เม็กซิโกซิตี, 1 สิงหาคม 2008. เข้าถึงได้จาก: www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/FIELD/Santiago/pdf/declaration-preventing-education-english.pdf.

5 รายงานสรุปของ UNESCO เกี่ยวกับพันธสัญญาระดับรัฐมนตรีเรื่อง *Young People Today, Time to Act Now* หรือ *หนุ่มสาววันนี้ ถึงเวลาลงมือแล้ว* เข้าถึงได้จาก: www.unesco.org/new/en/hiv-and-aids/our-priorities-in-hiv/sexuality-education/east-and-southern-africa-commitment.

1.4 หลักฐานที่แสดงประสิทธิผลของการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา

หลักฐานเชิงประจักษ์ด้านประสิทธิผลของเพศวิถีศึกษา ผลักดันให้ UNFPA มุ่งมั่นเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่โครงการเพศวิถีศึกษาที่มีอยู่ และออกแบบโครงการใหม่ๆ สำหรับใช้ทั้งภายในและนอกโรงเรียน

จนถึงปัจจุบัน การศึกษาส่วนใหญ่พยายามวัดประสิทธิผลของเพศวิถีศึกษา ในแง่ของการรายงานพฤติกรรมเสี่ยงของตนเอง (เช่น การชะลอการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก การลดลงของความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์ การมีจำนวนคู่นอนน้อยลง และการใช้ถุงยางอนามัยและ/หรือวิธีคุมกำเนิดรูปแบบอื่นเพิ่มขึ้น) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่า ในจำนวนโครงการสอนเพศวิถีศึกษาที่ได้มีการประเมินผลอย่างเข้มงวด ผลจากสองในสามของโครงการเหล่านั้นนำไปสู่การลดลงของพฤติกรรมเสี่ยงหนึ่งด้านหรือมากกว่าจากการประเมินผลซ้ำยังแสดงให้เห็นต่อไปว่า การสอนเพศวิถีศึกษานั้นไม่ได้ส่งเสริมให้เยาวชนมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเร็วขึ้น หรือมีกิจกรรมทางเพศที่ไม่ปลอดภัย ตรงกันข้าม โครงการที่มุ่งสอนให้ละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ กลับไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ว่ามีประสิทธิภาพ⁶

หลักฐานเชิงประจักษ์ด้านประสิทธิภาพของเพศวิถีศึกษา ผลักดันให้ UNFPA มุ่งมั่นเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่โครงการเพศวิถีศึกษาที่มีอยู่ และออกแบบโครงการใหม่ๆ สำหรับใช้ทั้งภายในและนอกโรงเรียน ผลการวิจัยที่สำคัญแสดงให้เห็นว่าการบูรณาการมุมมองเรื่องเพศภาวะเข้ากับเพศวิถีศึกษาไม่ได้เป็นเพียงเรื่องสิทธิมนุษยชนเท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนด้านสุขภาวะทางเพศของเยาวชนอีกด้วย

ยิ่งไปกว่านั้น จากการทบทวนต่างๆ ยังได้ระบุคุณลักษณะจำนวนหนึ่ง เช่น ความสำคัญของการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมที่มีผลนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง⁷ คุณสมบัติอื่นๆที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงบวก เมื่อรวมเข้าไว้ในหลักสูตรเพศวิถีศึกษาประกอบด้วยลักษณะต่อไปนี้:

- มุ่งเน้นที่พฤติกรรมเฉพาะด้านอันจะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้
- ให้ความสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมชัดเจน และนำเสนอข้อมูลเป็นขั้นตอนอย่างเป็นเหตุเป็นผล
- มุ่งเน้นที่ความเสี่ยงเฉพาะหรือปัจจัยป้องกันที่ตอบสนองหรือยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และเน้นสถานการณ์ที่อาจนำไปสู่เพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกันหรือไม่พึงประสงค์ ขณะที่เสริมสร้างทักษะการป้องกัน และส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองไปด้วย
- แก้ปัญหาเรื่องค่านิยมส่วนบุคคล บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้ความเสี่ยง

ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของโครงการเพศวิถีศึกษาควรกำหนดให้เห็นอย่างชัดเจน โดยอยู่บนฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้และมีมากพอ และประเมินผลตามข้อมูลนั้น ประสิทธิผลของโครงการเพศวิถีศึกษาควรวัดจากผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ เช่น การลดลงของอัตราการตั้งครรภ์ที่ไม่ตั้งใจ อัตราโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอชไอวี การใช้ความรุนแรงต่อคู่ การเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานทางเพศภาวะ ความก้าวหน้าด้านความเท่าเทียมทางเพศในวงกว้าง และการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนในฐานะพลเมืองโลกที่เรียกร้องสิทธิของตนเอง

สำหรับกระบวนการวางแผนหลักสูตรนั้น ขั้นตอนสำคัญอาจรวมถึงการประเมินความต้องการในประเทศหรือท้องถิ่น การระบุเป้าหมายและผลลัพธ์อย่างชัดเจน การให้ผู้เชี่ยวชาญมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การใช้รูปแบบที่เน้นความเป็นเหตุเป็นผล และการทดลองนำร่องหลักสูตร (สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักสูตรเพศวิถีศึกษา โปรดดูที่หัวข้อ 3.3)

6 องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, แนวทางเชิงวิชาการที่เป็นสากลเรื่องเพศวิถีศึกษา การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับโรงเรียน ครู และผู้ให้ความรู้ด้านสุขภาพ เล่มที่ 1 หลักการและเหตุผลของเพศวิถีศึกษา, UNESCO, ปารีส, ธันวาคม พ.ศ. 2552, หน้า 15, 17. เข้าถึงได้จาก: www.unesco.org/new/en/hiv-and-aids/our-priorities-in-hiv/sexuality-education/international-technical-guidance-on-sexuality-education.

7 อย่างแล้ว, หน้า 18-22. คุณลักษณะสำคัญอื่นที่เกี่ยวข้องในระหว่างขั้นตอนวางแผน ได้แก่ การให้ผู้เชี่ยวชาญวิจัยด้านพัฒนาหลักสูตรมีส่วนร่วม การประเมินความต้องการท้องถิ่น การระบุเป้าหมายอย่างชัดเจน การใช้รูปแบบสอดคล้องกับหลักเหตุผล และการทดสอบนำร่อง ทั้งนี้ยังมีการแนะนำให้มุ่งเน้นแบบๆ ที่พฤติกรรมเฉพาะอันจะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนด แจกแจงเนื้อหาตามพฤติกรรมให้ชัดเจน มุ่งเน้นที่ความเสี่ยงเฉพาะหรือปัจจัยป้องกันที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงได้ เน้นสถานการณ์ที่อาจนำไปสู่เพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกันหรือไม่พึงประสงค์ แก้ไขปัญหาเรื่องค่านิยมส่วนบุคคล และการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมและความเสี่ยง เสริมสร้างทักษะการป้องกัน จัดการทักษะและการรับรู้ความสามารถของตนเอง และครอบคลุมหัวข้อต่างๆ ตามลำดับที่เป็นตรรกะ

ที่น่าสังเกตคือ การศึกษาที่ทำการประเมินผลเหล่านั้น ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเสี่ยงของตนเอง แต่ยังแสดงให้เห็นถึงการลดลงของอัตราการตั้งครรภ์ที่ไม่ตั้งใจหรือโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อีกด้วย การทบทวนการวิจัยประเมินผลในปี พ.ศ. 2553 พบว่าหลักสูตรที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางสุขภาพ โดย “ให้ความสำคัญกับเพศภาวะ” เกิดประสิทธิผลอย่างเห็นได้ชัดกว่าโครงการที่ “ไม่สนใจเรื่องเพศภาวะ”⁸

ผลจากการศึกษาดังกล่าวช่วยตอกย้ำงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า บรรทัดฐานทางเพศภาวะเป็น “ปัจจัยทางเข้า (gateway factor)” ที่นำไปสู่ผลลัพธ์อันหลากหลายของวัยรุ่น เช่น เยาวชนกลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องความเท่าเทียมกันระหว่างเพื่อนในวัยเดียวกันหรือเยาวชนที่คบกับเพศตรงข้ามโดยเคารพในความเท่าเทียมกันมากกว่าเพื่อนคนอื่นๆ มีแนวโน้มที่จะชะลอการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก มีการใช้ถุงยางอนามัยและอุปกรณ์คุมกำเนิดมากกว่า เยาวชนกลุ่มนี้ยังมีอัตราการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เอชไอวี และการตั้งครรภ์ที่ไม่ตั้งใจต่ำกว่า ทั้งมีแนวโน้มในการมีความสัมพันธ์ที่ใช้ความรุนแรงน้อยกว่า^{9,10}

การบูรณาการมุมมองเรื่องเพศภาวะเข้ากับเพศวิถีศึกษา ไม่ได้เป็นเพียงเรื่องสิทธิมนุษยชนเท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนด้านสุขภาพทางเพศของเยาวชนอีกด้วย การชูประเด็นเรื่องสิทธิและเพศภาวะในโครงการเพศวิถีศึกษาสามารถส่งอิทธิพลต่อผลลัพธ์ที่หลากหลาย เช่น นำไปสู่การลดลงของการใช้ความรุนแรงและการรังแกที่มีสาเหตุมาจากเรื่องเพศ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความปลอดภัยเพิ่มขึ้น เยาวชนมีศักยภาพที่จะลุกขึ้นปกป้องสิทธิของตนเองมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กวัยรุ่นชายและหญิงที่เท่าเทียมกันมีมากขึ้น และมีความก้าวหน้าด้านความเท่าเทียมทางเพศในวงกว้างมากขึ้น

1.5 องค์ประกอบสำคัญ 9 ประการของเพศวิถีศึกษา

ข้อตกลงระหว่างประเทศและหลักการของเพศวิถีศึกษาตามที่กล่าวมาแล้ว พร้อมด้วยผลการวิจัยที่มีมากขึ้นเรื่อยๆ นำไปสู่การออกแบบหลักสูตรเพศวิถีศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งภายในและนอกโรงเรียน ซึ่งเป็นหลักการที่ใช้ได้กับการดำเนินงานแนวตั้งหรือเชิงเดี่ยว นั่นคือการนำหลักสูตรเพศวิถีศึกษาทั้งหลักสูตรไปใช้โดยผู้สอนเพียงคนเดียว และ/หรือสอนให้แก่ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตายตัว และยังใช้ได้กับการดำเนินงานที่ใช้กลวิธีแนวนอนหรือข้ามสาขา ที่ครูผู้สอนวิชาต่างๆ มาร่วมกันรับผิดชอบการสอนตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้และหัวข้อที่แตกต่างกันตลอดหลักสูตร

การดำเนินการสอนเพศวิถีศึกษาควรอยู่บนหลักการของหลักฐานเชิงประจักษ์ และครอบคลุมองค์ประกอบต่อไปนี้ทุกประการ:

(1) อยู่บนพื้นฐานหลักสากลในเรื่องสิทธิมนุษยชน

หลักสูตรเพศวิถีศึกษา ถือเป็นเครื่องมือสำหรับส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศและสิทธิมนุษยชน รวมถึงสิทธิในสุขภาพและการจัดการเลือกปฏิบัติ แม้แต่ผู้เรียนที่อายุน้อยก็สามารถเข้าใจถึงแนวคิดของความเป็นธรรม การเคารพผู้อื่น การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน และโอกาสในการมีส่วนร่วม การปกป้องสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของตน และความเป็นอิสระจากการตีตราและการใช้ความรุนแรง การบรรลุความเข้าใจแนวคิดเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชน และยังเป็นการสร้างรากฐานให้กับวิถีปฏิบัติด้านบวกต่อความเป็นอยู่และความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล

8 ดูที่: Haberland, Nicole, “What Happens When Programs Emphasize Gender? A Review of the Evaluation Research”, นำเสนอที่ UNFPA Global Technical Consultation on Comprehensive Sexuality Education, โบโกตา, 30 พฤศจิกายน 2553. และดูที่: Gay, Jill, et al., What Works for Women and Girls: Evidence for HIV/AIDS Interventions, Open Society Institute, นิวยอร์ก, มิถุนายน 2553 และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง: www.whatworksforwomen.org.

9 Rogow, Deborah, และ Nicole Haberland, “Sexuality and Relationships Education: Toward a Social Studies Approach”, Sex Education, ปีที่ 5, ฉบับที่ 4, พฤศจิกายน 2548, หน้า 333-344. เข้าถึงได้จาก: www.popcouncil.org/pdfs/SE_5_4.pdf.

10 Haberland, Nicole, และ Deborah Rogow, บรรณาธิการ, It's All One Curriculum – Volume 1: Guidelines for a Unified Approach to Sexuality, Gender, HIV, and Human Rights Education, สภาประชากร, นิวยอร์ก, 2552, หน้า 4. เข้าถึงได้จาก: www.popcouncil.org/uploads/pdfs/2011PGY_ItsAllOneGuidelines_en.pdf.

UNFPA ถือว่าสิทธิมนุษยชนเป็นองค์ประกอบหลัก ไม่ใช่ส่วนเสริมของเพศวิถีศึกษา ดังนั้น หลักสูตรและวัฒนธรรมห้องเรียน ควรส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ไม่เลือกปฏิบัติ เช่นเดียวกับนโยบายและวิธีปฏิบัติภายในโรงเรียนและชุมชน รวมทั้ง กระตุ้นให้เกิดบรรทัดฐานและทัศนคติที่เคารพสิทธิมนุษยชนและความแตกต่าง ซึ่งรวมถึงความหลากหลายทางเพศด้วย

การดำเนินงานเพศวิถีศึกษา สามารถส่งเสริมความเสมอภาคและสิทธิ โดยแก้ไขปัญหาคำถามความประจบ การถูกแบ่งแยก กีดกัน และการตระหนักถึงความซับซ้อนของวิถีชีวิตเยาวชน การทำเช่นนี้จะกำหนดพื้นฐานสำหรับเยาวชนทุกคน รวมทั้ง กลุ่มที่มีความประจบให้มีคามมั่นคงด้านสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ สุขภาพจิต ตลอดจนความเป็นอยู่ที่ดี

(2) จุดเน้นเรื่องเพศภาวะ

ข้อตกลงระหว่างประเทศกำหนดว่า เพศวิถีศึกษาต้องส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ ขณะเดียวกัน งานวิจัยเกี่ยวกับเพศวิถีศึกษาก็ยืนยันว่า นี่เป็นกุญแจสำคัญของเพศวิถีศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การดำเนินงานต่างๆ ควรมุ่งเน้นเรื่องเพศภาวะด้วยหลากหลายวิธี เพศภาวะอาจเป็นหัวข้อแยกเฉพาะในหลักสูตรเพศวิถีศึกษาก็ได้ โดยมีหัวข้อย่อยที่สำคัญ ได้แก่

- การให้คำนิยามเพศภาวะ และบรรทัดฐานของเพศชาย/เพศหญิง
- วิธีการที่เด็กชายและเด็กหญิงถูกขัดเกลากทางสังคมเรื่องบทบาททางเพศ และการเปลี่ยนแปลงของบรรทัดฐานทางเพศภาวะ
- ผลกระทบของบรรทัดฐานทางเพศภาวะต่อชีวิตของเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชีวิตในครอบครัว ความสัมพันธ์กับคู่ ตลอดจนชีวิตการศึกษา
- เนื้อหาเกี่ยวกับเพศภาวะจากสื่อและศาสนา
- ลักษณะและผลกระทบของความไม่เท่าเทียมกันทางเพศในสังคม เช่น การเข้าถึงการจ้างงาน พื้นที่สาธารณะ และการปฏิบัติต่อกันภายใต้กฎหมาย

ข้อตกลงระหว่างประเทศกำหนดว่า เพศวิถีศึกษาต้องส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ ขณะเดียวกัน งานวิจัยเกี่ยวกับเพศวิถีศึกษาก็ยืนยันว่า นี่เป็นกุญแจสำคัญของเพศวิถีศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

ในหลักสูตรเพศวิถีศึกษา เพศภาวะอาจเป็นหัวข้อแยกเฉพาะหรือนำไปใช้กับหัวข้ออื่นในหลักสูตร

นอกเหนือจากในหลักสูตรแล้ว การเน้นเรื่องเพศภาวะยังเชื่อมโยงกับความพยายามขจัดบรรทัดฐานทางเพศภาวะที่ส่งผลอันตรายในสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ และช่วยให้เด็กผู้หญิงได้อยู่ในระบบการศึกษา

เมื่อนำเสนอประเด็นเพศภาวะในหัวข้อต่างๆ หลักสูตรเพศวิถีศึกษายังสามารถบูรณาการประเด็นได้ด้วยว่าเพศภาวะนั้นมีอิทธิพลต่อการเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ เพศวิถี สุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ และความเสี่ยงต่อเอชไอวี หัวข้อสำคัญอาจสอนเป็นประเด็นแยกต่างหากหรือเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยการเรียนรู้ เช่น หัวข้อที่ว่าด้วยการตั้งครรภ์หรือเอชไอวี และอาจรวมถึง:

- อำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันในความสัมพันธ์เมื่อเจอจาต่อรองการใช้ถุงยางอนามัยและอุปกรณ์คุมกำเนิด
- การใช้ความรุนแรงต่อคู่ (และความรุนแรงบนพื้นฐานของเพศภาวะ) รวมถึงการถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์โดยไม่สมัครใจ
- การแต่งงานในวัยเด็กและการขลิบอวัยวะเพศหญิง

เพศภาวะยังเป็นมิติที่สำคัญของทักษะการสื่อสาร การกล้าแสดงออก เจตนาเป้าหมาย การตัดสินใจ และการสร้างความสัมพันธ์ การเรียนการสอนทักษะเหล่านี้ควรรวมมุมมองด้านเพศภาวะไว้ด้วย นอกเหนือจากในหลักสูตรแล้ว การเน้นเรื่องเพศภาวะยังเชื่อมโยงกับความพยายามในการขจัดบรรทัดฐานทางเพศภาวะที่ส่งผลอันตรายในสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ และช่วยให้เด็กผู้หญิงได้อยู่ในระบบการศึกษา

(3) ข้อมูลที่แม่นยำ ถูกต้องทางวิทยาศาสตร์

หากเยาวชนต้องสามารถป้องกันตนเองจากผลลัพธ์เชิงลบด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ และมีวิถีชีวิตทางเพศที่ดีต่อสุขภาพของตนเอง มีความปลอดภัย และตนเองพึงพอใจเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้วนั้น เยาวชนจำเป็นต้องมีข้อมูลรอบด้านและถูกต้อง การดำเนินงานเพศวิถีศึกษาที่ไม่ให้ข้อมูลรอบด้านและถูกต้องแม่นยำนั้น ไม่ตอบสนองต่อสิทธิของเยาวชนในการได้รับข้อมูล จึงไม่จัดว่าเป็นเพศวิถีศึกษา

หัวข้อต่างๆ ที่เยาวชนต้องได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและรอบด้าน มีดังนี้:

- สิทธิมนุษยชนและค่านิยม
- บรรทัดฐานทางเพศภาวะ
- เพศวิถีและพฤติกรรมทางเพศ รวมถึงประเด็นความยินยอมและการตัดสินใจ การบีบบังคับทางเพศ และความหลากหลายทางเพศ
- ร่างกาย รวมถึงการเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์และการสืบพันธุ์ของมนุษย์
- ความสัมพันธ์กับครอบครัวและกลุ่มเพื่อน ตลอดจนความสัมพันธ์กับคู่ และความสัมพันธ์ระยะยาว
- การสื่อสารและทักษะการตัดสินใจ รวมถึงการปฏิเสธการถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ การเจรจาต่อรอง การใช้ถุงยางอนามัย/วิธีคุมกำเนิดสำหรับชายและหญิงอย่างถูกต้อง การขอคำแนะนำและการสนับสนุนจากพ่อแม่ ตลอดจนการรู้จักระมัดระวังการใช้สารเสพติดและความเสี่ยงทางเพศ
- สุขภาพทางเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์/เอชไอวีและเอดส์ การตั้งครรภ์ที่ไม่ตั้งใจ ถุงยางอนามัยและการคุมกำเนิด ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและความช่วยเหลืออื่นๆ

(4) สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเอื้อต่อสุขภาพที่ดี

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเอื้อต่อสุขภาพที่ดี คือสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย การรังแก ปลอดภัยการเลือกปฏิบัติ ปลอดภัยการคุกคามและการใช้ความรุนแรง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ควรมีอยู่ในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นวิชาใดอยู่แล้ว แต่สำหรับเพศวิถีศึกษา เรื่องเหล่านี้มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ความปลอดภัยเป็นประเด็นสำคัญทั้งในบริบทภายในและนอกโรงเรียน ซึ่งครอบคลุมขณะที่นักเรียน/ผู้เข้าร่วมโครงการเดินทางไปโรงเรียน หรืออยู่ในพื้นที่จัดการเรียนรู้ หรือเดินทางกลับบ้าน สมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทุกคน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ใหญ่จะต้องปลอดภัย

โรงเรียนและกลุ่มชุมชนที่ให้บริการเด็กและเยาวชน ต้องมีนโยบายเข้มงวดในการห้ามไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติ การรังแก และการคุกคามหรือกิจกรรมทางเพศเกิดขึ้นระหว่างครูหรือเจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้ใหญ่กับผู้เรียน และควรกำหนดนโยบายที่ปกป้องและรักษาความลับของผู้เรียน และการรายงานกรณีที่มีการละเมิดการรักษาความลับ เพื่อให้นโยบายเหล่านี้ดำเนินการได้ผล จำเป็นจะต้องสนับสนุนและจัดฝึกอบรมแก่ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่อย่างเหมาะสมเช่นกัน

(5) มีการเชื่อมโยงกับแหล่งบริการด้านสุขภาพเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ และโครงการริเริ่มอื่น ๆ ที่แก้ปัญหาเพศภาวะ ความเสมอภาค การเสริมพลัง การเข้าถึงการศึกษาและสิทธิทางเศรษฐกิจและสังคมแก่เยาวชน

การเชื่อมโยงการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาเข้ากับโครงการริเริ่มอื่น ๆ ที่ส่งเสริมกัน ช่วยสร้างผลลัพธ์เชิงบวกมากขึ้น ทั้งยังช่วยแก้ปัญหาปัจจัยเชิงโครงสร้างที่ผลักดันไปสู่ความเปราะบาง เช่น:

- การส่งเสริมให้เยาวชนสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพทางเพศที่เป็นมิตร
- การส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักกฎหมาย โครงการ และบริการที่เกี่ยวข้องที่ส่งผลต่อสิทธิของตนเอง

- การรวมเอาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนบรรทัดฐานทางสังคมที่เป็นอันตรายเข้าไว้ในหลักสูตร (เช่น การเคลื่อนไหวเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม) ตลอดจนการให้ทางเลือกที่ปลอดภัยแก่ผู้เรียน ในการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งเพื่อการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก
- การทำงานร่วมกับภาคประชาสังคม หน่วยงานผลักดันกฎหมาย นโยบาย โครงการ และกลไกการบังคับใช้ที่จะช่วยให้เด็กผู้หญิงได้เรียนต่อในโรงเรียน (เช่น โครงการให้เงินช่วยเหลืออย่างมีเงื่อนไข) และเพื่อป้องกันการคุกคามทางเพศ การใช้ความรุนแรงต่อคู่ การรังแกคนรักเพศเดียวกัน ตลอดจนการเลือกปฏิบัติในสถานที่ทำงานและในที่สาธารณะ
- การทำให้การเชื่อมโยงเหล่านี้เป็นผลสำเร็จ ผ่านกลไกผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่เยาวชนสามารถเข้าถึงเพื่อขอรับความช่วยเหลือได้
- การเชื่อมโยงไปยังโครงการริเริ่มของ UNFPA เพื่อวัยรุ่นหญิง¹¹

(6) จัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำข้อมูลไปใช้ได้ในระดับบุคคล และเพื่อทักษะที่เข้มแข็งในการสื่อสาร การตัดสินใจ และการคิดเชิงวิพากษ์

การที่เยาวชนจะรับเอาพฤติกรรมที่ปลอดภัยอันเป็นผลจากการเรียนไปปฏิบัตินั้น เยาวชนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ และต้องได้รับการส่งเสริมให้สามารถนำข้อมูลไปใช้กับตนเองโดยประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตด้านอารมณ์ ความสัมพันธ์ และการตัดสินใจได้ ดังนั้น เพศวิถีศึกษา ไม่ว่าจะสอนในหรือนอกโรงเรียน ควรใช้วิธีการที่หลากหลายและใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม ครอบคลุมทั้งพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

ทักษะสำคัญที่สุดที่ต้องสอนในเพศวิถีศึกษานั้น ได้แก่ การสื่อสาร การเจรจาต่อรอง และการตัดสินใจ นอกจากนี้ เนื่องจากพฤติกรรมทางเพศได้รับอิทธิพลอย่างมากจากบรรทัดฐานทางเพศภาวะ และเพราะการทบทวนบรรทัดฐานเรื่องนี้เป็นต้องมีการสะท้อนและการวิเคราะห์ส่วนบุคคล หลักสูตรจึงต้องส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์

การเปลี่ยนแปลงมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลเชื่อว่าตนเองสำคัญ และมักมีแนวโน้มที่จะต้องการสร้างความแตกต่างเชิงบวกให้แก่โลก การเรียนการสอนเรื่องการผลักดันนโยบาย สามารถนำชีวิตจริงเข้ามาไว้ในหลักสูตรเพศวิถีศึกษาได้ด้วย และช่วยพัฒนาขีดความสามารถผู้เรียนให้เป็นตัวแทนทั้งในและนอกวิถีชีวิตของตนเอง และพัฒนาสู่การเป็นผู้นำในชุมชนของตน

การส่งเสริมให้เยาวชนมีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และรู้จักวิเคราะห์นั้น เป็นเป้าหมายของระบบการศึกษาส่วนใหญ่ และเป็นเป้าหมายขององค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนมากที่ทำงานด้านการศึกษา อย่างไรก็ตาม ด้วยการส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์นี้ เพศวิถีศึกษาที่มีประสิทธิภาพจึงนำไปสู่การความก้าวหน้าทางวิชาการโดยรวมที่เข้มแข็งได้

งานวิจัยกรณีศึกษาชิ้นหนึ่งที่น่าสนใจที่ดำเนินการเมื่อไม่นานมานี้เสนอแนะว่า การพัฒนาทักษะและการใช้วิธีการเรียนการสอนแบบนี้ สามารถยกระดับความพึงพอใจและแรงจูงใจในวิชาชีพของครูผู้สอนได้ด้วย ทำให้เกิดผลกระทบบวกต่อการสอนของครูที่มากกว่าการสอนเพศวิถีศึกษา ครูผู้สอนที่ได้เรียนรู้วิธีการเรียนการสอนแบบนี้จากการฝึกอบรมด้านเพศวิถีศึกษา รายงานว่ากลวิธีดังกล่าวส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างนักเรียนกับครูผู้สอนและนักเรียนกับโรงเรียน¹² ยิ่งกว่านั้น การปลูกฝังให้เกิดอุปนิสัยที่ตั้งอยู่บนความมีเหตุผลต่อการทำความเข้าใจเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่นและสังคม เป็นการวางรากฐานตลอดชีวิตให้แก่การเป็นพลเมืองผู้รอบรู้ด้วยข้อมูลข่าวสาร

11 แผ่นพับ “Action for Adolescent Girls” เข้าถึงได้จาก: www.unfpa.org/webdav/site/global/shared/youth/UNFPA%20Action%20for%20Adolescent%20Girls%20brochure.pdf.

12 ดูที่: Population Council, “Health + Equality + School Engagement: Scenarios USA Reinvents Sex Education”, Quality/Calidad/Qualité, Q/C/Q ฉบับที่ 21, นิวยอร์ก, 2557. เข้าถึงได้จาก: www.popcouncil.org/uploads/pdfs/qcqcq21.pdf.

(7) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบายและในฐานะพลเมือง

วิธีการที่มีประสิทธิภาพในการดึงดูดเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพศวิถีศึกษามีหลายวิธี หนึ่งในนั้นคือให้เยาวชนมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ในการออกแบบโครงการ เพื่อให้มั่นใจว่าโครงการริเริ่มต่างๆ จะสอดคล้องกับความต้องการและแก้ปัญหาของผู้เรียนได้จริง แม้หลายแห่งให้วัยรุ่นทำหน้าที่เป็นเพื่อนผู้ให้ความรู้ (peer educators) สิ่งที่สำคัญไม่แพ้กันแต่ก็มักถูกมองข้าม คือการรวมเอาหัวข้อทักษะพื้นฐานสำหรับการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการผลักดันนโยบายเข้าไว้ในหลักสูตรด้วย จึงเป็นการดียิ่งหากหลักสูตรเพศวิถีศึกษาจะได้บูรณาการบทเรียนเหล่านี้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง ความเท่าเทียมทางเพศ การลดความรุนแรง การคุ้มครองทางกฎหมาย สิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีและความหลากหลาย

เมื่อบุคคลเชื่อว่าตนเองสำคัญ มักมีแนวโน้มที่จะต้องการสร้างความแตกต่างเชิงบวกให้แก่โลก โดยอาจแสดงออกในรูปของการกระทำระหว่างบุคคล เช่น การเข้าไปขัดขวางญาติที่กำลังจะชลีบอวัยะเพศลูกสาวตนเอง หรือเพื่อนร่วมชั้นที่กำลังรังแกผู้อื่น หรืออาจเป็นการกระทำในระดับวงกว้างขึ้น เช่น กลุ่มเยาวชนชายที่กำลังใช้ความรุนแรงในที่สาธารณะโดยสาเหตุมาจากเรื่องเพศ ประเด็นก็คือ การเรียนการสอนเรื่องการผลักดันนโยบาย สามารถนำชีวิตจริงเข้ามาไว้ในหลักสูตรเพศวิถีศึกษาได้ด้วย และยังช่วยเสริมพลังให้แก่ผู้เรียนให้มีความเป็นผู้นำในชีวิตส่วนตัว และพัฒนาไปสู่การเป็นผู้นำในชุมชนของตนเอง

(8) มีความสอดคล้องทางด้านวัฒนธรรมในการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและความไม่เท่าเทียมทางเพศ

สิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมทางเพศเป็นคุณค่าสากล เกี่ยวข้องโดยตรงกับบริบทที่หลากหลาย แต่เรายังพบเห็นถึงการไม่ให้คุณค่าเหล่านี้ในสังคมเป็นส่วนใหญ่ เช่น อำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันในความสัมพันธ์เชิงคู่และในสังคม ความรุนแรงที่มาจากเพศภาวะ การกระทำสองมาตรฐานในเรื่องเพศวิถี การคุกคามต่อเยาวชนรักเพศเดียวกัน การขัดเกลาทางสังคมที่แตกต่างกันของเด็กหญิงเมื่อเทียบกับเด็กชาย อาทิ แรงกดดันต่อเด็กชายให้เป็นผู้ชายและต่อเด็กผู้หญิงให้เป็นผู้ยอมจำนน และการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ซึ่งรวมถึงการค้าทางเพศ

นอกจากนี้ การละเมิดสิทธิมนุษยชนและการแสดงออกถึงความไม่เท่าเทียมกันทางเพศภาวะนั้นแตกต่างกันไปตามแต่บริบท เช่น การชลีบอวัยะเพศหญิง การล่อลวงทางเพศกับเด็กผู้หญิง การปฏิเสธไม่ให้เด็กผู้หญิงเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา กฎหมายการรับมรดก และการแต่งงานในวัยเด็ก การกระทำเหล่านี้อาจเป็นที่แพร่หลายมากในภูมิภาคหนึ่งเมื่อเทียบกับอีกภูมิภาค ทั้งนี้ หากมีการสร้างความรู้ลึกเป็นเจ้าของในประเทศหรือท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้เสียที่หลากหลาย รวมทั้งผู้ผลักดันนโยบายด้านความเท่าเทียมทางเพศและสิทธิมนุษยชน ให้มีส่วนร่วมระหว่างขั้นตอนการวางแผนหลักสูตร จะทำให้มั่นใจได้ว่าหลักสูตรเพศวิถีศึกษานั้นเหมาะสมและมีความละเอียดอ่อนต่อบริบทในประเทศหรือท้องถิ่น

(9) ทำงานเชิงรุกกับทั้งภาคส่วนทางการและไม่เป็นทางการ และครอบคลุมทุกกลุ่มอายุ

สิ่งสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา คือต้องครอบคลุมทุกกลุ่มอายุและทุกพื้นที่ที่มีเยาวชนอยู่ เพราะทัศนคติเกี่ยวกับเพศภาวะและเพศวิถีก่อตัวขึ้นตั้งแต่ช่วงวัยประถมศึกษา และมักมีมากยิ่งขึ้นในวัยแรกเริ่มหรือวัยเริ่มเข้าสู่ภาวะเจริญพันธุ์ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับพัฒนาการ เยาวชนที่เป็นผู้หญิงจำนวนมากไม่สามารถเข้าเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาได้ จึงกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงที่สุดต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนและได้รับผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์ด้านสุขภาพทางเพศ

แม้แต่ในสภาพแวดล้อมที่มีอัตราการเข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสูง มักพบว่าเยาวชนกลุ่มที่มีความเปราะบางที่สุดคือกลุ่มที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาหรือเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการไม่เข้าเรียน อาทิ

เด็กหญิงที่กำลังศึกษาแต่อยู่ในชั้นเรียนที่ต่ำกว่าอายุ เพราะปัญหาทางเศรษฐกิจและความกดดันในครอบครัว เด็กหนุ่มในกลุ่มอันธพาล วัยรุ่นที่ใช้สารเสพติด เยาวชนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กหญิงและเด็กชายที่ยอมมีกิจกรรมทางเพศเพื่อความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ นี่จึงเป็นเหตุผลที่ขัดแย้งระหว่างประเทศระบุว่า ควรจัดให้มีการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาทั้งในบริบทชุมชนการดำเนินงานในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ควรมีลักษณะของการจัดอย่างมีความต่อเนื่องมากกว่าจัดแบบแยกส่วน ตัวอย่างเช่น บางหลักสูตรจัดในโรงเรียนก็จริง แต่ไม่ได้อยู่ในช่วงเวลาเรียน การดำเนินงานนอกโรงเรียนหลายโครงการให้ครูจากโรงเรียนมาเป็นผู้ให้ความรู้ บางโรงเรียนพึ่งพางค์กรพัฒนาเอกชนให้เป็นผู้ให้ข้อมูลแก่นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ภาคประชาสังคมอ่อนแอและจำต้องพยายามรักษาความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรัฐบาล เพื่อดำรงสถานะและอิทธิพลขององค์กรตนเองไว้ให้ได้

การดำเนินงานเพศวิถีศึกษาแบบไม่เป็นทางการนั้นสามารถแสดงบทบาทเชิงกลยุทธ์ได้เป็นอย่างดี เพราะการดำเนินงานลักษณะดังกล่าวมีความสำคัญในการเข้าถึงเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน ตัวอย่างเช่น เด็กหญิงและเด็กชายที่มีฐานะยากจน เด็กผู้หญิงที่ต้องแต่งงานในวัยเด็ก การดำเนินงานนอกระบบโรงเรียน จึงมีความได้เปรียบกว่าในการตอบสนองความต้องการทางการเรียนรู้และทางสังคมของเยาวชนที่มีความเปราะบาง ไม่ว่าจะอยู่ในโรงเรียนหรือไม่ก็ตาม นอกจากนี้ การดำเนินงานที่อาศัยชุมชนเป็นฐานมักเข้าถึงพ่อแม่ผู้ปกครองได้ง่ายกว่า

1.6 ความมุ่งมั่นและความรับผิดชอบของ UNFPA

เพศวิถีศึกษา เป็นหนึ่งใน 5 ภารกิจของยุทธศาสตร์วัยรุ่นและเยาวชนของ UNFPA¹³ และมีความสำคัญในอันดับต้นๆ ของแผนยุทธศาสตร์ พ.ศ. 2557-2560¹⁴ ผลลัพธ์ที่ 2 ของแผนยุทธศาสตร์กำหนดให้ UNFPA รับผิดชอบในเรื่อง “การยกระดับความสำคัญด้านวัยรุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยรุ่นหญิงที่อายุน้อย ในนโยบายและการดำเนินงานพัฒนาระดับประเทศ โดยเน้นการส่งเสริมการจัดให้มีเพศวิถีศึกษาและบริการด้านสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์” นอกจากนี้ UNFPA ยังมี รับผิดชอบต่อ “การเพิ่มขีดความสามารถของประเทศในการออกแบบและดำเนินงานเพศวิถีศึกษาที่ใช้ชุมชนและโรงเรียนเป็นฐาน อันเป็นการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมทางเพศ”¹⁵

ความรับผิดชอบนี้ จะวัดจากจำนวนประเทศที่มีหลักสูตรเพศวิถีศึกษาระดับชาติที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และวัดระดับที่ส่งผลต่อตัวชี้วัดในชั้นผลลัพธ์ ดังนี้

- **ผลลัพธ์ที่ 2 ตัวชี้วัดที่ 1:** ร้อยละของเยาวชนชายหญิง อายุ 15-24 ปี ที่สามารถระบุวิธีการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีผ่านการมีเพศสัมพันธ์ได้อย่างถูกต้อง และสามารถปฏิเสธความเข้าใจผิดที่สำคัญเกี่ยวกับการติดเชื้อเอชไอวี (เพศหญิง/เพศชาย)
- **ผลลัพธ์ที่ 2 ตัวชี้วัดที่ 2:** จำนวนประเทศที่มีกฎหมายและนโยบายที่อนุญาตให้วัยรุ่น โดยไม่จำกัดสถานภาพสมรส เข้าถึงบริการด้านสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์

13 เอกสาร ยุทธศาสตร์ด้านวัยรุ่นและเยาวชนของ UNFPA: ผู้การตระหนักในขีดความสามารถเต็มศักยภาพของวัยรุ่นและเยาวชน (2556) (UNFPA Strategy on Adolescents and Youth: Towards Realizing the Full Potential of Adolescents and Youth, 2013) เข้าถึงได้จาก: www.unfpa.org/public/adolescents.

14 เอกสาร แผนยุทธศาสตร์ของ UNFPA: ประจำปี พ.ศ. 2557-2560 (UNFPA Strategic Plan: 2014-2017) เข้าถึงได้จาก: www.unfpa.org/public/home/about/strategic-direction.

15 ผลผลิตที่ 7 ภาคผนวกที่ 1: กรอบผลลัพธ์แบบบูรณาการ, แผนยุทธศาสตร์ของ UNFPA ประจำปี พ.ศ. 2557-2560: รายงานของผู้บริหาร (UNFPA Strategic Plan, 2014-2017: Report of the Executive Director) (DP/FPA/2013/12). เข้าถึงได้จาก: www.unfpa.org/public/home/exbrd/pid/12131.

การดำเนินงานเพศวิถีศึกษายังมีการเชื่อมโยงกับผลลัพธ์และตัวชี้วัดอื่นของแผนยุทธศาสตร์ ได้แก่ ความก้าวหน้าด้านความเท่าเทียมทางเพศ การเสริมพลังให้แก่สตรีและเด็กผู้หญิง และสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ ซึ่งรวมทั้งสตรี วัยรุ่น และเยาวชนที่มีความเปราะบางและมักถูกมองข้ามมากที่สุด (ผลลัพธ์ที่ 3 ของ UNFPA) จำนวนประเทศที่มีการป้องกัน คุ้มครอง และตอบสนองต่อปัญหาความรุนแรงบนพื้นฐานของเพศภาวะ ที่บูรณาการกับการดำเนินงานด้านสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ระดับชาติ (ตัวชี้วัดที่ 10.1) จำนวนประเทศที่องค์กรภาคประชาสังคมสนับสนุนการจัดทำโครงการต่างๆ ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ชายและเด็กผู้ชายในการแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเพศ ซึ่งรวมถึงความรุนแรงบนพื้นฐานของเพศภาวะ สุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ และสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ (ตัวชี้วัดที่ 11.2)

แม้ว่ารัฐบาลส่วนใหญ่จะบรรจุการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาไว้หลายรูปแบบ แต่หลายโครงการยังมีจุดอ่อนในการออกแบบ มีขอบเขตจำกัด ดำเนินการล่าช้าเกินไปในระดับมัธยมศึกษา หรือดำเนินการไม่ต่อเนื่อง ข้อค้นพบใหม่ๆ ที่แสดงให้เห็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพ ประกอบกับการมีทรัพยากรใหม่ๆ ในการนำแนวทางเหล่านี้ไปปฏิบัติ ทำให้เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้เพศวิถีศึกษามีความก้าวหน้าในฐานะที่เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน พัฒนาคุณภาพและขยายการจัดให้มีเพศวิถีศึกษา อย่างไรก็ตาม การบรรลุซึ่งผลลัพธ์เหล่านี้จำเป็นต้องทำงานร่วมกันหลายภาคส่วน โดยเฉพาะกับภาคสาธารณสุข องค์กรภาคประชาสังคม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ที่งานเฉพาะกิจระหว่างองค์กรแห่งสหประชาชาติ และโครงสร้างอื่นๆ นอกจากนี้ ความร่วมมือระหว่างประเทศที่กำลังพัฒนายังมีความสำคัญเป็นลำดับต้นๆ ในการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา

เพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ UNFPA ที่ทำหน้าที่สนับสนุนการออกแบบและการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เนื้อหาในบทต่อไป จะแสดงให้เห็นขอบเขตของกรอบการดำเนินงานช่วยเหลือ 4 ด้านหลัก ดังเนื้อหาที่อธิบายในทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง หรือ ผลผลิตที่ 7 ของแผนยุทธศาสตร์ของ UNFPA และคู่มือการกำหนดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องของ UNFPA ดังนี้:

- **กรอบการดำเนินงานช่วยเหลือ ด้านที่ 1:** เสริมสร้างความเข้มแข็งของนโยบายและผลักดันนโยบายเพศวิถีศึกษาอย่างกว้างขวาง ให้เกิดความยั่งยืน มีความครอบคลุมรอบด้าน และเข้าถึงเยาวชนทั้งในและนอกโรงเรียน
- **กรอบการดำเนินงานช่วยเหลือ ด้านที่ 2:** สร้างศักยภาพทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการดำเนินงาน โดยเน้นเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอน และการฝึกอบรมครูผู้สอนเพศวิถีศึกษา
- **กรอบการดำเนินงานช่วยเหลือ ด้านที่ 3:** ส่งเสริมปัจจัยคุ้มครองทางสังคม ที่อยู่นอกเหนือหลักสูตรและการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษา เพื่อให้ครอบคลุมสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้และทางสังคมของเยาวชน
- **กรอบการดำเนินงานช่วยเหลือ ด้านที่ 4:** สนับสนุนให้การดำเนินงานเพศวิถีศึกษา มีการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาปัญหาความไม่เสมอภาค บรรทัดฐานทางเพศภาวะ อำนาจในความสัมพันธ์ระหว่างคู่ และการใช้ความรุนแรงต่อคู่

เอกสารแนวทางการดำเนินงานโดย UNFPA ฉบับนี้ ยังแก้ปัญหาเรื่องช่องทางสำหรับการเสริมสร้างคุณภาพของการดำเนินโครงการเพศวิถีศึกษาครบด้าน การสร้างการยอมรับ และการประสานงานกับภาคีเครือข่ายและหลายภาคส่วน ตลอดจนการพัฒนาขีดความสามารถในการตรวจสอบและการประเมินผล เนื้อหาในบทที่ 2-5 ให้ข้อมูลพื้นฐาน องค์ประกอบสำคัญ และปฏิบัติการที่แนะนำที่เกี่ยวข้องกับกรอบการแทรกแซงที่สำคัญทั้งสี่รอบ กรณีศึกษาจากประเทศต่างๆ จะถูกเน้นไว้ในกรอบข้อความในหน้าต่างๆ ตลอดทั้งเล่ม ส่วนรายการแหล่งข้อมูลนั้นปรากฏดังที่แสดงไว้ในภาคผนวก

บทที่ 2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งและผลักดันนโยบาย เพศวิถีศึกษา

© UNFPA/ DON HINCHSEN

กรอบการดำเนินงานช่วยเหลือ ด้านที่ 1: เสริมสร้างความเข้มแข็งของนโยบายและผลักดันนโยบายเพศวิถีศึกษาอย่างกว้างขวางให้เกิดความยั่งยืน มีความครอบคลุมรอบด้าน และเข้าถึงเยาวชนทั้งในและนอกโรงเรียน

นโยบายและการผลักดันเชิงนโยบายนั้น หมายความว่าความมุ่งมั่นและภาวะผู้นำที่จำเป็นต่อการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและสามารถขยายความครอบคลุมจากบริบทภายในโรงเรียนออกไปสู่นอกโรงเรียน เช่นเดียวกับการดำเนินงานด้านอื่นๆ การดำเนินงานเพศวิถีศึกษามีแนวโน้มที่จะก้าวหน้าได้ดีในสภาพแวดล้อมที่นโยบายและกฎหมายเอื้ออำนวย นอกจากนี้ กลุ่มพันธมิตรที่ก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อร่วมกันผลักดันนโยบายยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของนโยบายอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ในหลายบริบทยังขาดการส่งเสริมในเรื่องเพศวิถีศึกษา เนื่องจากไม่มีกรอบกฎหมายที่ชัดเจนให้แก่การดำเนินงานภายในโรงเรียน หรือเพราะมีการคัดค้านจากชุมชนหรือเป็นที่รับรู้ว่าจะชุมชนไม่เห็นด้วย มีเพียงไม่กี่ประเทศที่มีข้อมูลและแนวทางดำเนินการที่สามารถนำไปใช้เพื่อเอาชนะอุปสรรคเหล่านี้ได้

การสร้างความยั่งยืนให้แก่การดำเนินงานเพศวิถีศึกษาในระยะยาว จำเป็นต้องพัฒนาขีดความสามารถทางสังคมและความมุ่งมั่นของฝ่ายการเมือง กล่าวคือความสามารถของพันธมิตรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะสนับสนุนเพศวิถีศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องเผชิญกับการคัดค้านหรือการเปลี่ยนแปลงในรัฐบาล ส่วนในระยะยาวนั้น การใช้ความร่วมมือกับหลายภาคส่วน มีแนวโน้มที่จะนำไปสู่การดำเนินงานที่ครอบคลุมรอบด้านมากขึ้น และมีฐานการสนับสนุนที่เข้มแข็งยิ่งขึ้น

การดำเนินงานของสำนักงาน UNFPA ประจำประเทศหลายโครงการมีความต้องการความช่วยเหลือทางวิชาการเพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินนโยบายเพศวิถีศึกษา และเพื่อทำให้นโยบายตอบสนองเป้าหมายทั้งด้านสุขภาวะทางเพศและด้านสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา บทที่ 3 จะนำเสนอข้อมูลพื้นฐานเรื่องการเสริมสร้างความมุ่งมั่นและภาวะผู้นำ และแผนปฏิบัติการที่มี 5 องค์ประกอบที่สำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของนโยบายและการผลักดันเชิงนโยบาย

2.1 ภาพรวมเกี่ยวกับความมุ่งมั่นและภาวะผู้นำ

การสร้างควมสนับสนุนการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา หมายถึง การมุ่งประสานความร่วมมือจากหลายภาคส่วน และการผลักดันให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆระดับ ได้แก่ ภายในกระทรวงต่างๆที่ดูแลด้านการศึกษาและเยาวชน ในหมู่ผู้ที่ดำรงตำแหน่งที่มาจากการแต่งตั้ง สื่อมวลชน ผู้ปกครอง ผู้นำศาสนา นักการศึกษา ผู้นำเยาวชน และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรที่ทำงานเพื่อเยาวชนและองค์กรที่นำโดยเยาวชน การดำเนินการเช่นนี้ต้องอาศัยการทำแผนที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และศึกษาจุดยืนตลอดจนแนวโน้มการสนับสนุนหรือคัดค้านเพศวิถีศึกษาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านั้น

ในการพัฒนาแผนผลักดันเชิงนโยบายนั้น ควรวางกลยุทธ์บนพื้นฐานของหลักฐานเชิงประจักษ์โดยใช้ข้อมูล ประสบการณ์ และข้อโต้แย้งที่มาจากท้องถิ่น สิ่งที่มีความสำคัญเท่าเทียมกันกับการทำงานเชิงรุกกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นผู้มีอิทธิพล คือการทำงานร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบโดยตรงมากที่สุด การขยายการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาไม่อาจบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดหากเป็นการกำหนดมาจากหน่วยงานที่มีอำนาจเหนือกว่า การปรึกษาหารือและสร้างการมีส่วนร่วมร่วมกับครูอาจารย์ ผู้ปกครอง เยาวชน และผู้นำชุมชนในระดับท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

การสร้างควมยั่งยืนให้แก่การดำเนินงานเพศวิถีศึกษาในระยะยาว จำเป็นต้องพัฒนาขีดความสามารถทางสังคมและความมุ่งมั่นของฝ่ายการเมือง กล่าวคือ ความสามารถของพันธมิตรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะสนับสนุนเพศวิถีศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องเผชิญกับการคัดค้านหรือการเปลี่ยนแปลงในรัฐบาล การทำงานเชิงรุกกับสื่ออาจช่วยให้เกิดการสื่อสารเผยแพร่เนื้อหาข้อความที่แสดงการสนับสนุนการดำเนินงานที่ทำงานครอบคลุมรอบด้านและมีหลักฐานเชิงประจักษ์ ส่วนในระยะยาวนั้นการใช้ความร่วมมือจากหลายภาคส่วนมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่การดำเนินงานที่ครอบคลุมรอบด้านมากขึ้น และมีฐานการสนับสนุนที่เข้มแข็งยิ่งขึ้น

การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับความมุ่งมั่นและภาวะผู้นำในการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาที่เหมาะสมกับระดับประถมศึกษา ควรทำร่วมกันกับการผลักดันการดำเนินงานเพื่อเข้าถึงเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในบริบทที่เยาวชนจำนวนมากได้เข้าเรียนเพียงระดับประถมศึกษา ซึ่งมักเป็นกลุ่มเด็กหญิงและกลุ่มที่เสี่ยงต่อการมีสุขภาพไม่ดี การดำเนินงานระดับประเทศในบางแห่งได้มีโครงการริเริ่มที่มุ่งสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ชายและเด็กผู้ชายเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ สุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ และควรมีการพิจารณาโครงการริเริ่มเหล่านั้นว่ามีส่วนช่วยในการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาโดยเฉพาะในบริบทนอกระบบการศึกษาอย่างไรบ้าง

การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับความมุ่งมั่นและภาวะผู้นำในการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาที่เหมาะสมกับระดับประถมศึกษา ควรทำร่วมกันกับการผลักดันการดำเนินงานเพื่อเข้าถึงเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในบริบทที่เยาวชนจำนวนมากได้เข้าเรียนเพียงระดับประถมศึกษา ซึ่งมักเป็นกลุ่มเด็กหญิงและกลุ่มที่เสี่ยงต่อการมีสุขภาพไม่ดี

การทำให้เพศวิถีศึกษาที่มีลักษณะครอบคลุมรอบด้านและอยู่บนพื้นฐานของสิทธิเป็นวิชาบังคับ ผ่านช่องทางกฎหมายหรือการกำหนดเป็นนโยบายนั้นนับเป็นก้าวที่ยิ่งใหญ่ แต่ก็ก็เป็นเพียงจุดเริ่มต้นเท่านั้น นโยบายเหล่านั้นจำเป็นต้องมีการนำไปปฏิบัติ และการดำเนินงานจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างยั่งยืน แม้ว่า การสนับสนุนจากแหล่งทุนภายนอกเป็นสิ่งสำคัญในระยะเริ่มต้นของการดำเนินงาน แต่เพศวิถีศึกษาควรถูกกำหนดไว้ในแผนการดำเนินงานและงบประมาณของรัฐ นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดความมุ่งมั่นของภาครัฐและเพื่อให้นโยบายตลอดจนงบประมาณของรัฐสร้างการเปลี่ยนแปลงได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของผู้กำหนดนโยบายที่มาจากทุกภาคส่วนและหลากหลายสถาบัน

การดำเนินงานเพศวิถีศึกษานั้นควรมีความเชื่อมโยงกับการบริการที่เป็นมิตรกับเยาวชน เนื่องจากมีการพิสูจน์แล้วว่าการจัดให้มีการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาแต่ไม่สามารถเข้าถึงบริการสุขภาวะทางเพศนั้น ทำให้การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นและเยาวชน การตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่น การล่วงละเมิดทางเพศ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันของเยาวชนมีประสิทธิภาพลดลง ดังนั้น ความร่วมมือเป็นภาคีกันระหว่างภาคสาธารณสุข ภาคการศึกษา และหน่วยงานด้านเยาวชนจึงเป็นสิ่งที่จะต้องทำเป็นอย่างยิ่ง

2.2 เรื่องสำคัญเรื่องด่วน 5 ประการในด้านนโยบายและการผลักดันเชิงนโยบาย

เนื่องจากเยาวชนจำนวนมากที่เสี่ยงต่อการมีสุขภาพไม่ดีได้เข้าเรียนเพียงระดับประถมศึกษาโดยเฉพาะเด็กผู้หญิง ความสำคัญเรื่องด่วนสำหรับผู้ดูแลและการปฏิบัติตามนโยบายจึงได้แก่ การสร้างสภาพแวดล้อมทางนโยบายให้มีการจัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาในระดับประถมทั้งในและนอกบริบทโรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับการเสริมพลังผู้เรียน การผลักดันเชิงนโยบายให้มีการต่อต้านการแต่งงานในวัยเด็กและการใช้ความรุนแรงบนพื้นฐานของเพศภาวะในรูปแบบต่างๆ การสนับสนุนการรณรงค์เพื่อช่วยให้เด็กผู้หญิงได้อยู่ในระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เรียนต่อระดับชั้นมัธยมศึกษา

เพื่อบรรลุปลายทางดังกล่าว จำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพในการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการหล่อหลอมเจตจำนงทางการเมืองในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในกระทรวงที่ดูแลด้านการศึกษา และกระทรวงที่ดูแลด้านสาธารณสุข เยาวชน สตรี กิจการสังคม และการคุ้มครองทางสังคม และที่ขาดไม่ได้คือ การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ดำรงตำแหน่งที่มาจาก การแต่งตั้ง สื่อมวลชน ผู้ปกครอง ผู้นำศาสนา บุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม นักการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานเพื่อเยาวชน กลุ่มที่ทำงานด้านผู้หญิง และกลุ่มที่ทำงานกับวัยรุ่นชายและเด็กผู้ชายในการผลักดันนโยบายที่มีผลกับวัยรุ่น

องค์ประกอบของเรื่องสำคัญเรื่องด่วน 5 ประการและปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

(1) ประเมินสภาพแวดล้อมทางนโยบาย

ดำเนินการประเมินสถานการณ์ของนโยบายที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ไม่เพียงแต่ในเรื่องเพศวิถีศึกษาเท่านั้น แต่รวมถึงในด้านการศึกษาและการบูรณาการเรื่องเพศภาวะด้วย

ปฏิบัติการ

- จัดทำแผนที่ด้านสภาพแวดล้อมของนโยบาย และแสวงหาจุดแรกเข้าเชิงกลยุทธ์เพื่อสร้างประเด็นให้กับเพศวิถีศึกษา รวมถึงการระบุตัวบุคคลที่ทำหน้าที่ควบคุมการเข้าถึงข้อมูลหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ และกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรายหลัก
 - ประเมินศักยภาพเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษาและการกำหนดนโยบายด้านสุขภาพในโรงเรียน โดยอาจนำโครงการริเริ่มด้านสุขภาพในโรงเรียนทั่วโลกที่จัดทำโดยองค์การอนามัยโลก (WHO's Global School Health Initiative) มาเป็นตัวอย่างอ้างอิง
 - ประเมินทัศนคติของผู้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาในด้านการให้ความสำคัญกับเพศภาวะและการสอนที่เน้นการคิดแบบเป็นเหตุเป็นผล
 - มีประเด็นและข้อคำถามด้านนโยบายและกฎหมายบรรจุอยู่ในเครื่องมือประเมินสถานการณ์ เพื่อให้ทราบถึงสิ่งที่มีอยู่แล้วและสิ่งสำคัญที่ยังขาด
- ร่วมมือกับภาคีสำคัญๆ รวมถึงเยาวชนและผู้ปกครองในการประเมินสถานการณ์ด้านเพศวิถีศึกษา ทักษะชีวิต และนโยบายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาและการบูรณาการเรื่องเพศภาวะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น และจัดทำรายการสำคัญเรื่องด่วนสูงสุดในการปฏิบัติการ

- ระดมความร่วมมือจากหลายภาคส่วน โดยต่อยอดจากสัมพันธภาพที่มีอยู่เดิมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ
 - เชื่อมโยงเข้ากับโครงการริเริ่มของภาคส่วนอื่นๆ ที่มีเป้าหมายคาบเกี่ยวกันอยู่ เช่น การปฏิรูปกฎหมาย นโยบาย และการดำเนินงานและการรณรงค์ระดับชาติเพื่อยุติการแต่งงานในวัยเด็ก ป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ส่งเสริมการศึกษาของเด็กผู้หญิง และส่งเสริมกฎหมายที่ต่อต้านการข่มขืน
- ใช้ความเชี่ยวชาญของ UNFPA หรือประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก ในการนำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์ที่น่าเชื่อถือ โดยอ้างอิงกฎหมายและนโยบายระดับชาติและจากต่างประเทศ ตลอดจนหลักการสนธิสัญญา และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

(2) ส่งเสริมให้ผู้บริหารและนักการศึกษาเข้าใจหลักสูตรเพศวิถีศึกษา

เพื่อให้เกิด “ความครอบคลุมรอบด้าน” เพศวิถีศึกษาจะต้องสะท้อนข้อตกลงระหว่างประเทศและสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของการประชุม ICPD รวมทั้งหลักการสำคัญและองค์ประกอบของการดำเนินงานที่อธิบายไว้ในเอกสารแนวทางการดำเนินงานฉบับนี้ (ดูที่ หัวข้อ 1.5 องค์ประกอบสำคัญ 9 ประการ) ควรส่งเสริมให้ภาครัฐระดับประเทศคุ้นเคยกับหลักการและเหตุผลที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความสำคัญของเพศภาวะ การให้ความสำคัญกับสิทธิและความครอบคลุมรอบด้าน ตัวอย่างเช่น การเน้นให้เห็นชัดเจนว่าเพศวิถีศึกษาพิสูจน์แล้วว่ามีประสิทธิภาพในการบรรลุผลลัพธ์ด้านสุขภาพทางเพศเชิงบวก ไม่ได้นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของกิจกรรมทางเพศ และสามารถช่วยให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาและพัฒนาการด้านอื่นๆ อีกด้วย

ปฏิบัติการ

- ผลิตและเผยแพร่สรุปย่องานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อวัตถุประสงค์ในการผลักดันเชิงนโยบาย
- จัดและเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการระดับประเทศและระดับภูมิภาค และเผยแพร่รายงานอย่างกว้างขวางภายใน UNFPA
- จัดทำกรณีศึกษาการดำเนินงานผลักดันเชิงนโยบายที่ประสบความสำเร็จ และเน้นความสำคัญของแนวทางใหม่ๆ และทรัพยากรต่างๆ ที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์รองรับเพื่อใช้ประกอบการประชุมวางแผนและการประชุมหารือทางวิชาการในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ

(3) เป็นผู้นำในการผลักดันและจัดให้มีการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาอย่างกว้างขวางทั้งในและนอกระบบโรงเรียน

กลยุทธ์พื้นฐานในการผลักดันเชิงนโยบายนั้น หมายรวมถึงการใช้ข้อมูล ประสพการณ์ และข้อโต้แย้งที่มาจากท้องถิ่น เพื่อสร้างแนวร่วมเรื่องเพศวิถีศึกษาในหมู่บุคคลที่มีอิทธิพล เช่น ผู้นำศาสนา บุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม และนักข่าว นอกจากนี้ ยังเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง เช่น เปิดโอกาสให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้าร่วมชั้นเรียนเพศวิถีศึกษา และแสดงความคิดเห็นหรือข้อกังวลใจ และจัดทำเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับการสนับสนุนเพศวิถีศึกษาของพ่อแม่ผู้ปกครอง

เยาวชนที่ทำหน้าที่ผลักดันนโยบายเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา จึงจำเป็นต้องสร้างความเป็นหุ้นส่วนกับเยาวชนและหล่อหลอมความเป็นผู้นำและการมีส่วนร่วมของพวกเขาในฐานะที่เป็นสิทธิและเป็นสิ่งจำเป็น และควรขอความคิดเห็นและให้เยาวชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มต้นการหารือในเรื่องใดๆ ซึ่งจะเป็นการสร้างควมไว้วางใจและแนวร่วมระหว่างคนต่างวัยเพื่อให้ได้ความสนับสนุนการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาอย่างถาวรทั่วควรส่งเสริมศักยภาพของเยาวชนในการผลักดันนโยบายโดยการให้ผู้นำเยาวชนเข้าร่วมเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินนโยบาย และการรวบรวมบทเรียนเรื่องการผลักดันสนับสนุนเชิงนโยบายและสิทธิ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายเกี่ยวกับเพศวิถีศึกษา สิทธิมนุษยชนและความหลากหลาย เข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรเพศวิถีศึกษา

ปฏิบัติการ

- สร้างภาคีเครือข่ายและขอแรงสนับสนุนในทุกระดับ ตั้งแต่รากหญ้าไปจนถึงผู้มีอำนาจและผู้มีอิทธิพล ประสานกับพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ให้มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น
- อาศัยการสัมมนาและวงประชุมหารือต่างๆ ที่จัดโดยสหประชาชาติ และความเป็นภาคีหุ้นส่วนกับหน่วยงานอื่นๆ ของสหประชาชาติ สร้างให้เป็นเวทีในการผลักดันเชิงนโยบายเรื่องเพศวิถีศึกษาที่อยู่บนหลักการของสิทธิและเพศภาวะ
- สนับสนุนการประชุมเชิงปฏิบัติการที่เป็นการผลักดันสนับสนุนเชิงนโยบายตามความเหมาะสม โดยเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนา ในหัวข้อต่างๆ เช่น:
 - การใช้ประโยชน์จากข้อมูล
 - การสร้างการมีส่วนร่วมของฝ่ายที่คัดค้าน
 - การส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศและบทบาทสตรี (เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษที่ 3)
 - การสร้างความตระหนักให้แก่ผู้สื่อข่าว
- ระบุและสร้างความสัมพันธ์ เจตจำนงทางการเมือง และความสามารถของบุคลากรในกระทรวงและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งในโครงการที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน
- ทำงานร่วมกับรัฐบาลท้องถิ่น และองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อดำเนินโครงการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ไม่มียุทธศาสตร์หรือกฎหมายระดับชาติที่เอื้ออำนวย
- เป็นพันธมิตรกับองค์กรภาคประชาสังคมที่เป็นผู้บุกเบิกพัฒนาและดำเนินงานเพื่อการเปลี่ยนแปลงด้านเพศภาวะ เช่น โครงการที่สร้างการมีส่วนร่วมของวัยรุ่นชายและเด็กชาย การทำงานเชิงรุกกับกลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในโรงเรียน และการเน้นการให้ความสำคัญแก่เด็กผู้หญิงที่มีความเปราะบาง รวมทั้งเด็กผู้หญิงที่สมรสแล้ว

(4) กระตุ้นให้การดำเนินงานเพศวิถีศึกษาตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของ ICPD และวาระ ICPD หลังปี พ.ศ. 2557

ซึ่งแผนปฏิบัติการของ ICPD หลังปี พ.ศ. 2557 ยืนยันตามการประชุม ICPD ว่า “สนับสนุนอย่างท่วมท้นต่อมติที่ว่า การเคารพ คุ้มครอง ส่งเสริม และเติมเต็มสิทธิมนุษยชน เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นในการยกระดับศักดิ์ศรีและความเป็นอยู่ของสตรีและวัยรุ่นหญิง และในการเสริมพลังให้คนกลุ่มนี้ได้ใช้สิทธิในด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ของตนเอง”

ปฏิบัติการ

- รวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อแสดงให้เห็นว่าหากความเท่าเทียมทางเพศเป็นเป้าหมายหรือองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา จะส่งผลดีที่เกี่ยวข้องต่อตัวชี้วัดด้านสุขภาวะทางเพศได้อย่างไร
- รวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อแสดงให้เห็นว่า วิธีการสอนให้ละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเพียงอย่างเดียวนั้นไม่มีประสิทธิภาพ และเพศวิถีศึกษาไม่ได้เร่งให้เพศสัมพันธ์ครั้งแรกเร็วขึ้น ทั้งยังไม่ทำให้มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมากยิ่งขึ้น

(5) สร้างหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการอภิปรายนโยบายและกระตุ้นให้เกิดการลงทุนเพิ่มขึ้น

ปฏิบัติการ

- ชี้ให้เห็นทรัพยากรทางการเงินและทางวิชาการเพื่อนำไปใช้ในการศึกษาการดำเนินโครงการต่างๆ ได้อย่างแม่นยำ
- ชี้ให้เห็นการดำเนินโครงการที่ให้ความสนใจและตั้งเงื่อนไขในการประเมินผลเชิงปริมาณอย่างแม่นยำ (ดูที่ หัวข้อ 5.3.5) สนับสนุนการวิจัยนี้ และเผยแพร่ผลการวิจัย
- รวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อให้เกิดการยอมรับและเห็นด้วยจากหน่วยงานและบุคคลที่ทำหน้าที่ควบคุมการเข้าถึงข้อมูลหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ

กรอบข้อความที่ 2 ประเทศนิการากัว: การทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความเป็นมาและรายละเอียดการดำเนินโครงการ: UNFPA และสมาคมเทศบาลแห่งประเทศนิการากัว ได้ริเริ่มความร่วมมือเป็นภาคีในการส่งเสริมสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ของเยาวชนในระดับท้องถิ่นในปี พ.ศ. 2541 ภายในเวลาหกปีได้มีการดำเนินโครงการบ้านวัยรุ่นและเยาวชนใน 23 เมือง โดยเป็นการทำงานนอกระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถของเยาวชนในการผลักดันนโยบาย การสื่อสาร และการให้ความรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน (peer education)

ผลลัพธ์และบทเรียน: การประเมินผลโครงการบ้านวัยรุ่นและเยาวชนพบว่าผลการประเมินเป็นที่น่าพึงพอใจ มีการเสนอแนะบทเรียนที่สำคัญ คือในแต่ละเขตเทศบาล พบว่ากลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนมีความสามารถเพิ่มขึ้น ขณะที่เขตเทศบาล 20 เขต มีการจัดสรรงบประมาณของตนเองให้แก่กิจกรรมในโครงการบ้านวัยรุ่นและเยาวชนนี้ ส่วนการสนับสนุนทางสังคมจากตัวแทนสถาบัน ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน ก็เริ่มมีมากขึ้น

ผลการประเมินแสดงให้เห็นว่า การเสริมสร้างขีดความสามารถในการดำเนินงานรวมทั้งความยั่งยืนของนโยบายและโครงการเยาวชนเป็นสิ่งสำคัญ เพศวิถีศึกษาไม่เพียงแต่ควรเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน แต่เยาวชนยังควรมีสิทธิที่จะ “เรียนรู้เรื่องวิธีการเรียนรู้” และควรจะได้เป็นผู้เล่นหลักในการเรียนรู้ของตนเอง เยาวชนพร้อมที่จะเติบโตและสามารถตั้งดวงประโชยน์จากโอกาสต่างๆที่เกี่ยวข้องได้อย่างรวดเร็ว แม้ว่าหน่วยงานรัฐในระดับเทศบาลมีศักยภาพสูงในการเดินทางนโยบายและกิจกรรมต่างๆสำหรับเยาวชนรวมถึงเพศวิถีศึกษา แต่ทรัพยากรต่างๆในระดับประเทศจะต้องเข้ามามีส่วนช่วยด้านค่าใช้จ่ายโดยรวมในระยะยาว

โครงการบ้านวัยรุ่นและเยาวชนใช้วิธีดำเนินงานที่อยู่บนพื้นฐานของสิทธิ ความเท่าเทียมทางเพศ และ “เน้นความสามารถ” โดยมีปฏิบัติการหลักที่มุ่งเน้นส่งเสริมสิทธิทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ในหมู่วัยรุ่นและเยาวชน ผ่านการพัฒนากระบวนการให้ความรู้และการสื่อสาร เสริมสร้างความเป็นผู้นำและการมีส่วนร่วมของเยาวชน และการมีส่วนร่วมของหน่วยงานท้องถิ่น ความสำเร็จต่างๆ ได้แก่:

- เครือข่ายเยาวชนเข้าร่วมการฝึกอบรมและทำงานกับสื่อต่างๆในระดับเทศบาล ทั้งวิทยุ วิทยุทัศน์ งานเขียน และการแสดงบนเวที และผู้นำเยาวชนเข้าร่วมการฝึกอบรมที่เป็นหลักสูตรของมหาวิทยาลัย
- ทีมฝึกอบรมท้องถิ่นได้รับการอบรมครบถ้วน และปัจจุบันอยู่ระหว่างการพัฒนาฝึกอบรมให้แก่เพื่อนผู้ให้ความรู้ในแต่ละเขตเทศบาล
- หน่วยงานรัฐในท้องถิ่นยังคงมุ่งมั่นสนับสนุนการดำเนินงานและส่งเสริมเยาวชนอย่างต่อเนื่อง และการร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐในท้องถิ่นกับองค์กรพัฒนาเอกชนที่สำคัญในท้องถิ่นก็มีความเข้มแข็งมากขึ้น
- มีการออกแบบเว็บไซต์ และนำมาใช้เพื่อเผยแพร่ประสบการณ์ และกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

ในปี พ.ศ. 2551 โครงการบ้านวัยรุ่นและเยาวชนได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลเนเธอร์แลนด์และรัฐบาลฟินแลนด์ เพื่อขยายการดำเนินงานให้ครอบคลุมเขตเทศบาล 43 เขต ในระยะยาวจุดมุ่งหมายคือให้มีโครงการบ้านวัยรุ่นและเยาวชนในเขตเทศบาลทั้ง 153 เขตทั่วประเทศนิการากัวโดยเป็นการสนับสนุนงบประมาณจากท้องถิ่น เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 โครงการนี้ได้ขยายไปยังเขตเทศบาลอีก 12 เขต ด้วยการทำงานประสานความร่วมมือกับกระทรวงเยาวชน

(อ้างอิงจากการนำเสนอโดย แซนทัล ปาลเลส แห่งสำนักงาน UNFPA ประจำประเทศนิการากัว เรียบเรียงโดยสำนักงาน UNFPA ประจำประเทศ สิงหาคม พ.ศ. 2557)

กรอบข้อความที่ 3 รัฐอาหรับ: การปรับปรุงแบบการจัดการเรียนรู้เรื่องสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์นอกระบบการศึกษา จากที่ขับเคลื่อนโดยฝั่งผู้ให้บริการเป็นการขับเคลื่อนจากความต้องการของผู้ใช้บริการ

ความเป็นมา: ภูมิภาครัฐอาหรับประกอบด้วย 22 ประเทศในแถบตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ มีประชากรมากกว่า 350 ล้านคน โดยร้อยละ 50 อายุต่ำกว่า 25 ปี เยาวชนส่วนใหญ่ของรัฐอาหรับเกือบทุกประเทศเข้าเรียนในระบบการศึกษา จึงเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาในโรงเรียน แต่เนื่องจากเป็นวิชาที่มีเนื้อหาละเอียดอ่อน จึงทำให้มีการดำเนินการสอนที่เป็นทางการไม่มาก

แม้จะมีความแตกต่างหลากหลายระหว่างประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้ แต่ละประเทศก็ยังมีลักษณะร่วมกันอยู่หลายประการ ได้แก่ ความไม่มั่นคงทางการเมือง การขาดธรรมาภิบาล ความอ่อนแอของสถาบันทางการเมือง สังคมในระบอบอุปถัมภ์ และความไม่เท่าเทียมกันทางเพศที่ฝังรากลึก การเข้าถึงบริการสุขภาพที่ออกแบบมาให้เหมาะกับเยาวชนโดยเฉพาะมีอยู่อย่างจำกัด และส่วนใหญ่ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่ความต้องการของเยาวชน ตลอดทั้งภูมิภาคมีโครงการให้ความรู้เรื่องเพศวิถีกับชุมชนที่มีความเสี่ยงสูงทางสุขภาพ ซึ่งมักนิยามว่าประชากรกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ ชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย พนักงานบริการทางเพศ และผู้ใช้สารเสพติดโดยการฉีด โดยจำกัดการทำงานผ่านหน่วยงานภาคประชาสังคมเท่านั้น

การพูดคุยเรื่องเพศและเพศวิถีเป็นสิ่งต้องห้าม ขณะเดียวกันความแตกแยกในสังคมก็ทั้งหึงหึงและยากที่จะหมดไป ไม่ว่าจะเป็นความแตกแยกระหว่างวัย ระหว่างกลุ่มเคร่งศาสนากับกลุ่มที่เป็นอิสระจากความเชื่อทางศาสนา ระหว่างวาทศิลป์เรื่องสิทธิมนุษยชนกับความเป็นจริงในพื้นที่ ระหว่างผู้ที่มีอำนาจกับผู้ไร้อำนาจ และระหว่างผู้ประกอบการอาชีพที่แตกต่างกัน และในวงการวิชาการ ทั้งนี้มีความขัดแย้งและความตึงเครียดระหว่างค่านิยมดั้งเดิมกับประสบการณ์และความต้องการในปัจจุบันของเยาวชน การเปิดใจพูดคุยเรื่องข้อกังวลเหล่านี้โดยตรงไปตรงมาและเคารพซึ่งกันและกันเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง แม้จะมีอุปสรรคมากเพียงใด การดำเนินงานสอนด้านสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ก็ยังคงมีความคืบหน้า เนื่องจากไม่มีการดำเนินงานที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน องค์กรพัฒนาเอกชนจึงรับบทบาทประเด็นนี้ ส่วนเยาวชนก็มองหาวิธีที่สร้างสรรค์และใช้พื้นที่ต่างๆ ในการสื่อสาร เช่น อินเทอร์เน็ต การสนทนาออนไลน์ และสื่อสังคมออนไลน์

รายละเอียดการดำเนินงาน: ในปี พ.ศ. 2556 ศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติและมูลนิธิกษัตริย์สุสเซนในความร่วมมือกับ UNFPA ได้จัดตั้งศูนย์ภูมิภาคเพื่อความเป็นเลิศด้านการศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนโดยใช้การแสดงละครเวทีเป็นฐาน โดยศูนย์ระดับภูมิภาคที่ตั้งอยู่ที่กรุงอัมมานให้ความช่วยเหลือทางวิชาการในภูมิภาครัฐอาหรับ และให้การฝึกอบรมที่ได้รับการรับรองจากสถาบันการละครเวทีนานาชาติของ UNESCO

เครือข่าย Y-PEER คือเครือข่ายเยาวชนเพื่อนช่วยเพื่อนที่เชื่อมโยงกับองค์กรต่างๆ มากกว่า 500 องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ในกว่า 50 ประเทศ ในยุโรปตะวันออก เอเชียกลาง ตะวันออกกลาง แอฟริกาเหนือและตะวันออก และเอเชียแปซิฟิก เครือข่าย Y-PEER ใช้การผสมผสานกลวิธีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การเรียนรู้แบบสวาระบันเทิง สื่อสังคมออนไลน์ และเทคโนโลยีใหม่ๆ โดยมีเป้าหมายปรับปรุงแบบการให้ความรู้และบริการด้านสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์จากที่ขับเคลื่อนจากฝั่งผู้ให้บริการไปเป็นการขับเคลื่อนจากความต้องการของผู้ใช้บริการ

UNFPA มีที่มั่นในภูมิภาครัฐอาหรับผ่านทางโปรแกรม Y-PEER ในฐานะผู้ให้บริการที่มีความน่าเชื่อถือในด้านการจัดการเรียนรู้เรื่องสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ให้แก่เยาวชนนอกระบบการศึกษา

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 ศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติถูกกำหนดให้ทำหน้าที่จัดการและดำเนินงานฝึกอบรมและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการให้ความรู้ทั้งหมดของ Y-PEER ในรัฐอาหรับ และยังรับผิดชอบด้านการติดตาม ให้ข้อเสนอแนะ และควบคุมคุณภาพจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแนวสร้างสรรค์ในระดับภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับผู้ฝึกสอนของ Y-PEER และบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม ตลอดจนจัดทำบัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษา เพื่อให้ความช่วยเหลือทางวิชาการให้แก่ประเทศในภูมิภาค

ผลการดำเนินงาน:

- ด้วยการใช้กลวิธีการศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนโดยใช้การละครเป็นฐาน UNFPA สามารถเข้าถึงเยาวชนในประเทศเลบานอนได้ถึง 31,931 คน ในประเทศอียิปต์ได้ถึง 12,000 คน และในส่วนของภูมิภาครัฐอาหรับอีก 18,000 คน
- ด้วยการใช้โครงการ “จับเข้าคุยกัน” (Let’s Talk) ของ Y-PEER UNFPA เข้าถึงเยาวชนได้มากกว่า 1.4 ล้านคน ผ่านข้อความสื่อสาร การฝึกอบรม และการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์
- มีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้แก่บุคคลผู้มีชื่อเสียงในสังคม และมี “ทูต Y-PEER” (Y-Peer Ambassadors) จำนวน 21 คน เข้าร่วมฝึกอบรม นอกจากนี้ การฝึกอบรมเรื่องการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองกับความเป็นพลเมือง ถูกจัดขึ้นในประเทศจอร์แดน ตุนิเซีย และอียิปต์
- ทูตสำหรับเยาวชนจำนวน 26 ราย ได้รับการจัดสรรให้แก่สำนักงานของ UNFPA ใน 9 ประเทศ ได้แก่ จิบูตี อียิปต์ อิรัก เลบานอน ลิเบีย ปาเลสไตน์ โซมาเลีย ซูดาน และตุนิเซีย
- ในช่วงที่ UNFPA ดำเนินงานตอบสนองภาวะฉุกเฉินในภูมิภาคนี้ โครงการ Y-PEER ได้ทำงานอยู่ตามค่ายผู้ลี้ภัยในประเทศต่างๆ ได้แก่ อิรัก จอร์แดน เลบานอน ซูดาน และสาธารณรัฐอาหรับซีเรีย นอกจากนี้ ยังมีการนำคู่มือการฝึกอบรมผู้ฝึกโครงการ Y-PEER ในภาวะฉุกเฉินและในบริบทเพื่อมนุษยธรรม ที่พัฒนาขึ้นในช่วงต้นปี พ.ศ. 2556 ไปใช้เป็นเครื่องมืออ้างอิงในภูมิภาคอื่นอีกด้วย
- UNFPA ได้สนับสนุนการฝึกอบรม Y-PEER ในระดับอนุภูมิภาคหนึ่งครั้ง และระดับประเทศสองครั้ง **ให้แก่ผู้ฝึกและครูอาจารย์รุ่นใหม่**ที่ทำงานในภาวะฉุกเฉินและในบริบทเพื่อมนุษยธรรม การฝึกอบรมยังจัดให้แก่ผู้ฝึกอีก 70 คน ซึ่งเป็นผู้ที่นำจัดการฝึกอบรมด้านการศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนขึ้นพื้นฐานอีกห้าครั้งในเวลาต่อมา การจัดค่ายชาตารีประเทศจอร์แดน เข้าถึงเยาวชนผู้ลี้ภัยชาวซีเรียได้ 120 คน
- ด้วยการใช้อารณงค์หัวข้อ “ใช้ชีวิตของคุณ” (Live Your Life) ในประเทศอียิปต์ UNFPA ได้ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเอชไอวี/เอดส์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การแต่งงานในวัยเด็ก โภชนาการ และการวางแผนครอบครัวแก่เยาวชนชายหญิงในโรงเรียนของรัฐ 240 โรงเรียน รวมทั้งโรงเรียนในเขตอนุรักษนิยมสูงทางตอนเหนือของประเทศอียิปต์ โครงการรณรงค์นี้ได้ให้โอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาวะทางเพศแก่เยาวชนที่มีรายได้น้อยจำนวน 7,200 ราย

(เรียบเรียงโดยสำนักงาน UNFPA ประจำภูมิภาครัฐอาหรับ สิงหาคม พ.ศ. 2557)

กรอบข้อความที่ 4 ประเทศอียิปต์: การสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายและปรับตัวเข้ากับความเป็นจริง

ความเป็นมาและรายละเอียดโปรแกรม: ร้อยละ 40 ของประชากร 80 ล้านคน ที่อาศัยอยู่ในอียิปต์มีอายุ 10-29 ปี หลังจากที่ยอดตราเจริญพันธุ์รวมลดลงเป็นเวลาหลายปี ก็รักษาระดับคงที่ต่อเนื่องอยู่ที่ 3.1 เด็กผู้หญิงอายุ 15-19 ปี ที่มีเพศสัมพันธ์ เป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มเข้าถึงการคุมกำเนิดน้อยที่สุด ความชุกของการขลิบอวัยวะเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 75 ของผู้หญิงอายุ 10-29 ปี

ความพยายามครั้งแรกในการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ ที่ริเริ่มโดยสภาเด็กและมารดาแห่งชาติในปี พ.ศ. 2546 ไม่มีความยั่งยืน เนื่องจากความล้มเหลวในการวางรากฐานการผลักดันนโยบายและการทำงานเชิงรุกกับชุมชน โครงการนี้ส่งแพทย์และนักสังคมสงเคราะห์เข้าไปตามโรงเรียนเพื่อให้ความรู้แก่วัยรุ่นหญิงอายุ 15-17 ปี และเกิดการคัดค้านอย่างรุนแรง จากประสบการณ์นี้เอง กลุ่มที่สนับสนุนจึงเริ่มสร้างความตระหนักถึงความจำเป็นในการให้ความรู้ด้านสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ในชุมชน ด้วยการดำเนินงานเชิงรุกกับผู้ปกครองและผู้นำศาสนา

หน่วยสุขภาพวัยรุ่นของสภาแห่งชาติ ได้จัดตั้งโครงการการให้ความรู้ด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ โดยร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชน 17 ราย ที่ทำงานนอกโรงเรียนทั่วประเทศ UNICEF สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรของโครงการ ส่วนคณะกรรมการที่ปรึกษาพร้อม UNICEF-UNFPA ได้ให้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการดำเนินโครงการ

ปัจจุบันโครงการให้ความรู้ด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ได้ขยายไปสู่วัยรุ่นชายอายุ 15-17 ปีด้วย และมีการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเยาวชนเพิ่มมากขึ้น องค์กรพัฒนาเอกชนท้องถิ่นได้รับการฝึกอบรมให้นำหลักสูตรไปใช้ในฐานะของกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมนอกโรงเรียน โดยมีสภาแห่งชาติทำหน้าที่เป็นหน่วยงานติดตามความก้าวหน้า โครงการนี้ยังได้เริ่มต้นทำงานร่วมกับเครือข่าย Y-PEER นอกภาครัฐในภูมิภาค เพื่อพัฒนาโครงการที่ดำเนินการโดยเยาวชน

ทีมงาน Y-PEER แห่งชาติอียิปต์ได้จัดการฝึกอบรมให้แก่เพื่อนผู้ให้ความรู้ที่ทำงานในภาคองค์กรพัฒนาเอกชน และได้ประยุกต์ใช้หลักสูตรระดับภูมิภาคที่พัฒนาขึ้นในเลบานอน ที่รวมเอามุมมองทางศาสนาเข้าไว้ด้วย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง โครงการนี้จึงไม่ได้รับการสนับสนุนต่อ กระนั้น UNFPA ก็ยังคงร่วมมือกับเครือข่าย Y-PEER ซึ่งประกอบด้วยองค์กรพัฒนาเอกชนกว่า 50 ราย ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ในอียิปต์ เพื่อส่งเสริมสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์และสิทธิในเรื่องดังกล่าวให้แก่เยาวชนในโรงเรียน มหาวิทยาลัย และศูนย์เยาวชน โดยใช้โรงละครและวิธีการสื่อสารสองทางรูปแบบอื่น นอกจากนี้ UNFPA ยังมีส่วนร่วมกับสมาคมสมาพันธ์นักศึกษาแพทย์ระหว่างประเทศของประเทศอียิปต์ที่มุ่งดำเนินงานที่ครอบคลุมเยาวชน เพื่อสร้างความตระหนักของเยาวชนเกี่ยวกับสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ในมหาวิทยาลัยทุกแห่งทั่วประเทศ

เมื่อเร็วๆ นี้ UNFPA ได้เริ่มต้นสนับสนุน Ma3looma (<http://ma3looma.net>) ซึ่งเป็นพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ภาษาอาหรับที่ใช้ช่องทางต่างๆ เพื่อให้เยาวชนเข้าถึงข้อมูลและสิทธิเกี่ยวกับสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ของตนเอง ได้แก่ Twitter Facebook YouTube และ ask.fm

ผลลัพธ์และบทเรียน: บทเรียนหนึ่งจากประสบการณ์ในประเทศอียิปต์คือการไม่ยอมแพ้ที่จะหาวิธีพูดคุยประเด็นที่สำคัญ เช่น การขลิบอวัยวะเพศหญิง การแต่งงานในวัยเด็ก และการตีตรา แม้จะมีอุปสรรคบ้างก็ตาม วัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งหยุดนิ่ง และความท้าทายก็คือการหาหนทางที่จะเปิดประเด็นที่ยากที่จะสื่อสารและการเริ่มต้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

ในบริบทที่ระบบการศึกษาเต็มไปด้วยปัญหา และหน่วยงานภาครัฐไม่ต้องการมีส่วนร่วมในประเด็นอ่อนไหวต่างๆ องค์กรพัฒนาเอกชนจะเป็นผู้รับผิดชอบสำคัญ นอกจากนี้ ช่องทางใหม่ๆ นำไปสู่การทำงานเชิงรุกที่ดียิ่งขึ้น อีกทั้งการที่ผู้นำเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมทำให้ข้อความที่ต้องการสื่อสารมีความเกี่ยวข้องกับเยาวชนมากขึ้น แม้จะมีข้อจำกัดทางวัฒนธรรมที่เห็นได้ชัด แต่ก็มีโอกาสมากขึ้นสำหรับสิ่งที่เยาวชนคาดหวังจะได้รู้เกี่ยวกับข้อมูลและสิทธิด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์

อย่างไรก็ตาม แม้ภายหลังความสำเร็จเหล่านี้ ก็ยังคงมีอุปสรรคมากมายในการเริ่มใช้หลักสูตรเพศวิถีศึกษา トラบจนปัจจุบันเพศวิถีศึกษาก็ยังไม่ได้เริ่มดำเนินการในประเทศอียิปต์ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา หนทางที่จะข้ามอุปสรรคเหล่านี้ไปได้จะต้องอาศัยการสำรวจหาช่องทางใหม่ๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่และให้ความรู้เรื่องเพศวิถี และการสร้างการมีส่วนร่วมและความเป็นผู้นำของเยาวชนตลอดกระบวนการริเริ่มหลักสูตรเพศวิถีศึกษาเพื่อให้เกิดความครอบคลุมรอบด้านอย่างแท้จริง

(เรียบเรียงโดยสำนักงาน UNFPA ประจำประเทศ สิงหาคม พ.ศ. 2557)

บทที่ 3 การสร้างศักยภาพทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพ การดำเนินงานเพศวิถีศึกษา

© UNFPA/ TEUN VOETEN

กรอบการดำเนินงานช่วยเหลือ ด้านที่ 2: สร้างศักยภาพทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการดำเนินงาน โดยเน้นเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอน และการฝึกอบรมครูผู้สอนเพศวิถีศึกษา

เนื้อหาในบทที่ 3 มีจุดเน้นที่การบรรลุเป้าหมายในการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาอย่างมีคุณภาพภายในโรงเรียนและในชุมชนวงกว้าง บทนี้จะอภิปรายความต่อเนื่องของการดำเนินงานในระบบและนอกระบบการศึกษา และให้ภาพรวมของกระบวนการประเมินสถานการณ์ รวมทั้งคำแนะนำในการปรับปรุงหลักสูตรและสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้กลวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ

3.1 การดำเนินงานภายในและนอกโรงเรียน: ความแตกต่างและความสอดคล้อง

การประกันคุณภาพการดำเนินงานในระบบและนอกระบบโรงเรียนมีข้อดีเฉพาะอย่าง และมีความท้าทายเฉพาะอย่างเช่นกัน หลักสูตรในโรงเรียนอาจพัฒนาขึ้นอย่างเป็นทางการและเป็นระบบมากกว่า และให้ข้อมูลบางอย่าง เช่น วิธีการประเมินและเนื้อหาซึ่งค่อนข้างเป็นรูปแบบเดียวกันที่ครูผู้สอนทุกคนสามารถนำไปใช้ได้ อย่างไรก็ตาม ผู้สอนอาจขาดการฝึกอบรมที่จำเป็นที่จะทำให้ตนเองสามารถใช้สื่อการเรียนรู้อย่างสะดวกใจและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้ ยิ่งไปกว่านั้น มีเพียงไม่กี่ประเทศที่ประเมินการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาอย่างเป็นทางการ อีกทั้งเนื่องจากเพศวิถีศึกษาไม่สามารถประเมินได้ในหลายประเทศ การส่งเสริมให้เกิดการลงทุนเพื่อรักษาคุณภาพการสอนหลังจากที่มีการดำเนินงานไปแล้ว จึงอาจเป็นเรื่องท้าทาย

การดำเนินงานที่ใช้ชุมชนเป็นฐานและโครงการริเริ่มนอกโรงเรียน อาจดำเนินการในระดับโครงการขนาดเล็ก เข้าถึงเยาวชนได้น้อยกว่า แต่มีทำงานเข้าถึงกลุ่มที่มีความเปราะบางได้ดีกว่า ซึ่งรวมถึงเด็กผู้หญิงที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนหลังเวลาเรียนตามความเหมาะสม เพื่อเพิ่มการเข้าถึงเยาวชนที่มีความเปราะบางให้มากกว่ากลุ่มที่มีโอกาสดีกว่าในสังคม

การดำเนินงานนอกโรงเรียนสามารถนำเสนอเนื้อหาและองค์ประกอบอื่นๆ ที่ไม่อาจเกิดขึ้นได้ในบริบทโรงเรียน เช่น การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การให้บริการทางสุขภาพ การจัดกิจกรรมสนับสนุนทางสังคม สายด่วนข้อมูล และกิจกรรมร่วมระหว่างผู้ปกครองและเด็ก มีตัวอย่างที่มีความคิดสร้างสรรค์และมีชีวิตชีวาของโครงการนอกระบบโรงเรียนในทุกภูมิภาคและในหลายประเทศ ตัวอย่างเช่น โครงการเขียนเรื่องหรือผลิตภาพยนตร์ การรณรงค์ผลิตภัณฑ์เชิงนโยบาย และการให้ความรู้แก่พ่อแม่รวมถึงกลุ่มพ่อแม่เพื่อเสริมพลังให้แก่ลูกสาวของตนเอง¹⁶

อย่างไรก็ดี การประเมินความต้องการอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมด้วยจุดมุ่งเน้นที่ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ยังจำเป็นต้องมีการปรับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน ให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ซึ่งมักมีความต้องการในการเรียนรู้ที่แตกต่าง และมีความกังวลที่แตกต่างเกี่ยวกับสุขภาพทางเพศ รายละเอียดเกี่ยวกับ “กิจกรรมการวัดความครอบคลุม”¹⁷ และการวิจัยพื้นฐาน (Formative Research) เพื่อให้ทราบอคติหรือความไม่สอดคล้องกันระหว่างความต้องการกับการออกแบบการดำเนินงาน มีระบุอยู่ในหัวข้อ 5.3

โดยภาพรวมแล้ว จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องตระหนักถึงความเชื่อมโยงและความสอดคล้องกันของภาคการศึกษาในระบบและนอกระบบ และเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องรักษาการสนับสนุนระยะยาวต่อความช่วยเหลือและการจัดทำเอกสารบันทึกการดำเนินงานที่แสดงแนวโน้มว่าจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์

UNFPA สามารถสนับสนุนประเทศภาคีเครือข่ายได้โดยการให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ การนำการประชุม และส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงกันระหว่างหลายภาคส่วน สร้างการมีส่วนร่วมของภาคการศึกษา ภาคสุขภาพ และภาคเยาวชน รวมทั้งองค์กรที่ทำงานเพื่อเยาวชนและองค์กรที่มีเยาวชนเป็นผู้นำ และองค์กรด้านสิทธิสตรี ตลอดจนองค์กรที่ส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ

3.2 การประเมินสถานการณ์เพศวิถีศึกษา: การระบุจุดแข็งและช่องโหว่

การประเมินสถานการณ์เพื่อการระบุและจัดลำดับความสำคัญความต้องการ เป็นขั้นตอนพื้นฐานที่จะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพหลักสูตร กลวิธีการสอน และการฝึกอบรมครูผู้สอนเพศวิถีศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ (ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้กำหนดนโยบาย ผู้นำชุมชนและศาสนา) ให้ประเมินบริบทและสถานการณ์ เพื่อระบุปฏิบัติการที่มีความสำคัญเร่งด่วนสูงสุด ที่จำเป็นสำหรับการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่การดำเนินงานทั้งภายในและนอกโรงเรียน การประเมินนี้อาจรวมถึงการทำแผนที่ลักษณะพื้นฐานของเพศวิถีศึกษา ในระดับภูมิภาค ระดับชาติ และระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่ประชากรต้องเผชิญกับสถานการณ์ อาทิ มีอัตราการแพร่เชื้อเอชไอวีสูง มีการใช้ยาเสพติดด้วยวิธีฉีดสูง หรือมีการค้ามนุษย์เพื่อธุรกิจทางเพศสูง

16 ตัวอย่างของโครงการนอกระบบโรงเรียน ดูที่: “Selected Program Examples” ในส่วนแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมของ It’s All One Curriculum, เล่มที่. 2, หน้า 180.

17 ดูที่, เช่น: Weiner, Adam “Assessing Equity of Access in Programs for Young People”, เอกสารฉบับย่อลำดับที่ 28, สภาประชากร, มีนาคม 2554. เข้าถึงได้จาก: www.popcouncil.org/uploads/pdfs/TABriefs/28_AssessAccess.pdf

ให้พิจารณาความจำเป็นในการสร้างการสนับสนุนและเห็นด้วยและความมุ่งมั่นในท้องถิ่นในทุกแง่มุมของเพศวิถีศึกษา ตัวอย่าง เช่น ถ้าพบว่าทักษะของครูผู้สอนเป็นอุปสรรคสำคัญในการประสบความสำเร็จของการดำเนินงาน แต่ไม่มีความต้องการที่เกิดขึ้นเองสำหรับการพัฒนาศักยภาพด้านนี้ การลงทุนในการผลักดันสนับสนุนเรื่องนี้ (ที่เกี่ยวข้องกับครูอาจารย์ ผู้อำนวยการ นักวิจัยทางการศึกษา ฯลฯ) อาจมีความจำเป็น ถ้ามีการระบุนำการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่การเรียนการสอน เป็นความต้องการเร่งด่วนที่สุดประการหนึ่งของหลาย ๆ ประเทศ ต้องทำให้การประเมินนั้นตรวจสอบประเด็นปัญหานี้อย่างละเอียดถี่ถ้วนเต็มที่

เป้าหมายระยะยาวของเรา รวมถึง การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องสำหรับการช่วยเหลือทางวิชาการและการเงิน และการจัดทำเอกสารบันทึกการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาที่มีแนวโน้มว่าจะประสบความสำเร็จสูงสุด ในกรณีที่การดำเนินงานและกระทรวงต่าง ๆ ของรัฐบาลมีความมุ่งมั่นที่จะจัดทำชุดเนื้อหาตามเกณฑ์ขั้นต่ำ ให้ลงทุนในการสร้างความเข้มแข็งของคุณภาพการดำเนินงานต่อไป ในกรณีที่ยังขาดความมุ่งมั่นในการส่งเสริมความครอบคลุมรอบด้าน ให้ลงทุนในด้านผลการผลักดันเชิงนโยบายและในการจัดสรรการดำเนินงานนอกระบบโรงเรียนที่ครอบคลุมรอบด้าน

กรอบข้อความที่ 5 แสดงตัวอย่างข้อความที่สามารถช่วยในการพัฒนาการประเมินสถานการณ์เพศวิถีศึกษาได้

กรอบข้อความที่ 5 เครื่องมือประเมินสถานการณ์เพศวิถีศึกษา

การประเมินสถานการณ์สามารถนำไปใช้ในการระบุจุดแข็งและช่องโหว่ที่สำคัญ การจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายของการดำเนินงาน และการระบุความต้องการในด้านการสนับสนุนทางวิชาการ เครื่องมือนี้มีตัวอย่างคำถามและวิธีการประเมินสำหรับยุทธศาสตร์เพศวิถีของ UNFPA

สถานการณ์และความต้องการของเยาวชน

ข้อความคำถาม: ความต้องการเฉพาะและบริบทเฉพาะของประชากรกลุ่มย่อยกลุ่มต่าง ๆ คืออะไร? จำเป็นต้องมีการรวบรวมข้อมูลทางด้านประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ชนบท/เมือง และครอบครัวหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ การลงทะเบียนเข้าเรียนในโรงเรียน อายุเมื่อสมรส อายุที่เริ่มต้นมีเพศสัมพันธ์ ความสุขของเฮชไอวี ความสุขของการกระทำรุนแรงต่อคู่ และบรรทัดฐานทางเพศภาวะ (ดูหัวข้อ 5.3.1 การวิจัยพื้นฐานด้านกลุ่มเป้าหมาย)

วิธีการประเมิน: วิเคราะห์แหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่สำคัญ เช่น การสำรวจเชิงพรรณนาที่ดำเนินการเมื่อไม่นานมานี้ ฐานข้อมูลการสำรวจสำมะโนประชากร และเอกสารของ UNFPA ด้านแนวทางข้อมูลเกี่ยวกับวัยรุ่น (www.unfpa.org/youth/dhs_adolescent_guides.html)

สภาพแวดล้อมทางนโยบาย

ข้อความคำถามด้านเนื้อหาของนโยบาย: มีนโยบายด้านเพศวิถี/เฮชไอวีศึกษาอะไรบ้างที่ประกาศใช้? นโยบายเหล่านั้นสอดคล้องกับ ICPD และข้อตกลงระหว่างประเทศอื่น ๆ หรือไม่? ระบุข้อมูลที่ถูกต้องทางวิทยาศาสตร์หรือไม่? รวมถึงประเด็นเพศภาวะไว้หรือไม่? มีตัวแปรอะไรบ้าง (อายุ/ระดับชั้นเรียน ระยะเวลา)?

เพศวิถีประเมินได้หรือไม่? มีนโยบายที่เกี่ยวข้องใดบ้างที่ประกาศใช้? มีระเบียบปฏิบัติสำหรับครูและเจ้าหน้าที่ผู้ใหญ่หรือไม่? มีการดำเนินงานที่จะช่วยให้เด็กผู้หญิงคงอยู่ในระบบการศึกษาหรือไม่? เยาวชนเข้าถึงบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์หรือไม่?

ข้อความคำถามด้านกระบวนการนโยบาย: ลักษณะของการคัดค้าน (ถ้ามี) นโยบาย/การพัฒนา นโยบายดังกล่าวมีอะไรบ้าง? มีหน่วยงานของสหประชาชาติใดบ้างที่มีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและผลักดันนโยบายเพศวิถีศึกษา? ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรายใดบ้างที่อาจจะมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เช่น กลุ่มประชาสังคม กระทรวงต่าง ๆ พ่อแม่ผู้ปกครอง กลุ่มเยาวชนหรือผู้นำทางศาสนา?

วิธีการประเมิน: ดำเนินการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาของนโยบายที่มีอยู่ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

ความครอบคลุมของการดำเนินงาน

ข้อคำถาม: มีการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาหรือไม่? มีการเข้าถึงอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่? การดำเนินการในปัจจุบันเข้าถึงใครบ้าง แบ่งตามอายุ เพศ ระดับการศึกษา ชาติพันธุ์/วรรณะ/ชนชั้น ฯลฯ? พื้นที่ที่มีกลุ่มมองข้ามอยู่ภายใต้การดำเนินงานด้วยหรือไม่? กลุ่มเสี่ยงที่มีความเปราะบางอยู่ภายใต้การดำเนินงานด้วยหรือไม่?

วิธีการประเมิน: สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ กิจกรรมการวัดความครอบคลุม การประเมินกระบวนการของการดำเนินงานที่มีอยู่

คุณภาพการดำเนินงาน – หลักสูตรและการฝึกอบรมครู

ข้อคำถามด้านหลักสูตร: เนื้อหาสะท้อนให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญของเพศวิถีศึกษาดังที่ระบุไว้ในแนวทางการดำเนินงาน (หัวข้อ 1.5) หรือไม่? มีความพยายามแก้ไขประเด็นปัญหาด้านบรรทัดฐาน/ความเท่าเทียมทางเพศ ทั้งที่เป็นบทเรียนที่แยกชัดเจนและที่สอดแทรกอยู่ในประเด็นต่างๆ ของวิชาเพศวิถีศึกษาหรือไม่? การเรียนการสอนใช้กลวิธีแบบมีส่วนร่วมและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือไม่? หลักสูตรและกลวิธีการสอนส่งเสริมให้เกิดการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลหรือไม่? เป็นการดำเนินงานที่เชื่อถือได้โดยทำตามเป้าหมายและหลักการที่กำหนดไว้หรือไม่?

วิธีการประเมิน: วิเคราะห์เนื้อหา ประเมินกระบวนการของการดำเนินงานที่มีอยู่ สังเกตการณ์ทางตรง สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

ข้อคำถามด้านการฝึกอบรมครู: มีการฝึกอบรมก่อนและระหว่างดำเนินการสอนแก่ครูผู้สอนเพศวิถีหรือไม่? มีการกำหนดให้ต้องได้รับการฝึกอบรมเพศวิถีศึกษาหรือไม่? สัดส่วนของครูที่ได้รับการฝึกอบรมในด้านนี้มีอยู่เท่าไร? ใช้วิธีการใดในการฝึกอบรมครูเพื่อให้ครูสะดวกใจที่จะพูดคุยหัวข้อในเพศวิถีศึกษา? ครูเรียนรู้กลวิธีการสอนโดยใช้วิธีการที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบมีส่วนร่วม ที่ส่งเสริมให้เกิดทักษะในการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลหรือไม่? ครูถูกประเมินด้านการสอนเพศวิถีศึกษาหรือไม่?

วิธีการประเมิน: วิเคราะห์เค้าโครงรายวิชา หลักสูตร และข้อกำหนดในการดำเนินงานของวิทยาลัยครู สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ สัมภาษณ์ครู สังเกตการณ์ทางตรง

ความปลอดภัยของสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้

ข้อคำถาม: ข้อมูลที่มีอยู่บ่งชี้ว่าบางเรื่องเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ เป็นโรงเรียนที่มีความเท่าเทียมกันทางเพศหรือไม่? ยอมรับการคุกคามและกลั่นแกล้งทางเพศหรือไม่? มีการลงโทษทางร่างกายทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการหรือไม่?

วิธีการประเมิน: การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ การสำรวจ การสังเกตแบบมีโครงสร้างที่โรงเรียน/ห้องเรียน ทบทวนนโยบายที่กำกับด้านความปลอดภัยในโรงเรียน

การเรียนการสอนเรื่องความเท่าเทียมทางเพศและการคิดเชิงวิพากษ์อย่างถ้วนทั่วในโรงเรียน

ข้อคำถาม: มีเนื้อหาและข้อความเกี่ยวกับเพศภาวะอะไรบ้างที่สอนนอกชั้นเรียนเพศวิถีศึกษา? ประสบการณ์และความชำนาญใดบ้างที่ครูมีเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมและส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์?

วิธีการประเมิน: ทบทวนตำราเรียน เอกสารหลัก และใบงานสังคมศึกษา/หน้าที่พลเมือง/ประวัติศาสตร์ วิเคราะห์การจัดสรรทรัพยากรให้แก่กิจกรรมกีฬาของเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย การแบ่งแยกชนชั้นทางเพศของบุคลากรในโรงเรียน สังเกตการณ์ทางตรง ทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้

ความเสี่ยง/ปัจจัยป้องกันในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่กว้างขึ้น

ข้อคำถาม: เป็นการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาที่เชื่อมโยงกับบริการด้านสุขภาพหรือไม่? เชื่อมโยงกับการดำเนินงานสนับสนุนทางสังคม การศึกษา หรือทางกฎหมายอื่นๆ หรือไม่? นักเรียนถูกสอนให้รู้จักเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวกหรือไม่ และได้รับโอกาสในการฝึกการเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวกหรือไม่?

วิธีการประเมิน: วิเคราะห์เนื้อหาของนโยบายโรงเรียนที่มีอยู่ ประเมินกระบวนการของการดำเนินงานที่มีอยู่ ทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

3.3 การปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย

หลักสูตรเพศวิถีศึกษาจำนวนมากใช้กลวิธีการสอนรูปแบบต่างๆ อย่างจำกัด อาศัยเพียงการบรรยาย การระดมความคิดและการเล่นบทบาทสมมติเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มักขาดความสนใจในเรื่องการคิดเชิงวิพากษ์ การให้โอกาสผู้เรียนได้สะท้อนความคิด ความรู้สึก และการให้ความสำคัญกับผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิตของผู้เรียน หลักสูตรไม่ค่อยให้โอกาสที่เป็นรูปธรรมแก่เยาวชนในการเชื่อมโยงสิ่งที่กำลังเรียนรู้ในห้องเรียนเข้ากับโลกกว้าง ด้วยการใช้องค์ความรู้ในการผลักดันเชิงนโยบายหรือการสร้างความตระหนักในชุมชน

หลักสูตรเพศวิถีศึกษาแตกต่างกันอย่างมากทั้งในด้านเนื้อหาและคุณภาพ และมีอยู่เพียงจำนวนน้อยที่รวมองค์ประกอบหลักทั้งหมด ตามที่ระบุไว้ในข้อตกลงระหว่างประเทศและที่สังเคราะห์ไว้ในหัวข้อ 1.5 ของแนวทางการดำเนินงานฉบับนี้ แม้ว่าสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมทางเพศจะถูกกล่าวถึง แต่ก็มักเป็นไปในลักษณะผิวเผิน ขาดความลึกซึ้งของเนื้อหา จัดไว้ในช่วงสุดท้ายของหลักสูตร หรือไม่มีการสอดแทรกไว้ตามหัวข้อต่างๆ อาจกล่าวได้ว่า ไม่ได้นำเอาเรื่องสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมทางเพศมาเป็นหลักการพื้นฐานนั่นเอง ตัวอย่างเช่น มีหลักสูตรจำนวนมากที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสาร แต่กลับไม่พูดถึงประเด็นที่ว่าอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันมีผลกระทบต่อสื่อสารอย่างไร

บางหลักสูตรสื่อข้อความที่ขัดแย้งกับประเด็นเพศภาวะ เช่น สื่อว่าสตรีควรที่จะสามารถประกอบธุรกิจ แต่กลับระบุว่าการแต่งกายยั่วยวนเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการข่มขืน หรือยังส่งเสริมบรรทัดฐานที่เน้นความเป็นชายแบบดั้งเดิมให้แก่เด็กผู้ชาย นอกจากนี้ยังอาจมีปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตรเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ตัวอย่างเช่น เนื้อหาที่ส่งเสริมทัศนคติที่เลือกปฏิบัติต่อคนรักเพศเดียวกัน ผู้ที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้พัฒนาหลักสูตรจำนวนมากมักไม่รู้ข้อกำหนดที่ต้องกล่าวถึงประเด็นเพศภาวะและสิทธิมนุษยชน แต่ขาดการสนับสนุนทางวิชาการที่จะรวมเนื้อหาเหล่านี้เข้าไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรจำนวนมากไม่ได้ให้ข้อมูลที่เพียงพอเกี่ยวกับการคุมกำเนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคุมกำเนิดฉุกเฉินและถุงยางอนามัยสำหรับผู้หญิง การสอนที่เน้นให้ละเว้นการมีเพศสัมพันธ์เท่านั้น¹⁸ ยังคงมีการปฏิบัติอยู่ในหลายประเทศแม้จะมีหลักฐานที่มีน้ำหนักมากกว่าวิธีนี้ไม่ได้ผลก็ตาม การสอนดังกล่าวยังมีแนวโน้มที่จะให้ข้อมูลที่ผิดๆ ในหัวข้อต่างๆ เช่น การรักเพศเดียวกัน การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง การยุติการตั้งครรภ์ บทบาทและความคาดหวังที่เกี่ยวกับเพศ หรือแม้แต่ถุงยางอนามัยและเอชไอวี

เรื่องค่านิยมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทั้งสภาพแวดล้อมของนโยบายและเนื้อหาหลักสูตร บางโครงการได้แสดงความภูมิใจในตัวเองด้านการใช้กลวิธีที่ยึดความรู้เป็นฐานและเชื่อว่าเป็นการสอนที่ไม่มีการส่งเสริมค่านิยมใดๆ แต่ทุกกลวิธีย่อมถ่ายทอดค่านิยมบางประการในระดับหนึ่ง ปัญหาที่สำคัญคือการแสดงความชัดเจนเกี่ยวกับค่านิยมเหล่านั้น และทำให้แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกับการส่งเสริมความเข้าใจและความเชื่อของผู้เรียนด้านความเท่าเทียมทางเพศและสิทธิมนุษยชน

หลักสูตรประเภทอื่นที่มักสอนว่าการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์เป็นวิธีการป้องกันเพียงวิธีเดียวหรือเป็นวิธีที่ดีที่สุด อาจถูกพัฒนาเนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกับค่านิยมทางศาสนาบางประการ ส่วนหลักสูตรที่สอดแทรกเพศวิถีศึกษาไว้ภายใต้หลักสูตรทักษะชีวิต อาจถูกออกแบบมาเพื่อส่งเสริมชุดค่านิยมบางอย่าง ที่อาจไม่ประสานสอดคล้องกับค่านิยมที่จะทำให้การดำเนินหลักสูตรเพศวิถีศึกษาประสบความสำเร็จ และก่อให้เกิดความไม่สมดุลกันของค่านิยมต่างๆ เช่น การเคารพ การกล้าแสดงออก

18 ค่านิยมเป็นสิ่งสำคัญต่อสภาพแวดล้อมของนโยบายและเนื้อหาหลักสูตร การใช้เนื้อหาข้อความเกี่ยวกับการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ยังมีให้เห็นอยู่ทั่วไป บางหลักสูตรอาจพัฒนาเนื้อหาให้สอดคล้องกับค่านิยมทางศาสนาบางอย่าง โดยเฉพาะหลักสูตรที่สอนว่าการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์เป็นวิธีการป้องกันเพียงวิธีเดียว ส่วนหลักสูตรอื่นๆ ที่เรียกตัวเองว่าเป็น “ละเว้นการมีเพศสัมพันธ์+” นั้นเน้นส่งเสริมการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ และยังให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับการคุมกำเนิดและถุงยางอนามัยด้วย (เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการศึกษา หลักสูตรใดๆ ที่สอนเกี่ยวกับการคุมกำเนิดและถุงยางอนามัยถือว่าเป็นเพศวิถีศึกษา) ส่วนการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาอื่นๆ เช่น หลักสูตรที่นิยมใช้วิธียึดความรู้เป็นฐานและไม่มีการส่งเสริมค่านิยมใดๆ พบว่าวิธีการดังกล่าวขาดหลักที่จำเป็นต่อการส่งเสริมความเชื่อของผู้เรียนด้านความเท่าเทียมทางเพศภาวะและสิทธิมนุษยชน บางโครงการ เช่น หลักสูตรที่สอดแทรกเพศวิถีศึกษาไว้ภายใต้หลักสูตรทักษะชีวิต อาจส่งเสริมชุดค่านิยมที่อาจไม่ประสานสอดคล้องกับเพศวิถีศึกษา ตัวอย่างเช่น ความเคารพ การกล้าแสดงออก การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล ประชาธิปไตย ความเท่าเทียม หรือความเห็นอกเห็นใจ

การคิดเชิงวิพากษ์ ประชาธิปไตย ความเท่าเทียมกัน การอยู่ในโอวาท ความรักชาติ ความเห็นอกเห็นใจ หรือ ความศรัทธา

เนื่องจากค่านิยมทางศาสนาหรือวัฒนธรรมในประเด็นต่างๆ เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส ตลอดจนความกังวลต่อปัญหา การมีเพศสัมพันธ์ที่มีความเสี่ยงและการแสวงหาผลประโยชน์จากการมีเพศสัมพันธ์ บางหลักสูตรรวมทั้งหลักสูตรที่ให้ข้อมูล เกี่ยวกับบุญขงอนามัยจึงพรรณาเรื่องเพศและความสัมพันธ์ทางเพศในแง่ลบมาก วิธีการดังกล่าวไม่ช่วยให้วัยรุ่นพัฒนาศักยภาพ และทักษะที่จำเป็นต่อวิถีชีวิตทางเพศที่มีความรับผิดชอบ น่าพึงพอใจ และดีต่อสุขภาพ

หลักสูตรเพศวิถีจำนวนมากมีกลวิธีการสอนรูปแบบต่างๆอย่างจำกัด อาศัยเพียงการบรรยาย การระดมความคิดและการเล่น บทบาทสมมติเป็นหลัก โดยเฉพาอย่างยิ่งวิธีการสอนมักขาดความสนใจต่อการคิดเชิงวิพากษ์การให้โอกาสผู้เรียนได้สะท้อน ความคิดความรู้สึก และการให้ความสำคัญกับผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิตของผู้เรียน หลักสูตรมักไม่ค่อยให้โอกาส ที่เป็นรูปธรรมแก่เยาวชนในการเชื่อมโยงสิ่งที่กำลังเรียนรู้ในห้องเรียนเข้ากับโลกกว้าง ด้วยการใช้กิจกรรมการผลักดันนโยบาย หรือการสร้างความตระหนักในชุมชน มีเรื่องเร่งด่วน 3 ประการที่สำคัญในการปรับปรุงให้หลักสูตรเพศวิถีศึกษามีความทันสมัย ซึ่งแสดงไว้ด้านล่างพร้อมกับปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) สนับสนุนการวิเคราะห์เนื้อหาของหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันอย่างเข้มข้น ในกรณีที่เป็นและมีความสนใจ

การวิเคราะห์นี้ควรจะดำเนินการโดยร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญในระดับภูมิภาคหรือระดับนานาชาติด้านหลักสูตรเพศวิถีศึกษา กิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่:

- เผยแพร่และทำให้เครื่องมือการวิเคราะห์เนื้อหาที่มีอยู่ใช้งานได้ง่าย เช่น เครื่องมือที่ใช้สำหรับตรวจรายละเอียด หลักสูตรของภูมิภาคแอฟริกาตะวันออกและใต้¹⁹
- จัดและสนับสนุนการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้คำแนะนำเชิงสร้างสรรค์แก่ประเทศต่างๆ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้กับเนื้อหาหลักสูตร

(2) ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายในประเทศมีทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตร

มีเอกสาร 2 ฉบับหลักที่สามารถนำไปใช้ร่วมกับภาคีของ UNFPA ในประเทศได้ (โปรดดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก):

- ล้วนแล้วแต่หลักสูตรเดียว: แนวทางและกิจกรรมเพื่อให้มีความเป็นเอกภาพในการเรียนการสอนเรื่องเพศวิถี เพศภาวะ เอชไอวี และสิทธิมนุษยชน (It's All One Curriculum: Guidelines and Activities for a Unified Approach to Sexuality, gender, HIV, and Human Rights Education) ที่พัฒนาโดยคณะทำงานระหว่างประเทศ และตีพิมพ์เผยแพร่โดยสภาประชากร (Population Council) ในหลายภาษา สิ่งพิมพ์ฉบับนี้จะช่วยให้ผู้พัฒนาหลักสูตรสามารถบูรณาการ มุมมองทางเพศภาวะและสิทธิและกลวิธีการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล ไว้ในการเรียนการสอนเรื่องเพศวิถีและเอชไอวี เล่มที่ 1 มีเนื้อหายืดหยุ่น เกี่ยวกับการเรียนรู้สำหรับการสอนเยาวชนเกี่ยวกับการผลักดันนโยบาย วัตถุประสงค์การเรียนรู้ คำถามสำหรับการอภิปราย และเอกสารสรุปข้อเท็จจริง เล่มที่ 2 ให้แนวทางเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบสื่อสาร สองทาง พร้อมทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนที่พร้อมนำไปใช้งานจำนวน 54 กิจกรรม
- แนวทางเชิงวิชาการที่เป็นสากลเรื่องเพศวิถีศึกษา: การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับโรงเรียน ครู และผู้ให้ความรู้ด้าน สุขภาพ (International Technical Guidance on Sexuality Education: An Evidence Informed Approach for Schools, Teachers and Health Educators) พัฒนาโดย UNESCO และจัดทำในหลายภาษา เล่มที่ 1 มีเนื้อหาบางส่วนเป็นการ

19 องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติและกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ, Sexuality Education: A Ten-Country Review of School Curricula in East and Southern Africa, UNESCO และ UNFPA, 2555. เข้าถึงได้จาก: unesdoc.unesco.org/images/0022/002211/221121e.pdf.

เฉพาะสำหรับผู้กำหนดนโยบาย และยังระบุคุณลักษณะของการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพไว้ด้วย เล่มที่ 2 แสดงวัตถุประสงค์ของหลักสูตร รวมถึงหัวข้อต่างๆที่เหมาะสมกับกลุ่มอายุ 4 กลุ่ม นอกจากนี้ยังบรรยายเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานเชิงเดี่ยวเปรียบเทียบกับดำเนินงานแบบบูรณาการด้วย

ปฏิบัติการ

- ช่วยระบุและเผยแพร่สื่อทรัพยากรที่มีประโยชน์
- ส่งเสริมการเผยแพร่สิ่งพิมพ์เหล่านี้ ในกรณีที่ยังไม่เคยมีมาก่อน และเชื่อมโยงสิ่งพิมพ์เหล่านี้เข้ากับยุทธศาสตร์ด้านวัยรุ่นและเยาวชนของ UNFPA (พ.ศ. 2556)
- สนับสนุนการแปลเป็นภาษาท้องถิ่น ในกรณีที่มีความต้องการและความสนใจ ตัวอย่างเช่น คู่มือ ล้วนแล้วแต่หลักสูตรเดียว (It's All One Curriculum) ฉบับภาษาเบงกาลีและภาษาจีน ได้รับการเผยแพร่ไปยังสำนักงานของ UNFPA ในประเทศที่มีประชากรพูดภาษาเหล่านี้

(3) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการและสนับสนุนความช่วยเหลือด้านวิชาการ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาหลักสูตรของประเทศ

ความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนาอาจเป็นจุดเน้นของกิจกรรมนี้ และยังสามารถเกี่ยวข้องกับการประเมินภายนอกโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขา และการประเมินการดำเนินงานภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียนด้วยตนเองอีกด้วย ประเด็นต่อไปนี้จะควรได้รับการพิจารณา ทั้งนี้ขึ้นกับความต้องการตามลำดับความสำคัญ

- ความเข้าใจว่าเหตุใดและทำอย่างไรจึงจะบูรณาการความเท่าเทียมทางเพศและสิทธิมนุษยชนให้เป็นเป้าหมายของหลักสูตรเพศวิถีศึกษา และสอดแทรกโดยตลอดทั่วทั้งเนื้อหา
- การนำเอาแนวคิดด้านเพศภาวะที่สร้างการเปลี่ยนแปลงโดยมุ่งเน้นการสร้างพื้นที่ให้เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงเข้ามาดำเนินโครงการ โดยที่เด็กสามารถสะท้อนความคิดเห็นและคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางเพศภาวะ ซึ่งรวมถึงบทบาทและทัศนคติเหมารวม
- การบูรณาการทฤษฎีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรเพศวิถีศึกษาบนพื้นฐานเพศภาวะและสิทธิมนุษยชน
- การระบุและจัดลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์และเนื้อหาต้านปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยป้องกัน ระบุและตัดเนื้อหาที่สะท้อนทัศนคติเชิงตัดสินผู้อื่น หรือมีเนื้อหาที่ไม่ถูกต้องหรือไม่จำเป็น
- การสอนให้เยาวชนมีทักษะในการผลักดันเชิงนโยบายด้านสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์และสิทธิ และการรวมเอาโครงการที่เกี่ยวข้องโดยตรงไว้ในหลักสูตร
- การสนับสนุนกลวิธีการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและมีความหลากหลาย ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนสะท้อนความคิดเห็นส่วนบุคคลและในการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งรวมถึงต่อไปนี้:
 - ปรับเนื้อหาและการสอน (ใช้สื่อใหม่ๆ การแสดง และพื้นที่/เวทีอื่นๆ) เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่ม เช่น วัยรุ่นชายและเด็กผู้ชาย และประชากรกลุ่มย่อย เช่น เด็กผู้หญิงที่สมรสแล้วหรือเยาวชนที่เป็นชนเผ่าพื้นเมือง
 - พัฒนาหรือใช้วิธีทัศน์และทรัพยากรการสอนอื่นที่มีประสิทธิภาพ ในกรณีที่มีโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอ สื่อวิธีทัศน์สามารถอำนวยความสะดวกในการสื่อสารหัวข้อที่มีความอ่อนไหวได้เป็นอย่างดี

ปฏิบัติการ

- ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการจัดฝึกอบรมและให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ ซึ่งรวมถึง UNESCO สหพันธ์สมาคมวางแผนครอบครัวระหว่างประเทศ (International Planned Parenthood Federation-IPPF) และองค์การช่วยเหลือเด็ก (Save the Children) ในหมู่หน่วยงานต่างๆ

- ขยายเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ ผู้ที่สามารถให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการและการฝึกอบรมในประเด็นหลักสูตรเพศวิถีศึกษา เชิญผู้เชี่ยวชาญให้เข้าร่วมในบัญชีรายชื่อที่ปรึกษาของ UNFPA
- จัดประชุมเชิงปฏิบัติการด้านหลักสูตร ในกรณีที่ตั้งบ้านขาดความสามารถในการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องควรใช้เวลาเพียงพอต่อการฝึกแก้ไขหลักสูตรให้แล้วเสร็จในช่วงการประชุมเชิงปฏิบัติการนั้น และติดตามให้การสนับสนุนทางวิชาการต่อไป

กรอบข้อความที่ 6 ประเทศเนปาล: การดำเนินงานเพศวิถีศึกษาภายในและนอกบริบทโรงเรียน

ความเป็นมา: ในประเทศเนปาล ประมาณร้อยละ 35 ของประชากรมีอายุต่ำกว่า 15 ปี ในบรรดาเด็กสาวที่มีอายุ 15-19 ปี ร้อยละ 17 เป็นมารดาหรือกำลังตั้งครรภ์บุตรคนแรก ในกลุ่มวัยรุ่นอายุ 15-19 ปีที่สมรสแล้ว ร้อยละ 42 ไม่สามารถเข้าถึงการวางแผนครอบครัวได้อย่างเพียงพอ และร้อยละ 86 ไม่ได้ใช้วิธีคุมกำเนิดที่ทันสมัย ทุกๆ 4 ชั่วโมง จะมีเด็กหญิงหรือวัยรุ่นหญิงหนึ่งคนเสียชีวิตในประเทศเนปาลเนื่องจากภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ วัยรุ่นอายุ 15-19 ปี มีแนวโน้มเสียชีวิตในระหว่างตั้งครรภ์หรือคลอดบุตรสูงกว่าเป็นสองเท่าของผู้ที่อายุเกิน 20 ปี ส่วนเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 15 ปี มีแนวโน้มสูงกว่าเป็นห้าเท่า

ประมาณร้อยละ 17 ของผู้ที่รายงานว่าเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่ยังมีชีวิตอยู่เป็นเยาวชนอายุ 10-24 ปี งานวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นว่าความรู้รอบด้านในเรื่องเอชไอวีของประชากรกลุ่มอายุนี้อยู่ในระดับต่ำ คือ ร้อยละ 25.8 สำหรับเพศหญิง และร้อยละ 33.9 สำหรับเพศชาย แสดงให้เห็นว่า นอกเหนือจากปัญหาอื่น ๆ แล้ว ยังขาดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาในโรงเรียนอีกด้วย

เพศวิถีศึกษาในระบบโรงเรียน: ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 เป็นต้นมา UNFPA ได้ให้การสนับสนุนกระทรวงศึกษาธิการของรัฐบาลเนปาล ในการบูรณาการแนวคิดด้านประชากรกับการพัฒนาเข้าไว้ในหลักสูตรการศึกษาในระบบ การสนับสนุนดังกล่าวยังคงมีอย่างต่อเนื่องจวบจนการดำเนินงานประจำประเทศรอบที่ 5 ของ UNFPA (พ.ศ. 2545-2549) เมื่อเพศวิถีศึกษาเริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยนำเข้าไปรวมอยู่ในหลักสูตรมัธยมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย

จนถึงทุกวันนี้ เนปาลเป็นเพียงประเทศเดียวในแถบเอเชียใต้ที่เพศวิถีศึกษาถูกบรรจุไว้อย่างเป็นทางการในหลักสูตรและการฝึกอบรมครู ข้อมูลนี้ได้รับการยืนยันอีกครั้งโดยสหพันธ์สมาคมวางแผนครอบครัวระหว่างประเทศในระหว่างการนำเสนอในหัวข้อเพศวิถีศึกษา ในที่ประชุมประชากรแห่งชาติ เมืองกาฐมาณฑุ เมื่อ 5-7 มิถุนายน 2557

เพศวิถีศึกษาในปัจจุบันนี้เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้บังคับสำหรับชั้นปีที่ 9-10 (มัธยมศึกษาปีที่ 3-4) อย่างไรก็ตาม สำหรับชั้นปีที่ 6-8 เพศวิถีศึกษาสอดแทรกอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป เช่น สังคมศึกษา ศิลปะสร้างสรรค์ สุขศึกษา พลศึกษา และสิ่งแวดล้อม

ตามคำขอจากแผนกวิชาการของศูนย์พัฒนาหลักสูตรนั้น UNFPA ได้สนับสนุนการทบทวนข้อมูลหลักสูตรของโรงเรียนในระบบ สำหรับชั้นปีที่ 1-10 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประเมินตำราเรียนและสื่อการเรียนการสอน ตามเกณฑ์ในแนวทางเชิงวิชาการที่เป็นสากลเรื่องเพศวิถีศึกษา (UNESCO, 2552) ในระหว่างขั้นตอนกระบวนการ ปรากฏเป็นที่ชัดเจนว่าการทบทวนก็มีความจำเป็นในการแก้ไขประเด็นปัญหาเช่น การฝึกอบรมครูในระหว่างทำการสอน รายงานคาดว่าจะได้ข้อสรุปและเผยแพร่ภายในสิ้นเดือนสิงหาคม 2557 ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะที่สำคัญของการทบทวนเพศวิถีศึกษาในเนปาล มีดังแสดงด้านล่างนี้

เพศวิถีศึกษาในหลักสูตร: หลักสูตรของเนปาลมีหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับเพศวิถีศึกษาอยู่ในหลักสูตรชั้นปีที่ 1-10 ส่วนใหญ่สอดคล้องกับแนวทางเชิงวิชาการที่เป็นสากลเรื่องเพศวิถีศึกษา แต่ก็ยังมีความไม่สม่ำเสมอในหลายหัวข้อและในการเชื่อมโยงของแต่ละชั้นปีและความเหมาะสมกับช่วงอายุ โดยแบ่งเป็นหกประเด็นสำคัญ ดังนี้: (1) ความสัมพันธ์ (2) ค่านิยมทัศนคติ และทักษะ (3) วัฒนธรรม สังคม และสิทธิมนุษยชน (4) การพัฒนามนุษย์ (5) พฤติกรรมทางเพศ และ (6) สุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์

ถึงแม้จะพบว่ามีความครอบคลุมของเนื้อหาในด้านแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามนุษย์ พฤติกรรมทางเพศ และสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษา (ชั้นปีที่ 6-10) แต่ก็มี การครอบคลุมอย่างจำกัดในบางเนื้อหา เช่น ความสัมพันธ์ ค่านิยม ทักษะ และวัฒนธรรม สังคม และสิทธิมนุษยชน แนวคิดและหัวข้อเกี่ยวกับเพศวิถีศึกษาแทบจะไม่มี การครอบคลุมในระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1-5

→ **ข้อเสนอแนะ:** แก้ไขหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับหัวข้อของเพศวิถีศึกษา เชื่อมโยงแต่ละชั้นปีด้วยข้อมูลที่เหมาะสมกับวัยและเป็นที่ยอมรับทางวัฒนธรรมตามชั้นปีที่ระบุไว้ในแนวทางเชิงวิชาการที่เป็นสากลเรื่องเพศวิถีศึกษา โดยสามารถแก้ไขในช่วงการปรับปรุงการดำเนินงานตามวาระปกติของศูนย์พัฒนาหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการก็ได้ การทบทวน ครั้งถัดไปจะดำเนินการในปี พ.ศ. 2558 และจะครอบคลุมชั้นปีที่ 1-5 ในขณะที่ชั้นปีที่ 6-8 จะมีการทบทวนในปี พ.ศ. 2559 และชั้นปีที่ 9-10 ในปี พ.ศ. 2560 หนังสือเรียนและคู่มือครูควรมีการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ด้วยเช่นกัน หลังมีการรับรองอย่างเป็นทางการ

การฝึกอบรมในระหว่างทำการสอน: ขณะที่เพศวิถีศึกษาบรรจุอยู่ในหลักสูตร แต่กลับไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม ในระหว่างทำการสอนสำหรับครูผู้สอน และกำลังมีการจัดการเรียนการสอนโดยครูผู้สอนที่ไม่ผ่านการฝึกอบรมเพศวิถีศึกษา อย่างเป็นทางการ การฝึกอบรมในระหว่างทำการสอนที่ดำเนินการโดยศูนย์พัฒนาด้านการศึกษาแห่งชาติ (NCED) โดยทั่วไปเป็นการดำเนินการตามที่ได้รับคำร้องขอ ส่วนการฝึกอบรมที่จัดขึ้นเองนั้นมีอยู่น้อยนิด ซึ่งเป็นการจัดอบรมแบบ 10 วัน และจัดไปทั้งสิ้นสามรุ่นในระยะเวลา 5 ปี มีการแจกจ่ายคู่มือการฝึกอบรมครู และจัดฝึกอบรมทีมผู้ฝึกของ NCED ในปี พ.ศ. 2553 แต่หลังจากนั้นก็ยังไม่เคยมีการจัดการฝึกอบรมในระหว่างทำการสอนอีก

→ **ข้อเสนอแนะ:** ศูนย์ NCED ควรออกข้อกำหนดให้มีการฝึกอบรมในระหว่างทำการสอนเพศวิถีศึกษา ในฐานะของหัวข้อ ที่เป็นอุปทาน แทนที่จะถูกจำกัดด้วยวิธีการที่ขับเคลื่อนด้วยอุปสงค์ ครูที่กำลังสอนเพศวิถี โดยไม่ผ่านการฝึกอบรมก่อน ทำการสอน ควรถูกรวมอยู่ในการดำเนินงานฝึกอบรมในระหว่างทำการสอนปกติของ NCED

การฝึกอบรมก่อนทำการสอน: ครูที่มีสาขาวิชาเอกทางวิชาการ เช่น สุขศึกษา พลศึกษา และประชากรศึกษา จาก มหาวิทยาลัยรัฐมีน้อยลง ส่วนคนที่มีอยู่มักจะสอนวิชาอื่นที่แตกต่างไปจากวิชาเอก แม้ว่าจะยังคงอยู่ในวิชาชีพครู เป็น เพราะการขาดโอกาสและไม่มีโควตาภาคบังคับสำหรับครูผู้สอนเพศวิถีศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล

→ **ข้อเสนอแนะ:** ให้ความสำคัญก่อนอื่นกับการจ้างครูที่มีคุณสมบัติเฉพาะด้านสุขศึกษาและพลศึกษา (ผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมก่อนทำการสอน/ปริญญา) ให้สอนเพศวิถีศึกษา และกำหนดโควตาภาคบังคับให้ครอบคลุมครูผู้สอนเพศวิถีศึกษา

การดำเนินงานนอกระบบโรงเรียน: มีโครงการ “ปีการศึกษาแบบยืดหยุ่น” สำหรับเด็กที่อยู่นอกระบบโรงเรียน แต่หัวข้อ เพศวิถีศึกษาถูกจำกัดอยู่เพียงเอชไอวีและเอดส์ และสอนในช่วงชั้นที่สามเท่านั้น โครงการนี้ในปัจจุบันไม่รวมองค์ประกอบอื่นๆ ของเพศวิถีศึกษาอีกหลายองค์ประกอบ

→ **ข้อเสนอแนะ:** จัดโครงการปีการศึกษาแบบยืดหยุ่นให้แก่เด็กที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ให้สอดคล้องกับวงจรของหลักสูตร ในระบบและแก้ไขหลักสูตรให้เป็นไปตามมาตรฐานของแนวทางเชิงวิชาการที่เป็นสากลเรื่องเพศวิถีศึกษา ศูนย์การศึกษา นอกระบบของรัฐบาลควรส่งเสริมให้เยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียนได้รับประโยชน์จาก ชุดความรู้เรื่อง “ทักษะสังคม และการเงิน” ซึ่งถูกออกแบบมาเพื่อเข้าถึงเด็กๆผ่านหน่วยงานระดับรัฐมนตรีหลายภาคส่วน ชุดความรู้นี้ได้รับการพัฒนา ขึ้นโดยกระทรวงสตรี เด็ก และสวัสดิการสังคม กระทรวงเยาวชนและกีฬา และกระทรวงสาธารณสุขและประชากร ด้วย การสนับสนุนทางด้านวิชาการและการเงินจากกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) และสำนักงาน UNFPA ประจำ ประเทศเนปาล

(เรียบเรียงโดยสำนักงาน UNFPA ประจำประเทศ ลิงหาคม พ.ศ. 2557)

3.4 การส่งเสริมการเรียนรู้การสอนที่มีประสิทธิภาพและการเสริมสร้างศักยภาพของครูผู้สอน

การเสริมสร้างทักษะในหมู่ครูผู้สอนทั้งก่อนดำเนินการและระหว่างดำเนินการ ถูกจัดว่าเป็นความสำคัญเร่งด่วนสูงสุดลำดับต้นๆ ในหลายๆ ประเทศ ดังตัวอย่างที่สอบถามในภูมิภาคหนึ่ง พบว่าการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาส่วนใหญ่ระบุว่าการขาดทักษะของครูเป็นอุปสรรคสำคัญความสำเร็จในการดำเนินงาน และ/หรือระบุว่าการลงทุนกับศักยภาพของครูผู้สอนเป็นความสำคัญเร่งด่วน

ข้อมูลที่มาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แสดงให้เห็นว่าแม้ว่าหลักสูตรจะกำหนดให้มีการใช้กลวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วม แต่ครูผู้สอนมักขาดการฝึกอบรมที่เพียงพอที่จะอำนวยความสะดวกให้กลวิธีการสอนดังกล่าวมีประสิทธิภาพ หรือไม่ก็ตัดกิจกรรมหรือองค์ประกอบต่างๆ ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนออก และ/หรือตัดองค์ประกอบหรือกิจกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวของผู้เรียนออกไป

นอกจากนี้ ยังมีครูผู้สอนและผู้ฝึกสอนครูหลายคนรู้สึกไม่สะดวกใจกับหัวข้อเกี่ยวกับเพศวิถีและการล่วงละเมิดทางเพศ เมื่อวิธีการหรือเนื้อหาของหลักสูตรเพศวิถีศึกษาที่มีประสิทธิภาพถูกละทิ้งหรือลดระดับลงไปในการดำเนินงาน ทำให้รูปแบบย่อยหย่อนและมีแนวโน้มที่จะไม่มีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะรับมือกับอุปสรรคนี้ ครูผู้สอนและผู้ฝึกสอนครูควรได้รับการกระตุ้นให้สะท้อนทัศนคติของตนเองว่าประเด็นเพศภาวะมีผลต่อสังคมอย่างไร ต่อชีวิตของตัวเองและต่อชีวิตของนักเรียนอย่างไร เมื่อครูผู้สอนมีความอ่อนไหวต่อประเด็นนี้มากขึ้น หลายๆ คนก็ค้นพบความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในตัวเอง

การฝึกอบรมครูผู้สอนจำนวนมากนั้นต้องอาศัยการลงทุนที่มากและต่อเนื่องในระดับหนึ่ง นอกจากนี้ครูฝึกสอน ว่าที่ครูในอนาคต และผู้ให้ความรู้ในชุมชน โดยทั่วไปมักไม่สามารถเข้าถึงได้ผ่านช่องทางสถาบันเดียวกัน กลไกที่มีประโยชน์สำหรับการเสริมสร้างความสามารถของนักการศึกษาและระบบการศึกษา มีระบุไว้ในหัวข้อที่ 3.4.1 และ 3.4.2 ข้อแนะนำเหล่านี้หลายข้อสามารถดำเนินการได้โดยความร่วมมือกับหลายหน่วยงานและผู้ที่มีอำนาจสั่งการให้มีการจัดการฝึกอบรมครู

3.4.1 การพัฒนาสื่อและแหล่งข้อมูล

- นำชุดองค์ประกอบหลักที่อธิบายไว้ในหัวข้อ 1.5 มาใช้และแจกจ่าย และเผยแพร่สื่อการเรียนรู้การสอนเพศวิถีศึกษาที่เป็นสากล เช่น คู่มือสัปดาห์แล้วแค่หลักสูตรเดียว (It's All One Curriculum)
- ผลิตและเผยแพร่เอกสารฉบับย่อต่างๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่ด้านการเรียนการสอน พร้อมทั้งเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับ:
 - ประโยชน์ของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบมีส่วนร่วม และส่งเสริมการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลเพื่อควมมีประสิทธิภาพของเพศวิถีศึกษา รวมทั้งผลลัพธ์ด้านอื่นๆ เช่น สมรรถนะทางวิชาการ ความรู้สึกผูกพันของนักเรียนกับโรงเรียน การคงอยู่ในโรงเรียน ทักษะการเป็นพลเมือง และความพึงพอใจของครู
 - การใช้การศึกษาทางไกลสำหรับการฝึกอบรมครู โดยพิจารณาถึงความเป็นไปได้ ความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐาน วิธีการรักษาความสัมพันธ์และการสนับสนุนจากบุคคล และบทเรียนจากพื้นที่

การเสริมสร้างทักษะในหมู่ครูผู้สอนทั้งก่อนดำเนินการและระหว่างดำเนินการ ถูกจัดว่าเป็นความสำคัญเร่งด่วนสูงสุดลำดับต้นๆ ในหลายๆ ประเทศ ดังตัวอย่างที่สอบถามในภูมิภาคหนึ่ง พบว่าการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาส่วนใหญ่ระบุว่าการขาดทักษะของครูเป็นอุปสรรคสำคัญความสำเร็จในการดำเนินงาน และ/หรือระบุว่าการลงทุนกับความสามารถของครูเป็นความสำคัญเร่งด่วน

- พัฒนาและเผยแพร่รายชื่อแหล่งข้อมูลที่มีประโยชน์ในด้านการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาที่มีส่วนร่วมและส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ ที่ผลิตโดยองค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศและแหล่งทุนที่มุ่งเน้นการศึกษาที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ แหล่งข้อมูลการเรียนการสอนออนไลน์ แหล่งข้อมูลที่เป็นสิ่งพิมพ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรมครู และวิธีทัศน์และสื่อการสอนอื่นๆ ที่มีประสิทธิภาพ
- พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูต้นแบบหรือปรับจากสิ่งที่มีอยู่ ที่สามารถนำไปปรับใช้สำหรับการฝึกอบรมแบบเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่นเดียวกับสำหรับการศึกษาทางไกล
- ระบุและจัดทำรายละเอียดของกรณีศึกษาระดับประเทศที่แสดงกลวิธีการเรียนการสอนที่เป็นแบบอย่าง

3.4.2 การสนับสนุนการฝึกอบรมและความช่วยเหลือทางวิชาการทางตรง

- จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อฝึกอบรมผู้ฝึกแกนนำ เช่น ทีมงานฝึกอบรมจากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นผู้ที่จะเข้าถึงผู้บริหารโรงเรียนและผู้สอนด้านครุศาสตร์ คณาจารย์และผู้บริหารที่วิทยาลัยการฝึกหัดครู ทีมงานฝึกอบรมจากกระทรวงที่ดูแลด้านเยาวชนและกีฬา และสำหรับองค์กรพัฒนาเอกชนขนาดใหญ่ที่จัดการสอนเพศวิถีศึกษาแก่เด็กและเยาวชนนอกกระบบโรงเรียน
- เผยแพร่องค์ประกอบหลักและสื่อและแหล่งข้อมูลที่ใช้ได้สากล เช่น คู่มือล้วนแล้วแต่หลักสูตรเดียว (It's All One Curriculum) สำหรับการใช้งานกับการดำเนินงานทั้งภายในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน
- ดำเนินงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อทำให้มาตรฐานการฝึกอบรมครูก่อนทำการสอนมีความสอดคล้องกับหลักฐานเชิงประจักษ์ด้านกลวิธีการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบมีส่วนร่วม
- ระบุศูนย์ความเป็นเลิศและสนับสนุนการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศกำลังพัฒนา ตัวอย่างเช่น สนับสนุนภาคีที่สำคัญให้เข้าร่วมกิจกรรมของสถาบันฝึกอบรมด้านเพศภาวะ เช่น สถาบันพัฒนาเพศภาวะ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการริเริ่มเพื่อพลังเด็กผู้หญิง (Girl's Power Initiative) ที่ตั้งอยู่ในประเทศไนจีเรีย หรือเข้าถึงการฝึกอบรมออนไลน์ ผ่านพื้นที่หรือเวทีต่างๆ เช่น ประตูสู่ความเท่าเทียมทางเพศในโรงเรียน (Portal for Gender Equity in School: PEGE) ที่ตั้งอยู่ในประเทศบราซิล
- เป็นภาคีกับสถาบันวิชาการที่มีการดำเนินงานเกี่ยวกับเพศวิถีศึกษา และหน่วยงานอื่นของสหประชาชาติตามความเหมาะสม เพื่อพัฒนาเครือข่ายเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมหลักในภูมิภาค อำนวยความสะดวกและช่วยจัดโครงการริเริ่มฝึกอบรมครู ในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก เช่น การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การสนับสนุนสถาบันฝึกอบรมด้านเพศภาวะ หลักสูตรการศึกษาทางไกล หรือการให้คำปรึกษาครูต้นแบบ (ดูที่ ภาคผนวกเพื่อเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูล)
- ลงทุนกับการผลักดันเชิงนโยบาย ที่ส่งเสริมให้ครูอาจารย์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา นักวิจัยการศึกษา และอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วม ในกรณีที่ทักษะของครูถูกพิจารณาว่าเป็นอุปสรรคสำคัญของความสำเร็จในการดำเนินงาน แต่ยังไม่เกิดความต้องการพัฒนาศักยภาพในประเด็นดังกล่าว

กรอบข้อความที่ 7 ภูมิภาคเอเชียกลาง: เพศวิถีศึกษาในโรงเรียนในคีร์กีซสถาน อุซเบกิสถาน และอาเซอร์ไบจาน

ในประเทศคีร์กีซสถาน หลักสูตรรูปแบบการใช้ชีวิตชีวิตที่ดีต่อสุขภาพ (Healthy Life Style: HLS) ได้รับการพัฒนาขึ้นสำหรับนักเรียนอาชีวศึกษาและนักเรียนในโรงเรียนสายสามัญ ชั้นปีที่ 6-11 การทดลองนำร่องหลักสูตร HLS เริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 2554 และหลักสูตรได้รับการอนุมัติโดยหน่วยงานของรัฐด้านการอาชีวศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2556 หลักสูตรรวมองค์ประกอบที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์เข้าไว้ด้วย และอิงคู่มือหลายฉบับที่พัฒนาขึ้นในปี พ.ศ. 2554 ได้แก่ คู่มือครูหลักสูตร HLS คู่มือเรื่องสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับเพื่อนผู้ให้การฝึกอบรม และคู่มือการป้องกันเอชไอวีและปัญหาเอดส์สำหรับครูที่เลี้ยงในหอพัก

เมื่อปี พ.ศ. 2555 คู่มือนี้ได้นำไปทดสอบและนำร่องในโรงเรียนอาชีวศึกษา 9 แห่งในกรุงบิชเคก และสืบเนื่องจากยุทธศาสตร์ HLS ของระบบการอาชีวศึกษา ได้มีการเสนอแนะให้นำคู่มือนี้ไปบูรณาการต่อภายใต้ชั่วโมงเรียนหลักสูตร HLS จำนวน 20 ชั่วโมง ครูผู้สอน เพื่อนผู้ให้การฝึกอบรม และครูที่เลี้ยงในหอพักที่เข้าร่วมหลักสูตร HLS ในโรงเรียนอาชีวศึกษาจำนวน 55 โรงเรียน จาก 110 โรงเรียน จะได้รับการฝึกอบรมด้านการใช้หลักสูตรและอยู่ในกระบวนการบูรณาการหลักสูตรให้เข้ากับระดับท้องถิ่นภายในปี พ.ศ. 2557

เมื่อปี พ.ศ. 2556 UNFPA ร่วมกับ UNESCO โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (GIZ) สนับสนุนการพัฒนาชุดเครื่องมือสำหรับหลักสูตรรูปแบบการใช้ชีวิตที่ดีต่อสุขภาพ โดยบูรณาการประเด็นปัญหาด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์เข้าไว้ด้วย ชุดเครื่องมือนี้อ้างอิงตามแนวทางเชิงวิชาการที่เป็นสากลเรื่องเพศวิถีศึกษา และถูกปรับให้เข้ากับบริบทภายในประเทศ ได้รับการออกแบบมาสำหรับครูผู้สอนในโรงเรียนที่ทำการสอนนักเรียนชั้นปีที่ 6-11 โดยได้รับอนุมัติเมื่อปี พ.ศ. 2557 ชุดเครื่องมือจะถูกนำไปทดลองในโรงเรียนนำร่องที่คัดเลือกจากทั่วประเทศคีร์กีซสถาน และคาดว่าจะช่วยยกระดับการรับรู้ และเสริมสร้างทักษะของนักเรียน ในประเด็นปัญหาสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ ซึ่งรวมถึงการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี และการวางแผนครอบครัว

บทเรียนที่ได้รับจากประสบการณ์ในคีร์กีซสถาน มีดังนี้:

- จำเป็นต้องมีการจัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาและบริการที่เป็นมิตรกับเยาวชนเพื่อให้เกิดความครอบคลุมรอบด้าน
- ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วม ได้แก่ รัฐบาล นักเคลื่อนไหวด้านเยาวชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ กลุ่มชุมชน ภาคธุรกิจ และสื่อ
- ความพยายามผลักดันนโยบายร่วมกันโดยภาคีทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมมีความสำคัญอย่างยิ่ง
- ความมุ่งมั่นของรัฐบาลและการสนับสนุนจากบุคคลสำคัญที่มีอำนาจตัดสินใจ ในด้านการส่งเสริมและบูรณาการหลักสูตร HLS มีความสำคัญต่อการสร้างความยั่งยืนของหลักสูตร

อุปสรรคสำคัญอันดับแรก ได้แก่ การขาดสภาพแวดล้อมทางกฎหมายที่ช่วยเอื้ออำนวยให้วัยรุ่นและเยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เพียงพอและเหมาะสม นอกจากนี้ หลักสูตรที่เกี่ยวกับสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ไม่ได้เป็นภาคบังคับในโรงเรียน ดังนั้นอุปสรรคท้าทายก็คือ การทำให้การดำเนินงานเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

ในประเทศอุซเบกิสถาน การดำเนินงานด้านสุขศึกษาเริ่มต้นดำเนินโครงการในโรงเรียนมัธยมศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2545 แต่ดำเนินการอย่างไม่ทั่วถ้วน ตั้งแต่บัดนั้นมา ยุทธศาสตร์หลายด้าน ได้แก่ การผลักดันเชิงนโยบาย การพัฒนาศักยภาพ การสร้างความเป็นสถาบัน การสร้างความร่วมมือกับภาคี และการขยายไปสู่ระดับชาติ ได้นำไปสู่การขยายตัวของงานดำเนินงานอย่างเป็นระบบ หลักสูตรได้รับการปรับปรุงและกลุ่มครูอาจารย์ได้รับการเตรียมพร้อมในการนำเสนอหลักสูตร โดยสรุป บรรลุความสำเร็จดังต่อไปนี้ มีแผนสำหรับพัฒนาสื่ออุปกรณ์ มีการเพิ่มการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง มีการรวมเนื้อหาพื้นฐานด้านการสอนสุขภาพทางเพศเข้าไว้ในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาด้านการสอน และมีการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรตามแนวทางสากล

ทั้งในศรัทธาสถานและอุซเบกสถาน มีความก้าวหน้าเกิดขึ้น แต่อุปสรรคก็ยังคงมีอยู่ แนวโน้มความท้าทาย ได้แก่ การขยายความครอบคลุม และการเพิ่มการให้ความสำคัญกับสิทธิหรือเพศภาวะ อย่างไรก็ตาม เพศวิถีศึกษายังไม่ได้ถูกกำหนดเป็นการศึกษาภาคบังคับ อีกทั้งการคัดค้านการให้ความรู้ด้านสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ก็ยังคงมีอยู่

ในประเทศอาเซอร์ไบจานแถบเทือกเขาคอเคซัสตอนใต้ การดำเนินการสอนเพศวิถีศึกษาอย่างครอบคลุมรอบด้านในโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรชั้นปีที่ 9-11 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ตำราเรียนได้รับการปรับปรุงแก้ไขในปี พ.ศ. 2546 เพื่อเพิ่มเนื้อหาในด้านสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ เพศภาวะ และการมีส่วนร่วมของเยาวชน ส่วนโครงการริเริ่มที่นำโดยเยาวชนที่จัดนอกระบบโรงเรียนมีการดำเนินการโดยเครือข่าย Y-PEER โดยกระทรวงศึกษาธิการร่วมมือกันกับกระทรวงสาธารณสุขให้การฝึกอบรมและพัฒนาสื่ออุปกรณ์ให้

ขั้นตอนต่อไปในการต่อยอดความสำเร็จเหล่านี้คือ: สนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนของอาเซอร์ไบจาน (Azerbaijan Peer Education Network - AzPEN) พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนนอกระบบโรงเรียนระดับชาติ และเปิดตัวกิจกรรมการให้การรับรองโครงการให้ความรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนนอกระบบโรงเรียนเพื่อให้เกิดการยอมรับอย่างเป็นทางการ จุดมุ่งหมายในระยะยาว คือ การที่เยาวชนได้รับการเสริมพลังและเข้ามามีส่วนร่วม และการผ่านกฎหมายอนามัยการเจริญพันธุ์ ซึ่งยังไม่ได้รับการลงมติเห็นชอบของรัฐสภาเมื่อปี พ.ศ. 2553

(เรียบเรียงจากการนำเสนอของ ทาเทียนา โปโปวิทสกายา พันธมิตรเพื่อการส่งเสริมอนามัยการเจริญพันธุ์ แห่งประเทศศรัทธาสถาน อุลุกเบค ชาริบบาเอฟ สำนักงาน UNFPA ประจำประเทศอุซเบกสถาน และที่ยัมูร์ เซียดอฟ สำนักงาน UNFPA ประจำประเทศอาเซอร์ไบจาน เรียบเรียงโดยสำนักงาน UNFPA ประจำประเทศตามลำดับที่ปรากฏ สิงหาคม พ.ศ. 2557)

กรอบข้อความที่ 8 ประเทศมองโกเลีย: การพัฒนาผู้เชี่ยวชาญและหลักสูตรใหม่

ความเป็นมาและรายละเอียดการดำเนินงาน: ร้อยละ 30 ของประชากร 2.7 ล้านคน ในประเทศมองโกเลียเป็นเยาวชน (อายุ 10-24 ปี) การเข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาและการรู้หนังสือมีสัดส่วนสูงประมาณร้อยละ 98 หลังจากการล่มสลายของระบบสังคมนิยมในปี พ.ศ. 2533 ประเทศต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหลายครั้ง ในช่วงที่มองโกเลียเปิดประเทศติดต่อกับประเทศอื่นๆ พบว่าอัตราการมีกิจกรรมทางเพศเมื่ออายุยังน้อยเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกับการเพิ่มขึ้นของการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ในปี พ.ศ. 2541 รัฐบาลมองโกเลียได้แสดงความมุ่งมั่นที่จะจัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาในโรงเรียนในระดับชั้นปีที่ 3-10 ด้วยการสนับสนุนจาก UNFPA และความช่วยเหลือด้านวิชาการจากองค์กร Margaret Sanger International รัฐบาลจึงตัดสินใจลงทุนด้านการฝึกอบรมผู้เชี่ยวชาญในระดับชาติที่จะสามารถพัฒนาหลักสูตรเพศวิถีศึกษาของตนเองได้ต่อไป ในการพัฒนาหลักสูตรนั้น พวกเขาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติของวัยรุ่นด้วยวิธีการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน หลังจากนั้นจึงนำหลักสูตรไปทดลองใช้ในโรงเรียนนำร่องที่ได้รับการคัดเลือก

ในขณะเดียวกัน ทีมงานโครงการได้ดำเนินการผลักดันนโยบายกับกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข และผู้บริหารโรงเรียน พัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนให้แก่ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครอง ตลอดจนพัฒนาโครงการฝึกอบรมผู้ให้ความรู้ด้านสุขภาพ ทีมงานสามารถอบรมผู้ฝึกอบรมแกนนำได้ 20 คนในระหว่างปี พ.ศ. 2541-2542 หลักสูตรนี้ครอบคลุมเนื้อหาด้านเพศวิถีและเพศภาวะ และสร้างทักษะในการให้คำปรึกษาและการฝึกอบรมครูผู้สอน นอกจากนี้ยังกำหนดให้ต้องมีการฝึกสอนเนื้อหาในโรงเรียนมัธยมศึกษา และการฝึกอบรมที่มีผู้คอยควบคุมให้แก่ครูผู้สอนอีกด้วย

ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมหลักสูตรสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจที่มากขึ้นของปัญหาทางเพศภาวะ ดังแสดงในตัวอย่างต่อไปนี้:

“มันแตกต่างจากที่ดิฉันคาดหวังไว้ ดิฉันเคยเข้าใจมาตลอดเลยว่า เพศวิถีโดยมากแล้วคงจะเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศสัมพันธ์ การป้องกันการตั้งครรภ์หรือโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ แต่ระหว่างการอบรม ดิฉันก็ค่อยๆ เริ่มเข้าใจว่า เพศวิถีเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์แบบองค์รวม” (ผู้ฝึกอบรมแกนนำ)

“หลังจากการอบรม ดิฉันคิดว่าทัศนคติของดิฉันเกี่ยวกับเรื่องเพศวิถีเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ตัวอย่างเช่น การรักเพศเดียวกัน มักจะเป็นเรื่องแปลกประหลาดมากสำหรับตัวดิฉันเอง ดิฉันคิดว่ามันเป็นเรื่องไม่ปกติและไม่ถูกต้อง แต่ตอนนี้ดิฉันสามารถพูดเรื่องเหล่านี้ได้อย่างเต็มปากไม่ว่ากับใครๆ” (ผู้ฝึกอบรมแกนนำ)

ผลลัพธ์และบทเรียน: ลักษณะการบริหารงานแบบรวมศูนย์ของระบบการศึกษาในประเทศมองโกเลีย ได้สร้างโอกาสที่ดีเยี่ยมให้กับการยกระดับเพศวิถีศึกษาให้ขยายวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโรงเรียนต่างๆ ต้องนำหลักสูตรเพศวิถีศึกษาไปดำเนินการในโรงเรียน

ในช่วงปี พ.ศ. 2542-2547 ครูผู้สอนจำนวน 680 คน ในจังหวัดต่างๆ จากทั่วประเทศ ได้รับการอบรมในหลักสูตรระยะ 80 ชั่วโมงเพื่อนำไปดำเนินการต่อ แลได้ระบุองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการในระหว่างการอบรมไว้ดังนี้

1. การยอมรับว่าหัวข้อมีความซับซ้อนและต้องการการเรียนรู้หลากหลายสาขา เช่น จิตวิทยา สรีรวิทยา และ สังคมวิทยา
2. การแนะนำและสนับสนุนให้ใช้กลวิธีการเรียนการสอนแบบสื่อสารสองทาง
3. การสำรวจค่านิยมและความเชื่อของตัวเอง
4. การส่งเสริมให้ครูผู้สอนรู้สึกสะดวกใจกับหัวข้อที่ต้องสอน

ความสำเร็จในประเทศมองโกเลียสามารถสรุปบทเรียนได้ดังนี้

- ความพยายามผลักดันเชิงนโยบายส่งผลให้มีการจัดสรรจำนวนชั่วโมงให้กับเพศวิถีศึกษามากขึ้น ในระหว่างปี พ.ศ. 2547-2548
- การฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ รวมทั้งโมดูลเกี่ยวกับเพศวิถีศึกษา ได้รับการจัดขึ้นอย่างเป็นทางการ รวมทั้งมีการจัดตั้ง ศูนย์ฝึกอบรมและทรัพยากรที่มหาวิทยาลัยศึกษาศาสตร์แห่งประเทศมองโกเลีย
- การพัฒนากลุ่มแกนนำของผู้เชี่ยวชาญระดับชาติช่วยให้รัฐบาลสามารถพัฒนาหลักสูตรที่มีความละเอียดอ่อนต่อ วัฒนธรรม และตรงกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรและการฝึกอบรม
- การวิจัยเชิงสำรวจข้อมูลพื้นฐานมีส่วนช่วยให้การดำเนินงานมีความเหมาะสมและเข้ากับปัจจุบัน
- ในบริบทที่มีอัตราการรู้หนังสือสูง สื่อสิ่งพิมพ์มีประโยชน์ในการถ่ายทอดข้อมูลให้แก่วัยรุ่น

ประเทศมองโกเลียกำลังอยู่ระหว่างการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งรวมถึงการปรับปรุงการดำเนินงานด้านการศึกษาในทุกๆ ระดับ โดยการใช้แนวคิดของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และอยู่บนพื้นฐานของนโยบายส่งเสริมโอกาสในการพัฒนาให้กับทุกคน ในขณะที่ให้การสนับสนุนแก่กระทรวงการศึกษา วัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์นั้น UNFPA ก็กำลังพยายามขยายและส่งเสริม การดำเนินงานด้านการศึกษาที่เน้นทักษะชีวิตเป็นสำคัญ ในฐานะของส่วนหนึ่งของความพยายามนี้ UNFPA ได้เป็นผู้นำการ ปฏิรูปภาคการศึกษา และการผลักดันเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดการศึกษา “ที่เกี่ยวข้อง” โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับเพศ วิถีศึกษา

(เรียบเรียงจากการนำเสนอและข้อมูลของ ฉิมเมตลซึ่ม เซโดฟดอร์จ แห่งกระทรวงการศึกษา และอูร์นซีเมก เกลเลจามทส์ แห่งสำนักงาน UNFPA ประจำประเทศมองโกเลีย เรียบเรียงโดยสำนักงาน UNFPA ประจำประเทศ สิงหาคม พ.ศ. 2557)

กรอบข้อความที่ 9 ประเทศแอฟริกาใต้: เพศวิถีศึกษาภายใต้การให้ความรู้ด้านทักษะชีวิตและงานอนามัยโรงเรียนแบบบูรณาการ

ประเทศแอฟริกาใต้ได้รวมองค์ประกอบของเพศวิถีศึกษาไว้ในการทำงานทั้งด้านทักษะชีวิตและบริการงานอนามัยนักเรียนตั้งสรุปไว้ในกรณีศึกษาข้างล่างนี้

การให้ความรู้ด้านทักษะชีวิต: การดำเนินงานส่งเสริมทักษะชีวิตที่เกี่ยวข้องกับเอชไอวีและโรคเอดส์นั้นสืบเนื่องมาจากนโยบายแห่งชาติว่าด้วยเอชไอวี/เอดส์สำหรับผู้เรียนและนักศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลและผู้เรียนและนักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่อเนื่องและการฝึกอบรม (2542) โครงการนี้ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ผ่านงบประมาณโดยกองทุนที่มีเงื่อนไขให้แก่จังหวัดต่างๆ จากการสำนักงานการคลังแห่งชาติ

การให้ความรู้ด้านทักษะชีวิตนี้ ถูกออกแบบมาเพื่อลดความเสี่ยงของเยาวชนต่อการติดเชื้อเอชไอวี และเพื่อติดอาวุธทางปัญญาให้เยาวชนมีความรู้และทักษะการตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศอย่างมีข้อมูล โดยใช้วิธีการทั้งในหลักสูตรและเสริมหลักสูตร สำหรับการป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากเอชไอวีและโรคเอดส์ การให้ความรู้ด้านทักษะชีวิตนี้ได้ดำเนินการผ่าน “กลุ่มสาระการเรียนรู้การกำหนดเป้าหมายชีวิต” ในทุกช่วงชั้น

หลักการสำคัญของการดำเนินงาน ประกอบด้วย การฝึกฝนผู้ฝึกแกนนำ การอบรมครู การให้ความรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน การดูแลและให้การสนับสนุนผู้ติดเชื้อเอชไอวี และการสนับสนุนการบริหารจัดการ พร้อมทั้งการเฝ้าติดตามและประเมินผล ประเด็นเนื้อหาในหลักสูตรครอบคลุมการใช้สารเสพติด เอชไอวี/เอดส์ และสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ ความเท่าเทียมทางเพศและการไม่เลือกปฏิบัติ และแรงกดดันจากกลุ่มเพื่อนและการกล้าแสดงออก

การดำเนินงานอนามัยโรงเรียนแบบบูรณาการ: เริ่มครั้งแรกในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2555 โครงการงานอนามัยโรงเรียนแบบบูรณาการนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่บริการงานอนามัยโรงเรียนแบบองค์รวมสำหรับผู้เรียนของประเทศแอฟริกาใต้ ซึ่งครอบคลุมจุดเน้นด้านสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ โดยการทำให้มีชุดการให้บริการที่ครอบคลุมรอบด้านมากขึ้นนี้ เป้าหมายก็คือเพื่อแก้ไขปัจจัยเงื่อนไขที่นำไปสู่การเจ็บป่วยและการเสียชีวิตในนักเรียน ตลอดจนอุปสรรคที่ขัดขวางการเรียนรู้

ในขณะที่ก่อนหน้านั้นบริการงานอนามัยได้ดำเนินการเฉพาะการตรวจคัดกรองสุขภาพและการส่งต่อไปยังสถานพยาบาลเท่านั้น การดำเนินงานที่ประสานความร่วมมือหลายภาคส่วนนี้ ซึ่งนำโดยกรมอนามัยร่วมกับกรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วยให้เด็กเข้าถึงบริการสุขภาพที่หลากหลายได้ภายในโรงเรียน ผ่านบริการเคลื่อนที่สู่ชุมชนภายนอก และผ่านการส่งต่อที่มีความเข้มแข็งขึ้นไปยังสถานบริการสาธารณสุขในชุมชน นักเรียนแต่ละคนจะได้รับการประเมินรายบุคคลโดยทีมงานอนามัยโรงเรียนที่นำโดยพยาบาลวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ และทีมงานอนามัยโรงเรียนให้บริการด้านสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ ซึ่งรวมถึงการคุมกำเนิด และการให้คำปรึกษาและการทดสอบเอชไอวี ในกรณีที่เหมาะสม

โครงการงานอนามัยโรงเรียนแบบบูรณาการนี้ได้เสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่ หน่วยบริการชุมชนภายนอกด้านการสาธารณสุขมูลฐาน บุคลากรสาธารณสุขชุมชน และผู้ประสานงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการสนับสนุนวิธีการที่สอนน้อง (child-to-child approach) โดยอาศัยโรงเรียน/ชุมชนเป็นฐาน โครงการนี้ยังมีการพัฒนารูปแบบแนวปฏิบัติด้านโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และยังจัดประชุมเครือข่ายระดับชาติของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเพื่อเร่งการทำแบบจำลองของแนวปฏิบัติ และสนับสนุนการดำเนินงานใน 25 เขตพื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุน

ผู้เล่นที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่:

- กรมอนามัย ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาและผู้อำนวยความสะดวกของหน่วยบริการชุมชนภายนอกด้านการสาธารณสุขมูลฐาน บุคลากรสาธารณสุขชุมชน พยาบาลงานอนามัยโรงเรียน
- กรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ผู้ส่งเสริมงานอนามัยโรงเรียน ผู้ประสานงานเขตพื้นที่การศึกษา คณะทำงานฝ่ายสนับสนุนในเขตพื้นที่การศึกษา
- คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน
- ภาคประชาสังคม ชุมชน ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และผู้เรียน

(เรียบเรียงจากข้อมูลที่ปรับปรุงโดยสำนักงาน UNFPA ประจำประเทศ, พ.ศ. 2557)

บทที่ 4 การส่งเสริมปัจจัยคุ้มครองทางสังคมทั้งในและนอกบริบทโรงเรียน

© UNFPA GUATEMALA/ABIENDO OPORTUNIDADES

กรอบการดำเนินงานช่วยเหลือ ด้านที่ 3: ส่งเสริมปัจจัยคุ้มครองทางสังคมที่อยู่นอกเหนือหลักสูตรและการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษา เพื่อให้ครอบคลุมสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้และทางสังคมของเยาวชน

การดำเนินงานเพศวิถีศึกษาในบริบทที่กว้างขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นกับโครงการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และในทางกลับกันก็ย่อมได้รับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านั้น แม้ว่าการสร้างความเข้มแข็งให้การดำเนินงานเพศวิถีศึกษา ต้องเน้นไปที่คุณภาพการดำเนินงานและสภาพแวดล้อมทางนโยบายเป็นหลัก ยุทธศาสตร์ด้านวัยรุ่นและเยาวชนของ UNFPA ยังมุ่งแก้ไขปัญหาอื่นๆ ด้วย ซึ่งล้วนแต่เพื่อที่จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายระดับนานาชาติในด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน การศึกษา ความเท่าเทียมทางเพศ การตายของมารดา และการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี หลายประเด็นเหล่านี้มีความคาบเกี่ยวอย่างมากกับเพศวิถีศึกษา การลงทุนแบบบูรณาการจึงช่วยให้การดำเนินงานด้านเพศวิถีศึกษาประสบความสำเร็จไปด้วย และยังช่วยให้ประเทศบรรลุเป้าหมายที่มีร่วมกันระหว่างการดำเนินงานด้านต่างๆ ได้ด้วย

แม้ว่าการสร้างความเข้มแข็งให้การดำเนินงานเพศวิถีศึกษา ต้องมุ่งเน้นไปที่คุณภาพการดำเนินงานและสภาพแวดล้อมทางนโยบายเป็นหลัก ยุทธศาสตร์ด้านวัยรุ่นและเยาวชนของ UNFPA ยังมุ่งแก้ไขปัญหาอื่นๆ ด้วย ซึ่งล้วนแต่เพื่อที่จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายระดับนานาชาติในด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน การศึกษา ความเท่าเทียมทางเพศ การตายของมารดา และการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี

เนื้อหาในบทที่ 4 นี้ กล่าวถึงประเด็นที่อยู่นอกเหนือหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อครอบคลุมบริบทที่กว้างขึ้น โดยอภิปรายถึงวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพปัจจัยคุ้มครองทางสังคม ในแต่ละส่วนจะเริ่มต้นจากการให้ข้อมูลพื้นฐานก่อน แล้วจึงตามด้วยคำแนะนำสำหรับปฏิบัติการที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ (1) จัดให้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ปลอดภัยและเอื้ออำนวยแก่สมาชิกทุกคนในชุมชนการเรียนรู้ (2) บูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับเพศภาวะและการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และ (3) ให้ความสำคัญกับปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยคุ้มครองในสภาพแวดล้อมวงกว้างทางสังคม

4.1 จัดให้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ปลอดภัยและเอื้ออำนวย

ในหลายๆ กรณี สภาพแวดล้อมทางการเรียนมักมีอิทธิพลและทำให้เกิดผลกระทบที่ขัดกับจุดมุ่งหมายของเพศวิถีศึกษา โดยมีอุปสรรคบางอย่างในเชิงโครงสร้าง เช่น นักการศึกษาหลายคนมักต้องทำงานในบริบทที่ผู้เรียนคละกลุ่มอายุ ชั้นเรียนมีขนาดใหญ่ การสนับสนุนสื่ออุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ และปัญหาสุขภาพทั้งของตนเองและนักเรียน ส่วนอุปสรรคอื่นๆ ก็สะท้อนให้เห็นข้อเท็จจริงที่ว่า เนื้อหาอาจมีผลเพียงเพียงเล็กน้อยต่อผู้เรียนที่มีประสบการณ์จากทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่ชักนำไปในทางตรงกันข้ามกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สิ่งที่สำคัญเหนืออื่นใดคือ การทำให้เกิดความปลอดภัยทางร่างกายและอารมณ์แก่สมาชิกทุกคนในชุมชนการเรียนรู้ ในหลายบริบท เด็กผู้หญิงต้องเผชิญกับการถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศจากครูและเพื่อนนักเรียนชาย เยาวชนที่ไม่ประพฤติตนตามบทบาททางเพศที่มาจากกำเนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กผู้ชาย หรือผู้ที่ถูกมองว่าเป็นคนรักร่วมเพศ มักตกเป็นเป้าหมายของการรังแกและความรุนแรง ตลอดจนเยาวชนที่เป็นผู้พิการหรือผู้ติดเชื้อเอชไอวีก็มักไม่ได้รับการดูแลหรือให้ความสำคัญ

ทัศนคติของครูผู้สอนเอง ซึ่งรวมทั้งอคติด้านบรรทัดฐานทางเพศภาวะ และความรู้สึกสะอึกสะอื้นใจของครูในการพูดคุยหัวข้อที่ยากลำบาก มักทำให้สารที่สื่อออกไปขัดแย้งกับเนื้อหาของหลักสูตร ในโรงเรียนที่มีเด็กผู้หญิงน้อยกว่าเด็กผู้ชายสื่อให้เห็นว่าอาจมีการลงทุนของผู้ปกครองและชุมชนกับเยาวชนโดยมีการเลือกปฏิบัติทางเพศ นอกจากนี้ แม้กระทั่งเมื่อบรรดาเด็กผู้หญิงได้เข้าเรียนในโรงเรียน เด็กผู้ชายมักจะพูดจาแสดงออกมากกว่า ทั้งยังได้รับโอกาสในการเป็นผู้นำมากกว่า และมีแนวโน้มที่จะได้เรียนต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นมากกว่าเด็กผู้หญิง

นอกจากนี้ยังความไม่สอดคล้องกันระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับ “สภาพแวดล้อม” ในการเรียน ตัวอย่างเช่น นักวิจัยรายหนึ่งได้ตั้งข้อสังเกตว่า แม้แต่หลักสูตรการศึกษาที่เข้มงวดอย่างมาก ก็ไม่อาจปฏิเสธความเป็นจริงที่ว่า “สารตั้งต้นของชีวิตในห้องเรียนนั้นคืออารมณ์และสังคม”²⁰ ส่วนนักวิจัยอีกรายหนึ่งพบว่า วัฒนธรรมห้องเรียนแบบเปิดเป็นสิ่งที่สำคัญกว่าเนื้อหาของหลักสูตร เพื่อที่จะสร้างทัศนคติแง่บวกในด้านความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ผู้เรียน²¹

ดังนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องพยายามช่วยให้ผู้นำโรงเรียน หัวหน้าโครงการ ตลอดจนนักการศึกษา ได้จัดให้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ปลอดภัย ไม่เลือกปฏิบัติ และเคารพซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ ปฏิบัติการตามรายการต่อไปนี้คือคำแนะนำที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้

20 Pianta, Robert C., *Enhancing Relationships Between Children and Teachers*, American Psychological Association, Washington, D.C., 1999, หน้า 170, อ้างใน Sandra L. Christenson, et al., “Best Practices in Fostering Student Engagement”, *Best Practices in School Psychology V*, National Association of School Psychologists, Washington, D.C., 2008, หน้า 1099-1120.

21 Ichilov, Orit, “Education and Democratic Citizenship in a Changing World”, *Oxford Handbook of Political Psychology*, 2003, หน้า 654, อ้างใน Thorleif Pettersson, “Basic Values and Civic Education: A Comparative Analysis of Adolescent Orientations towards Gender Equality and Good Citizenship”, *World Values Survey*, หน้า 4-5. เข้าถึงได้จาก “Search text” โดยผู้เขียนที่: www.worldvaluessurvey.org/AJPublications.jsp?CndPU-TYPE=1&PUID=101

ปฏิบัติการ

- ให้นำแนวข้อด้านความปลอดภัยในสภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในเครื่องมือประเมินสถานการณ์ (ดูที่หัวข้อ 3.2) โดยอาจรวมถึงการประเมินปัจจัยอื่นๆ เช่น ความตระหนักต่อเรื่องเพศภาวะและสิทธิมนุษยชน
- หากมีความจำเป็น ควรสนับสนุนกระทรวงด้านการศึกษา เยาวชน สาธารณสุข สตรี และกีฬา ให้จัดทำเอกสารเกี่ยวกับปัญหาด้านความปลอดภัย
- สนับสนุนกระทรวงที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและประเมินนโยบายและกลไกที่ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัย ซึ่งรวมถึงการคุ้มครองเด็กในโรงเรียน ประสานงานกับภาคีเครือข่ายระดับกระทรวงในการสนับสนุนการอบรมครูและบุคลากรเพื่อผลักดันนโยบายเหล่านี้ ปฏิบัติการเหล่านี้มีความสำคัญในลำดับขั้นๆ ในหลายๆพื้นที่ และควรมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างสภาพแวดล้อมดังต่อไปนี้
- การห้ามไม่ให้มีการล่วงละเมิดทางเพศ ความสัมพันธ์ทางเพศ หรือการทำร้ายร่างกายผู้เรียนโดยครูหรือผู้ใหญ่ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบด้านเยาวชน โดยเด็ดขาด
- กฎระเบียบในการระบุและรายงานการล่วงละเมิดเด็ก โดยมีการสนับสนุนด้านการอบรม การบังคับใช้กฎ และระบบฟ้องร้อง เพื่อให้เยาวชนและครอบครัวมีพื้นที่ปลอดภัยในการรายงาน
- การจัดให้มีการดูแลโดยผู้ใหญ่ที่เพียงพอและเหมาะสมสำหรับกิจกรรมนันทนาการนอกห้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กผู้หญิง
- เสริมสร้างความพยายามเหล่านี้โดยระบุอย่างชัดเจนในหลักสูตรถึงประเด็นความปลอดภัยในโรงเรียน

กรอบข้อความที่ 10 ประเทศกัวเตมาลา: โครงการอาเบรียนโด โอปอร์ตุนิดาเดส (โครงการเปิดประตูสู่โอกาส)

ความเป็นมาและรายละเอียดการดำเนินงาน: ประมาณร้อยละ 70 ของประชากรกัวเตมาลา มีอายุต่ำกว่า 30 ปี เฉพาะในกลุ่มเยาวชน หญิงสาวชาวพื้นเมืองในเขตชนบทเป็นกลุ่มประชากรที่มีมากที่สุดในประเทศ ชาวพื้นเมืองจำนวนมาก รวมถึงวัยรุ่นหญิงชาวพื้นเมืองมีความเป็นอยู่ยากจนหรือแร้นแค้น คิดเป็นร้อยละ 74 และร้อยละ 22 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับร้อยละ 40 และร้อยละ 7 ของกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่ชาวพื้นเมือง (สำนักงานสถิติแห่งชาติกัวเตมาลา, 2554)

ความยากจนสร้างแรงกดดันอย่างมหาศาลให้กับเด็กสาวชาวพื้นเมืองให้ออกไปทำงานหารายได้จนเจอครอบครัว เด็กผู้หญิงมักจะถูกให้ออกจากโรงเรียนเพื่อช่วยทำงานบ้านและกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว เช่น งานเกษตรกรรมและงานประดิษฐ์มือ ส่วนการตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่นก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับแนวโน้มของโลกที่เกิดขึ้นในประเทศยากจนและกำลังพัฒนา กล่าวคือ การตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่นในกัวเตมาลาพบมากที่สุดในกลุ่มเด็กหญิงยากจนและมีการศึกษาในวัยเยาว์ในเขตชนบท

เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์นี้ Population Council ได้ประสานความร่วมมือกับ UNFPA ดำเนินโครงการอาเบรียนโด โอปอร์ตุนิดาเดส (Abriendo Oportunidades) หรือโครงการเปิดประตูสู่โอกาส ในเขตชนบทและพื้นที่ของชุมชนชาวพื้นเมืองกัวเตมาลา โครงการนี้สามารถเข้าถึงเด็กหญิง 8,000 คน ในชุมชนเหล่านั้นถึง 100 แห่ง และสร้างเครือข่ายเยาวชนที่เลี้ยงดูให้คำปรึกษาอีก 100 คน โมเดลโครงการอาเบรียนโด โอปอร์ตุนิดาเดสนี้ เป็นการดำเนินงานบนพื้นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ และสามารถเข้าถึงเด็กหญิงอายุ 8-19 ปี โดยครอบคลุมทั้งผู้ที่อยู่ในและนอกระบบโรงเรียน สมรส โสด และแม่วัยรุ่น UNFPA ได้สนับสนุน Population Council จัดทำแผนปฏิบัติการระยะหลายปี (2556-2560) โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อเข้าถึงเด็กหญิงชาวพื้นเมืองจำนวนมากที่มีฐานะยากจนและมีความเสี่ยงต่อการตั้งครุภัณฑ์ในเขตพื้นที่ชนบทในกัวเตมาลา แผนปฏิบัติการที่นำไปปฏิบัติอย่างกว้างขวางนี้จะช่วยสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้วัยรุ่นหญิงสามารถเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อรับคำแนะนำจากพี่เลี้ยงเป็นประจำทุกสัปดาห์ โดยในการจัดกิจกรรมแต่ละ ครั้งจะเป็นไปตามเนื้อหาของคู่มือหลักสูตร

ที่ครอบคลุมรอบด้าน ซึ่งออกแบบมาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเด็กผู้หญิงในแต่ละช่วงวัย เมื่อการดำเนินโครงการบรรลุความสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญเป็นครั้งแรกในช่วง 10 ปีของการดำเนินงาน จึงนับเป็นโอกาสอันดีที่จะผลักดันให้โมเดลนี้ได้เข้าสู่ระบบของหน่วยงานที่ดูแลยุทธศาสตร์ของภาครัฐ

นอกจากนี้ ยังมีความพยายามที่จะบูรณาการให้วัยรุ่นชายเข้าโครงการอาเบรียนโต โอปอร์ตูนิตีเดสอีกด้วย โดยการส่งเสริมให้วัยรุ่นชายเข้าร่วมการอบรมเพื่อพัฒนาเป็นผู้สนับสนุนโครงการรณรงค์ริบบิ้นขาว (White Ribbon) ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวระดับนานาชาติเพื่อยุติความรุนแรงต่อเด็กหญิงและสตรี ส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ และปรับเปลี่ยนแนวคิดเรื่องความเป็นชาย ถึงวันนี้มีวัยรุ่นชายกว่า 50 คน ใน 5 ชุมชน ได้กลายเป็นผู้สนับสนุนที่แข็งแกร่งให้กับโครงการรณรงค์นี้

ผลลัพธ์และบทเรียน: การประเมินผลเชิงปริมาณในระดับครัวเรือนใน 36 ชุมชน ในปี พ.ศ. 2554 บันทึกลงไว้ว่าโครงการอาเบรียนโต โอปอร์ตูนิตีเดส ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกให้กับเด็กผู้หญิงที่ด้อยโอกาส ดังนี้

- ยังคงศึกษาอยู่ในโรงเรียน (ผู้เข้าร่วมโครงการร้อยละ 72 ยังคงศึกษาอยู่ในโรงเรียนเมื่อสิ้นปีโครงการ 2552/53)
- เด็กผู้หญิงมีความต้องการศึกษาต่อ (ร้อยละ 52 ต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี และร้อยละ 32 ต้องการศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ)
- ชะลอการสมรส (ร้อยละ 97 รักษาสถานภาพโสดตลอดการดำเนินงานในรอบปีโครงการนั้น)
- ทักษะคิดในเรื่องการตั้งครุภัก์เปลี่ยนแปลงไป (ร้อยละ 94 ต้องการชะลอการตั้งครุภัก์จนกว่าจะอายุมากกว่า 20 ปี)

นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวกก็ปรากฏให้เห็นในครัวเรือนและชุมชน อาทิ ความเป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเองของเพศหญิงมีมากขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากการที่ผู้ปกครองอนุญาตให้เด็กผู้หญิงเข้าร่วมกิจกรรมโครงการอาเบรียนโต โอปอร์ตูนิตีเดส ความเป็นอิสระในการออกไปเจอเพื่อนๆ เพิ่มขึ้น และเด็กผู้หญิงต่างรายงานว่ามีสถานะของตนเองเมื่ออยู่ที่บ้านดีขึ้น รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชนที่ดีขึ้น

ที่สำคัญคือเด็กผู้หญิงในโครงการอาเบรียนโต โอปอร์ตูนิตีเดส ที่ถูกสัมภาษณ์ในการสำรวจเมื่อสิ้นสุดโครงการ มีคะแนนเฉลี่ย 7.7 คะแนน จากคะแนนเต็ม 8 คะแนน ในด้านความรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งนับเป็นการบ่งชี้ให้เห็นว่า ภายหลังจากการเข้าร่วมโครงการ เด็กสาวชาวพื้นเมืองในเขตชนบทอาจมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการที่จะบรรลุแผนซึ่งตนเองตั้งไว้

บทเรียนหนึ่งที่ได้รับจากโครงการ คือ ควรให้ความรู้ด้านสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เข้าใจได้ง่าย โดยไม่จำเป็นต้องมุ่งให้ความรู้ระดับลึกซึ้งในทุกแง่มุม แต่ควรให้ความสำคัญกับการวางแผนการดำเนินชีวิตมากกว่า เช่น การวางแผนการเรียนต่อในโรงเรียน การหาช่องทางสนับสนุนเพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และการไม่แต่งงานหรือตั้งครุภัก์เร็วเกินไป

(เรียบเรียงโดยสำนักงาน UNFPA ประจำประเทศ สิงคโปร์ พ.ศ. 2557)

4.2 บูรณาการการเรียนการสอนประเด็นความเท่าเทียมทางเพศและการคิดเชิงวิพากษ์

การแปลงความพยายามมุ่งมั่นไปสู่ความเท่าเทียมทางเพศให้เกิดขึ้นจริงนั้น ต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก และโรงเรียนมีบทบาทสำคัญยิ่งในเรื่องนี้ ภาคประชาสังคมและกลุ่มอื่นๆ ที่ได้ดำเนินโครงการเพื่อการเปลี่ยนแปลงฐานคิดด้านเพศภาวะ รวมทั้งกลุ่มที่ทำงานกับเด็กผู้ชายและวัยรุ่นชายเพื่อเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานเก่าๆ เรื่องเพศชาย ก็อาจมีส่วนร่วมในการขยายหลักสูตรและโอกาสทางการเรียนด้วย

การบูรณาการเนื้อหาเรื่องเพศภาวะเข้ากับหลักสูตรเพศวิถีศึกษานั้น เป็นขั้นตอนสำคัญยิ่ง อย่างไรก็ตาม สารการเรียนรู้เรื่องบรรทัดฐานทางเพศและความเท่าเทียมทางเพศนี้ ไม่ควรถูกปิดกั้นไว้แต่เฉพาะการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาเท่านั้น ทั้งนี้ ถือเป็นสิ่งสำคัญและมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง ที่จะทำให้อุดมการณ์ด้านความเท่าเทียมทางเพศกลายเป็นเนื้อหาพื้นฐานที่จำเป็นของรายวิชา (ที่วัดและประเมินผลได้) ในกลุ่มสาระอื่นๆ เป็นประจำทุกสัปดาห์และทุกปี ประเด็นปัญหาส่วนหนึ่งที่ควรนำไปพิจารณาในขั้นตอนบูรณาการนั้น ควรครอบคลุมบรรทัดฐานในปัจจุบัน โดยเทียบกับบรรทัดฐานที่พึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

- แรกกดันจากเพื่อนให้เริ่มมีเพศสัมพันธ์หรือไม่ต้องใช้ถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์
- พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ รวมถึงสิ่งต้องห้ามอันเนื่องมาจากความเข้าใจแบบเดิมๆ เกี่ยวกับความเป็นชาย
- การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์หรือไม่ได้มีการคุมกำเนิด
- ความรุนแรงทางเพศ
- การรังแกในโรงเรียนและในชุมชนละแวกบ้าน
- แรกกดันที่จะต้องหารายได้จนเจือจรรอบครัว
- สำหรับบางพื้นที่ อาจมีแรงกดดันให้ต้องเข้าร่วมกลุ่มเพื่อนชายที่มักใช้ความรุนแรง

ประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาคือ การส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล การเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งการสนทนาแบบเปิดโดยตลอดทั้งหลักสูตรของโรงเรียน เพื่อช่วยให้บรรลุเป้าหมายของเพศวิถีศึกษา วัฒนธรรมห้องเรียนที่นักเรียนสามารถแสดงออกได้อย่างอิสระในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ย่อมปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตย และการส่งเสริมค่านิยมประชาธิปไตยนั้นมีความสอดคล้องกับการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศเหนือกว่าตัวแปรทางทัศนคติด้านอื่นๆ²²

ห้องเรียนที่เยาวชนได้พัฒนาทักษะของตนเองในด้านการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลจะสร้างความเข้มแข็งและทำให้เยาวชนสามารถตั้งคำถามกับบริบททางสังคมของตนเอง รวมทั้งท้าทายบรรทัดฐานและพฤติกรรมที่บ่อนทำลายสุขภาพ ความเป็นอยู่ และสิทธิของตนเอง การเรียนการสอนเช่นนี้จะช่วยวางรากฐานให้กับการเป็นพลเมืองที่มีความหมาย ที่สร้างประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติในด้านการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศและความรู้สึกมีอำนาจในตัวเอง และยังมีส่วนช่วยให้บรรลุเป้าหมายของเพศวิถีศึกษาอีกด้วย

ห้องเรียนที่เยาวชนได้พัฒนาทักษะของตนเองในด้านการคิดเชิงวิพากษ์จะสร้างความเข้มแข็งและทำให้เยาวชนสามารถตั้งคำถามกับบริบททางสังคมของตนเอง รวมทั้งท้าทายบรรทัดฐานและพฤติกรรมที่บ่อนทำลายสุขภาพ ความเป็นอยู่ และสิทธิของตนเอง

การเรียนการสอนเช่นนี้จะช่วยวางรากฐานให้กับการเป็นพลเมืองที่มีความหมาย ที่สร้างประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศชาติ ในด้านการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศและความรู้สึกมีอำนาจในตัวเอง และยังมีส่วนช่วยให้บรรลุเป้าหมายของเพศวิถีศึกษาอีกด้วย

22 Pettersson, Thorleif, "Basic Values and Civic Education: A Comparative Analysis of Adolescent Orientations towards Gender Equality and Good Citizenship", World Values Survey, 2003. เข้าถึงได้จาก: www.worldvaluessurvey.org/library.

สำหรับปฏิบัติการที่แนะนำต่อไปนี้ สามารถดำเนินการโดยบูรณาการหรือแยกเป็นอิสระจากกันก็ได้

ปฏิบัติการ

- สนับสนุนการบูรณาการประเด็นเพศภาวะในภาคการศึกษา โดยร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ของสหประชาชาติ และผู้เชี่ยวชาญจากภาคประชาสังคม และฝึกกำลังการประสานสอดคล้องกันระหว่างเพศวิถีศึกษา ความเท่าเทียมทางเพศ และภาคการศึกษา แสวงหาและสนับสนุนภาคีเครือข่ายในกระทรวงศึกษาธิการที่เห็นชอบกับความพยายามเหล่านี้
- ระบุสารและวัตถุประสงค์การเรียนรู้หลักของความเท่าเทียมทางเพศ ตลอดจนพัฒนาและเผยแพร่สารและวัตถุประสงค์สำคัญเหล่านั้น โดยต้องเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น สอดคล้องกับโอกาสและความท้าทายของการดำเนินโครงการเพศวิถีศึกษา
- จัดทำประสบการณ์ที่ได้จากการดำเนินโปรแกรมให้เป็นเอกสารสำหรับหลักฐานเชิงประจักษ์ในเรื่องประโยชน์ที่ได้รับด้านวิชาการ สังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพ ของการบูรณาการมุมมองเรื่องเพศภาวะนอกเหนือจากเพศวิถีศึกษาเข้ากับวิชาต่างๆ ของทุกระดับชั้น จัดทำบทสรุปด้านนโยบายสั้นๆ หรืองานนำเสนอเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับด้านวิชาการ สังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพของการบูรณาการประเด็นเรื่องเพศภาวะตลอดทุกระดับชั้น และวิชาต่างๆ ที่จัดสอบได้ ทั้งประโยชน์ที่เป็นที่ทราบกันดีแล้วและที่มีศักยภาพว่าจะเกิดขึ้นได้
- พัฒนาแผนระยะสองปีสำหรับการประชุมเชิงปฏิบัติการ และ/หรือ ความช่วยเหลือทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนภาคีเครือข่ายในกระทรวงศึกษาธิการ ในการปรับปรุงหลักสูตรสังคมศึกษา และ/หรือ หลักสูตรด้านภาษา โดยการสอดแทรกมุมมองเรื่องเพศภาวะตลอดหลักสูตร รวมทั้งสนับสนุนการอบรมครูผู้สอนในการปรับปรุงหลักสูตรเหล่านั้น
- ในกรณีที่มีความสนใจ สนับสนุนโครงการนำร่องในการแก้ไขหลักสูตรสังคมศึกษา และ/หรือ หลักสูตรด้านภาษา โดยการสอดแทรกมุมมองเรื่องเพศภาวะตลอดหลักสูตร รวมทั้งสนับสนุนการอบรมครูผู้สอนในการดำเนินการโครงการนำร่องแก้ไขหลักสูตรเหล่านั้น

กรอบข้อความที่ 11 ประเทศโคลอมเบีย: สิทธิ เพศภาวะ ความเป็นพลเมือง และ การคิดเชิงวิพากษ์

ความเป็นมาและรายละเอียดการดำเนินงาน: โคลอมเบียได้สร้างความก้าวหน้าเป็นอย่างมากในด้านการเพิ่มการเข้าถึงการศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการแห่งโคลอมเบียมีทรรศนะที่ว่า การศึกษาที่มีคุณภาพย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และช่วยเสริมสร้างศักยภาพด้านความเป็นพลเมืองของเยาวชน ซึ่งเป็นศักยภาพในการมีส่วนร่วมในสังคมและการเคารพสิทธิมนุษยชนของทุกคน

โคลอมเบียได้จัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยเพศวิถีศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2536 แต่ไม่ได้ดำเนินการต่อเนื่องอย่างยั่งยืน ระหว่างปี พ.ศ. 2541-2546 UNFPA ได้สนับสนุนโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหลายโครงการ และในปี พ.ศ. 2548 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ริเริ่มโครงการนำร่องโดยใช้แนวทางที่ครอบคลุมมากขึ้น และ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา ด้วยการสนับสนุนของ UNFPA ได้มีการขยายการดำเนินงานด้านเพศวิถีศึกษาอย่างกว้างขวางมากขึ้น ปัจจุบัน เป็นการดำเนินงานแบบบูรณาการแนวขวาง และดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน โดยอยู่บนฐานคิดที่ว่า

- เพศวิถี คือ การปลูกสร้างทางสังคมที่กำหนดความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับเพศ เพศภาวะ และวิถีทางเพศของเรา จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับประเด็นด้านการสื่อสาร อารมณ์ การเจริญพันธุ์ และความพึงพอใจ จากมุมมองทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และสังคม
- ความเป็นพลเมืองจำเป็นต่อการสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพ ประชาธิปไตย และการเคารพต่อความหลากหลาย
- การศึกษาที่เป็นการสอนให้เกิดทักษะความสามารถ ต้องอาศัยกระบวนการทางสังคมที่มีความสร้างสรรค์และเป็นกระบวนการเชิงรุก

องค์ประกอบสำคัญ 4 ประการของการดำเนินงานได้แก่ (1) ใช้มุมมองเชิงบวกต่อเพศวิถี (2) สนับสนุนการพึ่งพาตนเอง ความรับผิดชอบ และความพึงพอใจของบุคคล (3) ส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศและทำให้บรรลุผล และ (4) เดินหน้าเรื่องสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ ยังเน้นความสำคัญของวิธีการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลอีกด้วย

ผลลัพธ์และบทเรียน: ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับการดำเนินงานนั้น รัฐบาลโคลอมเบียได้แต่งตั้งคณะกรรมการที่มีผู้แทนจากหลายภาคส่วน และเนื่องจากระบบการศึกษาเป็นแบบกระจายอำนาจ คณะกรรมการจึงสามารถส่งเสริมเพศวิถีศึกษาในระดับท้องถิ่น หลังจากระยะเวลา 6 ปี ปรากฏว่ามีชุมชนถึง 1,000 แห่ง ที่นำเอาเพศวิถีศึกษาไปดำเนินการ มีครูอาจารย์ 3,800 คน เข้ารับการอบรม และมีการจัดตั้งคณะทำงานร่วมระดับท้องถิ่นกว่า 91 คณะ ซึ่งเป็นความพยายามที่ภาคสาธารณสุข มหาวิทยาลัย และองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2553 กระทรวงศึกษาธิการได้เปิดตัวแผนปฏิบัติการระยะ 4 ปีฉบับใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับเพศวิถีศึกษาและความเป็นพลเมือง โดยกระทรวงยังคงหวังว่าจะได้ร่วมมือกับสหประชาชาติต่อไป เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการที่มีคุณค่ายิ่ง

หลังจากดำเนินโครงการมาเป็นระยะเวลา 6 ปี เพศวิถีศึกษาและการปลูกฝังความเป็นพลเมืองของประเทศโคลอมเบีย ภายใต้โครงการ Programa de Educacion para la Sexualidad y Construcción de Ciudadania (PESCC) ได้ขยายผลครอบคลุมหน่วยงานทางการศึกษาถึง 71 หน่วยงาน จากทั้งหมด 94 หน่วยงาน โดยได้รวบรวมเป็นกรอบแนวคิดและโครงสร้างการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษา รวมทั้งกระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันการจัดการความรู้ และการระดมสรรพกำลังและการสื่อสารสังคม ภายใต้กฎหมายฉบับที่ 1620 (พ.ศ. 2556) และสอดคล้องกับโครงการ PESCC โคลอมเบียได้จัดให้มีระบบแห่งชาติว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในโรงเรียน (National System of School Coexistence) เพื่อส่งเสริมให้ระบบการศึกษาจัดให้มีการอบรมด้านสิทธิมนุษยชน เพศวิถีศึกษา และการป้องกันและบรรเทาผลกระทบของความรุนแรงในโรงเรียนด้วย และกฎหมายฉบับใหม่นี้ยังได้รวมเอาแนวคิดและแนวทางการดำเนินงานที่พัฒนาขึ้นโดยโครงการ PESCC ไว้ด้วย

ส่วนยุทธศาสตร์ด้านการเรียนการสอนของครูนั้น มีการดำเนินการด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น มีการนำเอาวิธีปฏิบัติสำหรับการสอนเพศวิถีศึกษาไว้ในกรอบระยะเวลาเริ่มต้นให้แก่ครูผู้สอน รวมทั้งมีการพัฒนาหลักสูตรอบรมออนไลน์สำหรับเจ้าหน้าที่รัฐในภาคการศึกษา สาธารณสุข และการคุ้มครอง และด้วยความพยายามจากหลายภาคส่วนจึงได้มีการพัฒนาชุดคู่มือ “กระเป๋าคู่มือการสอน” ประกอบด้วยแนวทาง สื่ออุปกรณ์ และเครื่องมือสำหรับการทำงานกับวัยรุ่นและเยาวชนตามหัวข้อของโครงการ PESCC โดยมีการจัดการอบรมการใช้สื่อต่างๆ เหล่านี้ในปี พ.ศ. 2557 นอกจากนี้ ยังมีการประเมินผลโครงการ PESCC โดยการประเมินภายนอก เพื่อวัดผลที่เกิดขึ้นแก่นักเรียน การสอนของครู และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

ในระหว่างการประชุมระดับโลกว่าด้วยเพศวิถีศึกษา พ.ศ. 2553 ผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการโคลอมเบียได้สะท้อนให้เห็นการถอดบทเรียนที่ยังคงนำไปประยุกต์ใช้ได้ในปัจจุบัน ดังนี้:

- การดำเนินงานเพศวิถีศึกษาในระบบการศึกษาของชาตินั้นไม่ใช่เรื่องง่าย ทั้งยังต้องอาศัยความเพียรพยายามอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหลายปีเพื่อก่อให้เกิดการสนับสนุน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องสร้างสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปิดกว้างผ่านการสื่อสารและการระดมสรรพกำลังทางสังคม ส่วนการสร้างสิ่งแวดล้อมแบบเปิดกว้างในโรงเรียน ที่خانรับสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมทางเพศ รวมทั้งก่อให้เกิดความไว้วางใจและการมีส่วนร่วม ก็นับว่าสำคัญเช่นกัน
- ในระดับโรงเรียนนั้น จำเป็นต้องสร้างแรงสนับสนุนเชิงสถาบันภายในโรงเรียน โดยต้องมีการจัดตั้งคณะทำงานร่วมหลายสาขาภายในโรงเรียน รวมทั้งจัดทำแผนการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับบริบทสถาบันในภาพใหญ่ และแผนดังกล่าวต้องมีการติดตามและประเมินผลรวมอยู่ด้วย
- การบูรณาการเพศวิถีศึกษาเข้าไปในรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตร หรือการใช้กลวิธีบูรณาการแนวขวาง พบว่ามีประสิทธิภาพมากที่สุด
- กระบวนการสร้างศักยภาพเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้กับการบูรณาการเพศวิถีศึกษาไว้ในกรอบครูก่อนการปฏิบัติหน้าที่จริงในระดับที่แตกต่างกัน รวมถึงการอบรมโดยองค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินการกับครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนอยู่แล้ว
- การสร้างความยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายๆ ส่วน ทั้งจากภาครัฐบาลทุกหน่วยงาน ภายในชุมชน และภาคประชาสังคม แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างภาคสาธารณสุขกับภาคการศึกษาในทุกๆ ระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับท้องถิ่น
- การทำงานแต่เฉพาะในโรงเรียนนั้นไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีการดำเนินงานที่หลากหลาย ซึ่งจะนำไปสู่ผลกระทบโดยรวม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีการมีภาคีเครือข่ายและความร่วมมือในวงกว้าง ระหว่างภาคส่วนต่างๆ และระหว่างผู้มีส่วนได้เสียฝ่ายต่างๆ ได้แก่ ผู้กำหนดนโยบายในท้องถิ่น ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และสื่อมวลชน

ทั้งนี้ กรอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายแห่งชาติ รวมทั้งนโยบายระดับชาติด้านการศึกษาและด้านสิทธิในสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ ได้ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมเชิงบวกให้กับการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาที่ให้ความสำคัญกับเพศภาวะและอยู่บนฐานของสิทธิในโคลอมเบีย ข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมการดำเนินงานมีดังต่อไปนี้

“ผมได้เรียนรู้ว่า พวกเราสามารถร่วมกันสร้างสิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้นได้ในประเทศนี้ ที่นี้มีพื้นที่ให้สำหรับเราทุกคน และมีอีกหลายสิ่งหลายอย่างที่เรายังทำได้” (ครูผู้ชาย)

“มันทำให้ผมได้ช่วยเพื่อนคนอื่น ๆ ที่มีวิถีทางเพศที่แตกต่างกัน และเข้าใจ ว่าพวกเรากำลังก้าวผ่านความขัดแย้งเดียวกัน เพียงแต่ไม่ได้มีประสบการณ์แบบนี้” (ศิษย์เก่าผู้ชาย)

“ผมได้เรียนรู้ว่าเพศวิถีไม่ใช่บาป หรือสิ่งชั่วร้าย แต่เป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจของมนุษย์ ส่วนหนึ่งของชีวิต” (ครูผู้ชาย)

(เรียบเรียงจากการนำเสนอของมาเรีย เฟอร์นันดา กอมโป รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และดิเอโก อาร์เบลาเอส ผู้ประสานงานโครงการ กระทรวงศึกษาธิการ โคลอมเบีย โดยสำนักงาน UNFPA ประจำประเทศ สิงหาคม พ.ศ. 2557)

กรอบข้อความที่ 12 ประเทศอูรุกวัย: การดำเนินงานเพศวิถีศึกษาระดับชาติ

เป็นเวลากว่าศตวรรษที่ประเทศอูรุกวัยพยายามหลายครั้งหลายคราในการผลักดันให้เพศวิถีศึกษาเข้าไปอยู่ในระบบโรงเรียน แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2548 ได้มีการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาระดับชาติในทุกระดับการศึกษาอย่างต่อเนื่องนับแต่นั้นมา

กรอบกฎหมายหลักสูตรเพศวิถีศึกษาแห่งชาติอูรุกวัยอยู่บนพื้นฐานของข้อตกลงและอนุสัญญาระหว่างประเทศ ซึ่งอูรุกวัยลงนามปฏิบัติตาม ได้แก่ แผนปฏิบัติการของที่ประชุม ICPD และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ในระดับชาตินั้น มีการออกข้อมติว่าด้วยระบบการศึกษาสาธารณะ เมื่อ พ.ศ. 2548 ซึ่งนำไปสู่การจัดตั้งคณะกรรมการเพศวิถีศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาระดับชาติ ในปี พ.ศ. 2551 กฎหมายว่าด้วยการศึกษาทั่วไปและกฎหมายว่าด้วยสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ได้ยืนยันความสำคัญของการดำเนินงานด้านเพศวิถีศึกษาที่เข้มแข็งอย่างต่อเนื่องทั่วประเทศ

คณะกรรมการดังกล่าวเป็นผู้รับผิดชอบในการวางแผน ออกแบบ และจัดทำกิจกรรมสำหรับการดำเนินงานตามหลักสูตร ตลอดจนการประเมินความคืบหน้าและระดับการนำไปปฏิบัติที่เป็นแนวเดียวกัน ยุทธศาสตร์หลักของคณะกรรมการมุ่งเน้นไปที่การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ การประสานงานกิจกรรมของ 4 ระบบย่อยภายใต้โครงการ และเชื่อมประสานการดำเนินการต่างๆ

วัตถุประสงค์หลักของโครงการคือการนำหลักสูตรเพศวิถีศึกษาไปสู่การปฏิบัติและทำให้เกิดความมั่นคงในทุกระดับการศึกษาของรัฐ ตลอดจนดำเนินการให้เกิดความก้าวหนาย่างถาวรและเชื่อมต่อกัน ทั้งนี้ โครงการมี 3 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ (1) หลักสูตรและการนำไปปฏิบัติ (2) การสร้างศักยภาพและการฝึกอบรม และ (3) การสร้างองค์ความรู้ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานกรอบแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับเพศวิถีศึกษาจากหลักการและแง่มุมที่สำคัญ เช่น การรับรู้ว่าเพศวิถีเป็นลักษณะพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล ตลอดจนความเข้าใจและคำนึงถึงศักยภาพของเด็กและวัยรุ่นในการรับรู้และแสดงออกซึ่งสิทธิของตนเอง

การดำเนินงานเพศวิถีศึกษาแห่งชาติอูรุกวัยนี้จัดทำขึ้นบนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนและวิธีการที่ครอบคลุมรอบด้าน โดยตระหนักถึงแก่นหลักของความพยายามในการพัฒนา ทั้งด้านการศึกษาและสาธารณสุข ตลอดจนความสำคัญของการส่งเสริมสัมพันธภาพทางเพศที่เท่าเทียมกัน การเคารพ และการพึ่งพาตนเอง ทั้งยังเห็นค่าความหลากหลายของมนุษย์และความจำเป็นที่การดำเนินงานจะต้องปรับให้เข้ากับความแตกต่างในด้านอัตลักษณ์ทางเพศภาวะและวิถีทางเพศ รวมทั้งให้เข้ากับที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ นอกเหนือจากลักษณะอื่นๆ อีกด้วย การดำเนินงานยังเป็นที่เข้าใจว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาสุขภาพเด็กและวัยรุ่น รวมทั้งกระบวนการพัฒนาตัวตน ดังนั้นจึงมีการเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลและทักษะการใช้ชีวิตและการสื่อสารของนักเรียนที่เหมาะสมกับอายุ และเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจด้วยตนเองอย่างมีความรับผิดชอบ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา UNFPA ได้ให้การสนับสนุนทางวิชาการและงบประมาณในการพัฒนาและการนำขึ้นต่อนี้ไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน โดยการผลักดันเชิงนโยบาย เสริมสร้างศักยภาพ อบรมครูผู้สอน และผลิตสื่ออุปกรณ์ต่างๆ

ลักษณะสำคัญและความก้าวหน้า

คณะกรรมการเพศวิถีศึกษาได้นำยุทธศาสตร์เพศวิถีศึกษาไปใช้โดยตลอดทั่วทั้งระบบการศึกษาของชาติ โดยระบบย่อยทั้ง 4 ระบบต่างก็มีหลักสูตรและวิธีการฝึกหัดครูเป็นของตนเอง ทั้งผ่านรูปแบบออนไลน์และการเข้าอบรมด้วยตัวเอง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ระดับการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษา: เพศวิถีศึกษาได้รับการบูรณาการอยู่ในหลักสูตร ที่ควรมีการสอนโดยครูในรูปแบบที่เป็นส่วนหนึ่งของชั่วโมงเรียนในชั้นเรียนแต่ละวัน และให้ความรู้ครอบครัวของนักเรียนด้วย
- ระดับมัธยมศึกษา: ครูที่ผ่านการอบรมแล้วจะทำงานร่วมกับครูผู้สอนรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อบูรณาการเรื่องเพศวิถีศึกษาในระดับมัธยมศึกษา นอกจากนี้ครูกลุ่มนี้ยังจะทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน รวมทั้งจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการกับวัยรุ่นอีกด้วย
- ระดับอาชีวศึกษา: จัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาเป็นหนึ่งในรายวิชา โดยใช้เวลาสัปดาห์ละสองชั่วโมง
- การอบรมครูผู้สอน: นักศึกษาวิชาชีพครูจะต้องเข้าสัมมนาภาคบังคับเป็นเวลา 30 ชั่วโมง เรื่องการสอนเพศวิถีศึกษา นอกจากนี้ยังมีการจัดหลักสูตรการสอนเพศวิถีศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อครอบคลุมครูพลະ หัวหน้าสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนสายอาชีพในพื้นที่ชนบท

นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งศูนย์เอกสารและข้อมูลอ้างอิง และเครือข่ายเพศวิถีศึกษาขึ้นใน 19 จังหวัดทั่วประเทศอุรุกวัย เพื่อกระจายอำนาจการดำเนินงานด้านเพศวิถีศึกษาและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ อีกทั้งยังมีกลไกระหว่างภาคส่วนต่างๆ ที่จะประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม และองค์กรระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการดำเนินงานวิจัยและจัดพิมพ์สื่ออุปกรณ์เพื่อควบคู่ไปกับการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าถึงครอบครัว รวมทั้งเด็กและวัยรุ่นที่มีความพิการ

อุปสรรคท้าทายประการสำคัญ

- วิธีฝึกหัดครูที่จะให้ความรู้ไม่จำกัดเฉพาะแค่แนวคิดของเพศวิถีศึกษาเท่านั้น แต่ยังให้ความรู้ในด้านทักษะการสอน การคิดเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับความเชื่อและความเห็นของตนเอง ตลอดจนการคิดเชิงวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับวิถีจัดการเรียนการสอนของตนเองอีกด้วย
- การบรรลุการดำเนินงานร้อยละ 100 อย่างมีคุณภาพสูง จากมุมมองและกรอบแนวคิดที่มีการนำเสนอ
- การประสบความสำเร็จในแง่ของการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและพฤติกรรม สิ่งต้องห้ามทางวัฒนธรรมและความเชื่อที่ผิดๆกันมาตลอดหลายศตวรรษที่ผ่านมาเกี่ยวกับเรื่องเพศวิถี เพศภาวะ และความหลากหลาย คงจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ทั้งหมดภายในช่วงระยะเวลาไม่กี่ปี ภาระจะเห็นว่าต้องใช้กระบวนการระยะยาว
- การติดตามผลด้วยการติดตามและประเมินผล

(การดำเนินงานเพศวิถีศึกษาแห่งชาติอุรุกวัย – คณะกรรมการเพศวิถีศึกษาและสำนักงาน UNFPA ประจำปีประเทศ ตุลาคม พ.ศ. 2557)

4.3 ให้ความสำคัญกับปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยคุ้มครองในสภาพแวดล้อมวงกว้างทางสังคม

แม้สภาพแวดล้อมวงกว้างทางสังคมจะไม่ปรากฏส่วนเกี่ยวข้องกับช่วงระยะเวลาจัดการเรียนการสอนในระบบ แต่ก็ส่งผลกระทบต่อสุขภาวะทางเพศและสิทธิของเยาวชน ทั้งในแง่ของการเสริมความแข็งแกร่งให้กับบรรทัดฐานและในการสร้างโอกาสหรือแม้แต่ความท้าทาย เช่นเดียวกันกับการเข้าถึงบริการด้านสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมอื่นๆ ก็เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ที่สามารถส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงและผลลัพธ์ที่ได้จากการลงทุนกับเพศวิถีศึกษา ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ การเข้าถึงกิจกรรมสันทนการที่มีความปลอดภัยและโอกาสในการเป็นผู้นำ ความจำเป็นของครอบครัวที่มีหัวหน้าครัวเรือนอยู่ในวัยเด็ก ทศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อการศึกษาและการแต่งงานของเด็กผู้หญิง ทศนคติของเด็กผู้ชายที่มีต่อเด็กผู้หญิง และการรังแกผ่านโลกไซเบอร์

ในการออกแบบและดำเนินงานเพศวิถีศึกษานั้น จะต้องตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมภายนอกโรงเรียนให้มากขึ้น ซึ่งเป็นบริบทแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและผลลัพธ์ทางเพศอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กผู้หญิงและเยาวชนที่ถูกล่วงละเมิดหรือไม่ได้รับความสำคัญ โดยต้องอาศัยการสร้างเชื่อมโยงความพยายามจากภาคส่วนต่างๆ ที่มีเป้าหมายร่วมกัน ตัวอย่างนโยบายและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- กระบวนการส่งต่อไปยังบริการด้านสุขภาพที่เป็นมิตรกับเยาวชน ที่มีการให้บริการถุงยางอนามัยและการคุมกำเนิด
- การให้เงินอุดหนุนโดยเชื่อมโยงกับการได้เข้าเรียนของเด็กผู้หญิง และโครงการให้ความรู้ทางการเงินและการออมเงินแก่เด็กผู้หญิง
- โครงการการศึกษาแบบบูรณาการสำหรับเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน
- องค์ประกอบที่ช่วยขยายเสียงและการมีส่วนร่วมของเยาวชน โดยผ่านการผลักดันเชิงนโยบาย งานเขียน หรือวีดิทัศน์
- การรณรงค์ผ่านสื่อแบบดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ที่ส่งเสริมการป้องกันความรุนแรงบนฐานเพศภาวะ ความรุนแรงจากการกระทำของผู้ที่เกลียดคนรักร่วมเพศ การบังคับหรือล่วงละเมิดทางเพศ
- การสร้างความเข้มแข็งและการบังคับใช้กฎหมายต่อกรณีล่วงละเมิดทางเพศและการกระทำผิดกฎหมาย
- การเตรียมผู้ปกครองให้สามารถสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรหลาน

การออกแบบและดำเนินงานเพศวิถีศึกษาจะต้องตอบสนองสภาพแวดล้อมทางสังคมภายนอกโรงเรียนให้มากขึ้น ซึ่งเป็นบริบทแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและผลลัพธ์ทางเพศอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กผู้หญิงและเยาวชนที่ถูกมองข้ามหรือไม่ได้รับความสำคัญ โดยต้องอาศัยการสร้างเชื่อมโยงความพยายามจากภาคส่วนต่างๆที่มีเป้าหมายร่วมกัน

การเป็นภาคีเครือข่ายกันระหว่างภาคสาธารณสุขกับภาคการศึกษานับว่ามีความจำเป็นต่อการพัฒนาความเชื่อมโยงระหว่างการจัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาและการจัดบริการสุขภาพที่เป็นมิตรกับเยาวชน การจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาที่ไม่รับประกันการเข้าถึงบริการสุขภาพทางเพศ ซึ่งรวมถึงถุงยางอนามัยและการคุมกำเนิดนั้น ย่อมมีประสิทธิภาบน้อยกว่าหรือแม้แต่ผิดหลักการ

นอกจากนี้ ยังสามารถพัฒนาความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายจากกระทรวงด้านเยาวชน กีฬา เพศภาวะ และสาธารณสุข และกับองค์กรพัฒนาเอกชนที่ส่งเสริมสิทธิเด็กหญิงและสตรี รวมทั้งการสร้างให้ผู้ชายและเด็กผู้ชายผลักดันประเด็นปัญหาความเท่าเทียมทางเพศ เช่น ตัวอย่างองค์กรพัฒนาเอกชน ได้แก่ องค์กรโพรมุนโด (Promundo) องค์กรเพื่อความยุติธรรมทางเพศซอนคี (Sonke Gender Justice) และสมาชิกอื่นๆ ของภาคีเครือข่ายเม็นเอ็นเกจ (MenEngage) ได้บูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานเข้ากับการดำเนินงานด้านเพศวิถีศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียน โดยชูประเด็นเรื่องคำจำกัดความผิดๆของความ เป็นลูกผู้ชายและความเป็นชายชาตรี และส่งเสริมให้เด็กผู้ชายเข้ามามีส่วนร่วมในการสะท้อนความเห็นเกี่ยวกับความหมายของการเป็น “ลูกผู้ชายตัวจริง” และผลกระทบของนิยามเหล่านี้ต่อความเป็นอยู่ของตนเอง นอกจากนี้ โครงการริเริ่มต่างๆ ของภาครัฐ บริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพและเป็นมิตรกับเยาวชน สถาบันประชาสังคม การจัดการเรียนการสอนที่ใช้สื่อและเทคโนโลยีเป็นฐาน และองค์กรด้านสื่อมวลชนในระดับยุทธศาสตร์ ยังสามารถร่วมเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ ในการส่งเสริมเพศวิถีศึกษาสำหรับเยาวชนนอกระบบโรงเรียนและเยาวชนอื่นๆที่ถูกมองข้ามหรือไม่ได้รับความสำคัญ

ปฏิบัติการ

- ในเครื่องมือประเมินสถานการณ์นั้น ให้มีข้อคำถามด้านลักษณะสภาพแวดล้อมทางสังคมที่สร้างความเปราะบางต่อเยาวชน แต่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงได้ด้วยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน โดยชูประเด็นการเข้าถึงบริการสาธารณสุขอย่างเหมาะสม ตลอดจนการเข้าถึงกลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ของวัยรุ่น
- ร่วมเป็นภาคีกับหน่วยงานอื่นๆ ของสหประชาชาติ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่การเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่เหมาะสม อันได้แก่ บริการถุงยางอนามัยและการคุมกำเนิด การยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย การตรวจคัดกรองและรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การให้คำปรึกษาและตรวจหาเชื้อเอชไอวีด้วยความสมัครใจ และการบริการต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อปัญหาความรุนแรงบนฐานเพศภาวะ

- ร่วมเป็นภาคีกับหน่วยงานอื่นๆ ของสหประชาชาติ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กรอบกฎหมาย นโยบาย การสนับสนุนงบประมาณ การเข้าถึงบริการสุขภาพ และการดำเนินการอื่นๆ เพื่อแก้ไขสภาพเงื่อนไขต่างๆ ที่นำไปสู่ความเปราะบางของเด็กผู้หญิงและเยาวชนอื่นๆ ที่ถูกมองข้ามหรือไม่ได้รับความสำคัญ
- เผยแพร่กรณีศึกษาของนานาชาติ (เช่น ประเทศสวีเดนและแคนาดา) ที่ได้สรุปส่วนสำคัญของวิธีการที่ภาคส่วนต่างๆ จะสามารถประสานความร่วมมือกันเพื่อเดินหน้าสู่เป้าหมายของเพศวิถีศึกษา
- สร้างความสัมพันธ์ระยะยาวกับภาครัฐและภาคประชาสังคม ตลอดจนทำให้ความสัมพันธ์นั้นแข็งแกร่งขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมโยงกันระหว่างผู้นำต่างๆ ในการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา ซึ่งอาจเน้นการแก้ไขปัญหาเฉพาะบางด้านร่วมกัน หรือการส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานในระดับสังคม
- กำหนดให้การทดสอบทักษะการผลักดันนโยบายและการมีส่วนร่วมในฐานะของพลเมืองเป็นส่วนหนึ่งของเพศวิถีศึกษา เพื่อให้เป็นทั้งการสร้างศักยภาพของเยาวชนในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขทางสังคมของตนเอง และเพื่อการพัฒนาผลลัพธ์ของเพศวิถีศึกษาในด้านสุขภาวะ เพศภาวะ และสิทธิ

บทที่ 5 การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา

© UNFPA GUATEMALA

กรอบการดำเนินงานช่วยเหลือ ด้านที่ 4: สนับสนุนให้การดำเนินงานเพศวิถีศึกษามีการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาปัญหาความไม่เสมอภาค บรรทัดฐานทางเพศภาวะ อำนาจในสัมพันธ์ภาพระหว่างคู่ และการกระทำรุนแรงต่อคู่

การส่งเสริมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาโดยใช้แนวทางที่อยู่บนฐานเพศภาวะและสิทธิมนุษยชนนั้น ถือเป็นหัวใจสำคัญของกรอบการดำเนินงานช่วยเหลือด้านที่ 4 กิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องควรมุ่งเน้นการประเมินดังต่อไปนี้

- ความต้องการและความเปราะบางอันเด่นชัดของกลุ่มประชากรเป้าหมาย โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับชั้น และตัวแปรทางสังคมอื่นๆ
- ความไม่เสมอภาคในการเข้าถึงโครงการและสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพในภาพรวม
- ผลกระทบของการละเมิดสิทธิ (เช่น การสมรสในวัยเด็ก และความรุนแรงต่อสตรี) บรรทัดฐานทางเพศภาวะ และอำนาจในสัมพันธ์ภาพระหว่างคู่ และพฤติกรรมทางเพศ

เนื้อหาในบทที่ 5 เป็นการให้นิยามคำศัพท์พื้นฐาน และนำเสนอแบบจำลองทางตรรกะพื้นฐานของเพศวิถีศึกษาเพื่อนำไปกำหนดเป้าหมาย นอกจากนี้ยังเสนอเค้าโครงตัวชี้วัดและกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน

5.1 นิยามศัพท์การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา

การติดตาม (รวมทั้งการประเมินกระบวนการ) หมายถึงการวัดและประเมินการดำเนินงานด้านเพศวิถีศึกษา ทักษะชีวิต และการป้องกันเอชไอวี ที่มีอยู่อย่างเป็นประจำสม่ำเสมอ โดยเป็นการติดตามผลด้านกิจกรรม ปัจจัยนำเข้า ผลผลิต และความก้าวหน้า กล่าวคือ เป็นการติดตามว่าการดำเนินงานประสบความสำเร็จอะไรบ้าง เป็นต้น

ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ทรัพยากร บุคลากร การฝึกอบรม และวัสดุอุปกรณ์ ส่วน **ผลผลิต** หมายถึงผลที่ได้ทันทีจากการมีปัจจัยนำเข้า สำหรับโครงการในเชิงนโยบายนั้น ผลผลิตอาจรวมถึง จำนวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับการติดต่อ จำนวนครั้งของการเยี่ยมชมโครงการโดยเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศที่กำลังพัฒนา หรือจำนวนเอกสารสรุปเชิงนโยบายที่เผยแพร่ ส่วนการดำเนินงานเพศวิถีศึกษานั้น ผลผลิตอาจหมายความรวมถึง จำนวนบุคลากรที่เข้าร่วมการฝึกอบรม จำนวนและประเภทของเยาวชนที่โครงการเข้าถึง และคุณภาพของการดำเนินงาน ทั้งนี้ การดำเนินงานเพศวิถีศึกษาทุกโครงการควรดำเนินการติดตามปัจจัยนำเข้าและผลผลิตให้เป็นกิจวัตรสม่ำเสมอ

การประเมินผล คือการวัดและประเมินความสำเร็จสองประเภท ได้แก่ ผลลัพธ์และผลกระทบ

- **การประเมินผลลัพธ์** เป็นการวัดและประเมินปัจจัยเสี่ยงหรือปัจจัยคุ้มครอง เช่น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับทัศนคติ พฤติกรรม หรือทักษะ ร้อยละของเยาวชนในกลุ่มเป้าหมายที่โครงการเข้าถึง และตัวชี้วัดระยะสั้นอื่นๆ สำหรับโครงการในเชิงนโยบายนั้น ผลลัพธ์อาจรวมถึงการอนุมัตินโยบายเพศวิถีศึกษาและการนำนโยบายไปดำเนินการ การอนุมัติการเปลี่ยนภาษาขบประมาณ หรือขอบเขตของนโยบาย หรือการได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้เสียมากขึ้น ทั้งนี้ โครงการต่างๆควรมีการประเมินผลลัพธ์อย่างสม่ำเสมอ
- **การประเมินผลกระทบ** เป็นการวัดและประเมินต่อไปอีกขั้นหนึ่ง โดยเชื่อมโยงการเปลี่ยนแปลงของผลลัพธ์ที่สังเกตเห็นได้เข้ากับโครงการใดโครงการหนึ่งโดยเฉพาะ ตัวชี้วัดจะรวมถึงเป้าหมายสูงสุดของโครงการ เช่น การตั้งครุภัณฑ์ประสงค์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการบาดเจ็บเสียหายจากความรุนแรงบนฐานเพศภาวะ มีอัตราที่ลดลง หรือผลลัพธ์ด้านสิทธิมนุษยชนประการอื่นๆ ที่ถูกกำหนดเป็นเป้าหมายของโครงการนั้น ผลกระทบนั้นจะวัดและประเมินด้วยวิธีการวิจัยวิธีต่างๆ เช่น การวิจัยเชิงทดลองแบบสุ่มและมีกลุ่มควบคุมที่ช่วยให้เกิดการอนุมานสาเหตุ อย่างไรก็ตาม มีเพียงไม่กี่โครงการที่มีศักยภาพในการดำเนินการประเมินผลกระทบอย่างเข้มงวดดังกล่าวได้

นอกจากนี้ การวิจัยประเภทอื่นๆ ก็ถือว่าสำคัญสำหรับการปรับปรุงโครงการเพศวิถีศึกษาด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง **การวิจัยพื้นฐาน (Formative Research)** และ **การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Operations research)**

- **การวิจัยพื้นฐาน (Formative Research)** ช่วยชี้ให้เห็นความต้องการและบริบทที่โดดเด่นของกลุ่มย่อยต่างๆ รวมทั้งช่วยประเมินสถานะของ “อุปทาน” ที่มีอยู่ กล่าวคือ ชี้ให้เห็นว่านโยบายและโครงการจัดให้มีและ/หรือเข้าถึง หรือไม่ได้จัดให้มีและ/หรือเข้าถึงอะไรบ้าง การวิจัยดังกล่าวมีส่วนช่วยอย่างยิ่งต่อการออกแบบการผลักดันเชิงนโยบายและเนื้อหาของโครงการ ส่วนการประเมินสถานการณ์นั้น ก็เป็นการวิจัยพื้นฐานประเภทหนึ่ง ซึ่งควรนำมาใช้เพื่อให้ข้อมูลในการกำหนดการดำเนินการช่วยเหลือในทุกๆโครงการ (โปรดดูที่หัวข้อ 3.2)
- **การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Operations research)** เป็นการชี้ให้เห็นปัญหาของการดำเนินโครงการ และเป็นการทดสอบแนวทางใหม่ๆ เพื่อแก้ไขปัญหานั้น ตัวอย่างที่ทันสมัยของการวิจัยการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา ได้แก่ การดำเนินงานช่วยเหลือเพื่อปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอน หรือปรับปรุงผลลัพธ์ของการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมทางสังคมในฐานะพลเมือง

กรอบข้อความที่ 13 UNFPA: การแจกแจงข้อมูลด้านเพศ

ดังที่ระบุไว้ในมติที่ประชุม ICPD+5 (ย่อหน้า 46) ว่า “ควรนำมุมมองเชิงเพศภาวะมาใช้กับทุก ๆ ขั้นตอนในการกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติ ตลอดจนการให้บริการจัดบริการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการด้านสุขภาวะทางเพศ และอนามัยการเจริญพันธุ์ ซึ่งรวมถึงการวางแผนครอบครัว การทำเช่นนี้ต้องอาศัยการพัฒนาและความพร้อมของข้อมูลที่แจกแจงด้านเพศ รวมทั้งตัวชี้วัดที่เหมาะสมสำหรับการติดตามความก้าวหน้าในระดับชาติ”

ตัวชี้วัดที่ให้ความสำคัญกับเพศภาวะจะทำให้เห็นอคติทางเพศอย่างเด่นชัดมากขึ้น ทั้งยังช่วยวัดการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับเพศภาวะในสังคมเมื่อเวลาผ่านไปอีกด้วย ดังนั้นจึงเป็นส่วนช่วยสำคัญในการพัฒนานโยบาย เมื่อมีการแจกแจงข้อมูลด้านเพศแล้ว จะให้ภาพที่แม่นยำขึ้น เช่น การมีส่วนร่วมช่วยทางเศรษฐกิจแก่สังคมโดยผู้หญิง ทั้งยังจะทำให้มองเห็นแรงงานหญิงที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนในครอบครัวและภาคเศรษฐกิจนอกระบบได้ชัดเจนยิ่งขึ้นอีกด้วย ในหลายพื้นที่ แนวคิดของการทำงานนั้น ไม่ครอบคลุมการทำงานของผู้หญิงที่ไม่มีเอกสารเป็นทางการ เช่น การทำงานในเกษตรกรรมขนาดเล็ก การทำงานภาคเศรษฐกิจนอกระบบ และการตกน้ำหาพิน ดังนั้น การมีส่วนร่วมช่วยทางเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้หญิงจึงไม่มีการรายงานและมักไม่ได้รับความสนใจ

เพื่อแก้ไขสถานการณ์นี้ UNFPA ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำข้อมูลทางเพศภาวะ พ.ศ. 2553 ขึ้น (www.devinfo.info/genderinfo) ซึ่งเป็นฐานข้อมูลระดับโลกของสถิติทางเพศภาวะและตัวชี้วัดด้านต่างๆ ของนโยบาย ได้แก่ ประชากร ครอบครัว สุขภาพ การศึกษา การทำงาน และการมีส่วนร่วมทางการเมือง เครื่องมือที่ง่ายในการใช้งานขึ้นนี้ให้ความกระจ่างแก่ประเด็นปัญหาทางเพศภาวะด้วยตาราง แผนภูมิ และแผนที่ ซึ่งสามารถเลือกใช้ได้ตามต้องการ ทั้งยังสามารถนำไปใช้ได้โดยรัฐบาล องค์กรระหว่างประเทศ กลุ่มที่ทำงานผลักดันเชิงนโยบาย นักวิจัย และกลุ่มอื่นๆ ที่ต้องการสถิติสำหรับการวางแผน การวิเคราะห์ การผลักดันเชิงนโยบาย และการสร้างความตระหนัก

5.2 การกำหนดเป้าหมายของแผนงาน: แบบจำลองความเชื่อมโยงเชิงตรรกะของเพศวิถีศึกษา

การติดตามและประเมินผล รวมถึงการประเมินผลกระทบนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดสิ่งเหล่านี้ให้ชัดเจน ได้แก่ เป้าหมายของการดำเนินงาน ปัจจัยเสี่ยงหรือปัจจัยคุ้มครองที่นำไปสู่เป้าหมายเหล่านั้น ตลอดจนปัจจัยนำเข้าที่มีผลต่อปัจจัยเสี่ยงหรือปัจจัยคุ้มครองเหล่านั้น แบบจำลองความเชื่อมโยงเชิงตรรกะสำหรับการวิจัย เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการระบุเป้าหมาย หนทางสู่การเปลี่ยนแปลง และตัวชี้วัดที่สามารถวัดได้

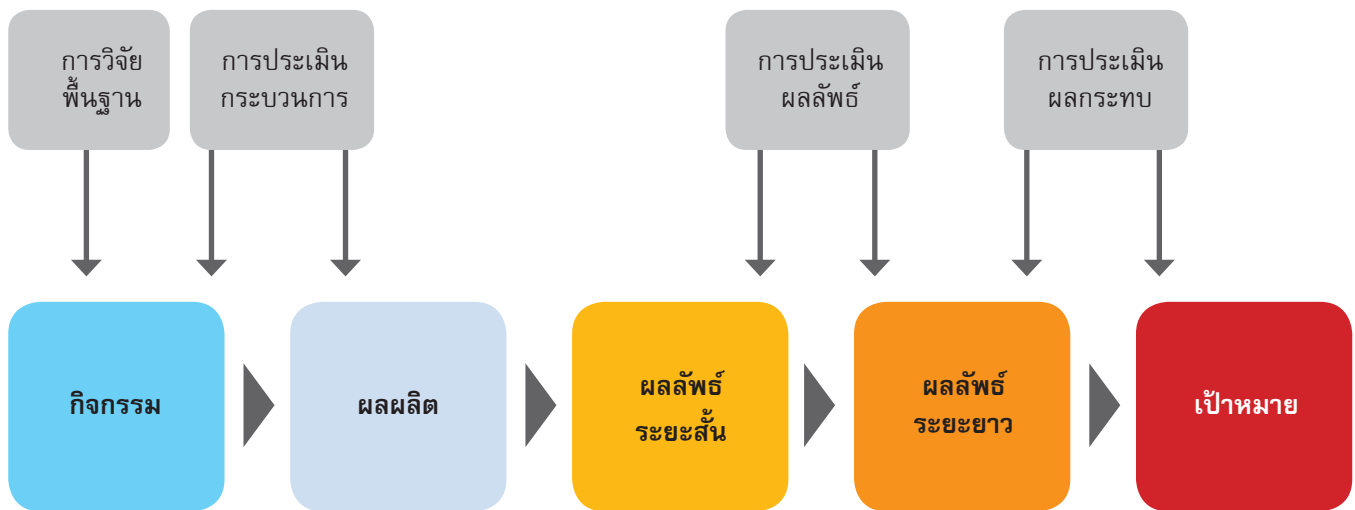
กิจกรรม (หรือ “ปัจจัยนำเข้า”) ผลผลิต ผลลัพธ์ระยะสั้นและระยะยาว และผลกระทบที่เกิดขึ้นในการมุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายนั้น เชื่อมโยงถึงกันและกันจากสิ่งหนึ่งไปยังอีกสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชัดเจนและเข้าใจง่ายในเชิงตรรกะ โดยที่ผลของระดับหนึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จของผลในอีกระดับถัดไป (ดูที่ภาพที่ 1)

อย่างไรก็ดี เนื่องจากประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับสุขภาวะทางเพศและสิทธิมนุษยชนมีความเกี่ยวโยงสัมพันธ์และซับซ้อนอย่างยิ่ง ดังนั้นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้องจึงไม่มีลักษณะเชิงเส้นตรงอย่างเคร่งครัดเสมอไป ตัวอย่างเช่น การวินิจฉัยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อาจชี้ให้เห็นถึงความรุนแรงที่เกิดจากคู่อุปการะ การขาดกลัวความรุนแรงอาจทำให้เด็กผู้หญิงไม่กล้าปฏิเสธการไม่ใช่งานอนาถ การตั้งครรรภ์ไม่พึงประสงค์อาจนำไปสู่การแต่งงานในวัยเด็กที่ถูกบีบบังคับ ในขณะที่การแต่งงานในวัยเด็กก็อาจเป็นปัจจัยเสี่ยงของการตั้งครรรภ์ เป็นต้น

โครงการต่างๆ มีความตระหนักมากขึ้นถึงความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของตัวแปรต่างๆ เหล่านี้ เช่นเดียวกับที่ตระหนักถึงความสำคัญที่เป็นอิสระจากกันของผลลัพธ์ด้านสิทธิมนุษยชน

สำหรับการดำเนินงานเพศวิถีศึกษานั้น มุมมองเชิงเพศภาวะและสิทธิสามารถนำไปใช้ได้หลายระดับของแบบจำลองความเชื่อมโยงเชิงตรรกะ (ดูที่ภาพที่ 2) ยกตัวอย่างเช่น หากการลดอัตราการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เป็นเป้าหมายของโครงการ การลดการมีเพศสัมพันธ์ที่ถูกบีบบังคับก็อาจจัดว่าเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อเป้าหมาย และอาจจัดให้เป็น **ตัวชี้วัดในระดับผลลัพธ์** แต่หากโครงการกำหนดให้การลดการละเมิดสิทธิมนุษยชน (เช่น ความรุนแรงบนฐานเพศภาวะ การแต่งงานในวัยเด็ก หรือการบีบบังคับให้มีเพศสัมพันธ์) เป็นเป้าหมาย การเปลี่ยนแปลงในด้านปฏิบัติการการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าวก็จะกลายเป็น **ตัวชี้วัดในระดับผลกระทบ** แผนภูมิที่ 1 และ 2 แสดงภาพแบบจำลองความเชื่อมโยงเชิงตรรกะและแบบจำลองที่ใส่ข้อมูลเพศภาวะตามลำดับ

ภาพที่ 1. แบบจำลองตรรกะพื้นฐาน

ภาพที่ 2 แบบจำลองตรรกะที่ใส่ข้อมูลเฉพาะสำหรับการติดตามและประเมินผลเพศวิถีศึกษา (รายการที่เกี่ยวข้องกับเฉพาะภาวะแสดงด้วยตัวอักษรสีเข้ม)

5.3 การสนับสนุนให้เกิดวาระใหม่ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา

แนวทางที่ตั้งอยู่บนฐานเพศภาวะและสิทธิมนุษยชนช่วยให้การดำเนินงานสามารถกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดผลลัพธ์ได้กว้างขึ้น และสามารถประเมินหลักสูตรที่มุ่งบรรลุผลลัพธ์ต่างๆที่เชื่อมโยงกันเหล่านี้ ข้อเสนอแนะสำคัญจากที่ประชุมหารือระดับโลกว่าด้วยเพศวิถีศึกษา พ.ศ. 2553 จัดทำขึ้นเพื่อให้เกิดการนำเอาผลลัพธ์ที่กว้างขึ้นไปใช้ในการดำเนินงาน และยังเป็นโอกาสสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ผ่านกระบวนการประเมินผล

แนวทางที่ตั้งอยู่บนฐานเพศภาวะและสิทธิมนุษยชน หรือ “การเสริมพลัง” ช่วยให้การดำเนินงานสามารถกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดผลลัพธ์ได้กว้างขึ้น และสามารถประเมินหลักสูตรที่มุ่งบรรลุผลลัพธ์ต่างๆที่เชื่อมโยงกันเหล่านี้ ข้อเสนอแนะสำคัญจากที่ประชุมหารือระดับโลกว่าด้วยเพศวิถีศึกษา พ.ศ. 2553 จัดทำขึ้นเพื่อให้เกิดการนำเอาผลลัพธ์ที่กว้างขึ้นไปใช้ในการดำเนินงาน และยังเป็นโอกาสสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ผ่านกระบวนการประเมินผล

หัวข้อ 5.3 นี้จะให้เค้าโครงองค์ประกอบในการจัดลำดับความสำคัญของการติดตามและประเมินผลที่ควรจะไปใช้กับการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ส่วนข้อมูลแจกแจงกล่าวคือการแจกแจงข้อมูลตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ความยากจน และเชื้อชาติหรือชาติพันธุ์ ตามความเหมาะสม เป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการติดตามและประเมินผลแนวทางในแต่ละองค์ประกอบที่ระบุไว้ในหัวข้อนี้ จะให้ข้อมูลด้านวิธีการ เสนอแนะตัวชี้วัดที่เฉพาะเจาะจง ทั้งยังแนะนำแนวปฏิบัติสำหรับการบรรลุผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน

5.3.1 ดำเนินการหรือสนับสนุนการวิจัยพื้นฐานด้านกลุ่มเป้าหมาย

การจัดทำเอกสารข้อมูลบันทึกด้านบริบททางสังคมของการมีเพศสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญยิ่ง เมื่อทำการศึกษากลุ่มประชากรเป้าหมาย ให้พิจารณาต่าง ๆ ได้แก่ ความเสี่ยง ความไม่เสมอภาคในการเข้าถึง รวมทั้งผลกระทบทางด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนและบรรทัดฐานทางเพศภาวะ

วิธีการ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยแจกแจงตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ความยากจน และเชื้อชาติหรือชาติพันธุ์ เพื่อระบุความต้องการที่แตกต่างกันของเยาวชน รวมทั้งความไม่เสมอภาค (สำหรับตัวอย่างชุดข้อมูล โปรดดูที่ภาคผนวก)

ตัวชี้วัดด้านกลุ่มเป้าหมาย

- พฤติกรรมทางเพศ (การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก การใช้ถุงยางอนามัย การใช้วิธีการคุมกำเนิด)
- อายุเมื่อสมรส
- อายุเมื่อเข้าเรียน (รวมทั้งระดับชั้นเรียนของแต่ละอายุ)
- ความชุกของความรุนแรงต่อคู่และการมีเพศสัมพันธ์ที่ถูกบีบบังคับ
- การยอมรับความรุนแรงต่อคู่ (ความเชื่อที่ว่า การทุบตีภรรยาเป็นเรื่องถูกต้อง)
- ความชุกของการมีเพศสัมพันธ์ข้ามรุ่น (รวมถึงในคู่สมรส)
- การรับรู้ความไม่เสมอภาคทางอำนาจในความสัมพันธ์
- สันติวิธีทางสังคม (เช่น เพื่อนในวัยหรือสถานการณ์เดียวกันหรือเพื่อนคนอื่นๆ การมีส่วนร่วมในกีฬาหรือกลุ่มทางสังคม พี่เลี้ยงหรือผู้ที่ให้คำปรึกษา)
- การแปลกแยกทางสังคม การคิดฆ่าตัวตาย การรังแกหรือความรุนแรง และตัวชี้วัดอื่นๆจากการสำรวจสุขภาพนักเรียนในโรงเรียน (Global School-based Student Health Survey) ที่พัฒนาโดยองค์การอนามัยโลก หรือจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่มี

ปฏิบัติการ

- ต้องใช้หลักการและเหตุผลบนข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำหนดนโยบายและลำดับความสำคัญของแผนงาน
- ส่งเสริมให้มีการวิจัยพื้นฐานหรือการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิต่างๆที่มีอยู่ โดยพิจารณาทั้งในระดับชาติและระดับย่อย
- นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ดังนี้ นำข้อมูลไปออกแบบการดำเนินงาน ระดมสรรพกำลังและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและภาคีเครือข่าย กำหนดนโยบายและลำดับความสำคัญของแผนงาน วางแผนและดำเนินการผลักดันเชิงนโยบาย

5.3.2 ดำเนินการหรือสนับสนุนการวิจัยพื้นฐานด้านนโยบายและแผนงาน

การวิจัยของ UNFPA ด้านนโยบายและแผนงาน ควรสนับสนุนการศึกษาความครอบคลุมและการประเมินสถานการณ์เพื่อระบุว่า:

- ครอบคลุมถึงใครบ้าง โดยจำแนกตามอายุ เพศ กลุ่มชาติพันธุ์ ระดับชั้น และสถานะทางการศึกษา
- เนื้อหาอะไรบ้างที่มีการจัดการเรียนการสอน ทั้งในชั้นเรียนและพื้นที่การเรียนรู้อื่นๆ
- หลักสูตรเพศวิถีศึกษาและการอบรมครูมีคุณภาพอย่างไรบ้าง โดยมุ่งความสนใจไปที่ประเด็นเพศภาวะและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- การรับรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนเกี่ยวกับอันตรายจากสภาพแวดล้อมทางการเรียน
- ระดับความตระหนักของผู้กำหนดนโยบายการศึกษาต่อข้อมูลเชิงประจักษ์ที่นำไปสู่เพศวิถีศึกษาที่ให้ความสำคัญกับเพศภาวะ
- การมีหรือขาดนโยบายการศึกษาที่บูรณาการการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษา ตลอดจนนโยบายที่เกี่ยวข้อง เช่น ความปลอดภัยในโรงเรียน การอนุญาตให้เด็กหญิงตั้งครรภ์ได้เรียนต่อ และการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนที่เป็นผู้พลัดถิ่น
- โครงการริเริ่มระดับชาติ รวมทั้งโครงการที่นำโดยเยาวชน เพื่อเดินทางเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ สิทธิ และสุขภาวะทางเพศ

วิธีการ ได้แก่ การตรวจรายละเอียดนโยบายและแผนงาน การวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือการศึกษาความครอบคลุม เพื่อชี้ให้เห็นขีดความสามารถ อุปสรรคท้าทาย และปัญหาของการดำเนินงานที่มีอยู่ การประเมินเหล่านี้ ประกอบด้วย การทบทวนชุดข้อมูลและเอกสารที่มีอยู่ การสังเกตในห้องเรียน การตรวจสอบการครอบคลุมที่เกิดขึ้นจริงของการดำเนินงาน และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักอื่น อาจจะนำการสำรวจมาใช้ได้เช่นกัน ทั้งหมดนี้ เป็นการประเมินเพื่อให้ข้อมูลพื้นฐานด้านสภาพแวดล้อมของนโยบาย ความเข้าถึงของแผนงาน คุณภาพและเนื้อหาของแผนงาน ตลอดจนบริบทของเพศวิถีศึกษา

ตัวชี้วัดด้านคุณภาพและเนื้อหาของแผนงาน

- ร้อยละของครูที่ได้รับการฝึกอบรมในเรื่อง
 - เนื้อหาของเพศวิถีศึกษา รวมทั้งเพศภาวะและสิทธิมนุษยชน
 - กลวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- คุณภาพของหลักสูตรเพศวิถีศึกษา/ทักษะชีวิต ในด้าน
 - เนื้อหาด้านเพศภาวะและสิทธิมนุษยชน
 - ความถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์
 - ความครอบคลุมรอบด้าน
 - กิจกรรมการเรียนการสอน
- คุณภาพของการจัดการศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (เนื้อหา รูปแบบการจัดการเรียนการสอน)
- ขนาดของชั้นเรียนโดยทั่วไปในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

ตัวชี้วัดด้านนโยบายและการผลักดันเชิงนโยบาย

- ระดับการสนับสนุนของ
 - ผู้กำหนดนโยบาย
 - ผู้บริหารโรงเรียน
 - สื่อ
 - ผู้นำศาสนา
 - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ
- ระยะเวลาของแผนงาน
 - มีการจัดการเรียนการสอนกี่ครั้งในหลักสูตร
 - ตลอดระยะเวลาที่ปี
- สัดส่วนและรายละเอียดของเยาวชนที่การดำเนินงานเข้าถึงแล้วและที่ยังเข้าไม่ถึงใน
 - โรงเรียน
 - การดำเนินงานที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน
 - การจัดการศึกษาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน
- เพศวิถีศึกษาเป็นรายวิชาที่ตรวจสอบได้หรือไม่
- จำนวน/ขนาดของสถาบันการศึกษาฝึกหัดครู ที่ให้การเตรียมความพร้อมในเรื่อง
 - เนื้อหาของเพศวิถีศึกษา
 - การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม
- นโยบายด้านการศึกษาต่อเนื่องสำหรับเด็กผู้หญิงที่ตั้งครรภ์
- นโยบายด้านความปลอดภัยในโรงเรียน
- การจัดให้มีบริการสาธารณสุขที่เป็นมิตรต่อเยาวชน
- โครงการริเริ่มที่เกี่ยวข้องในระดับชาติ รวมทั้งโครงการที่นำโดยเยาวชน เพื่อเดินทางเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ สิทธิ และสุขภาวะทางเพศ
- การมีโครงการริเริ่มระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่ให้วัยรุ่นชายและผู้ชายมีส่วนร่วมส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ
- ร้อยละของการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาที่ภาคส่วนต่างๆ และหน่วยงานของสหประชาชาติมีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น
 - การผนวกการดำเนินงานตอบสนองโดยภาคการศึกษาไว้ในกลยุทธ์ระดับชาติด้านสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ และเอชไอวี/เอดส์
 - การผนวกนโยบายสุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ

ตัวชี้วัดด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนและทางสังคมของเยาวชน

- การรับรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนต่อเรื่องความปลอดภัย/อันตรายในสภาพแวดล้อมทางการเรียน
- คะแนนในส่วนเนื้อหาด้านเพศภาวะในหลักสูตร
- ทักษะและความสนใจของผู้สอนที่ไม่ได้สอนเพศวิถีศึกษาในเรื่อง
 - การคิดเชิงวิพากษ์
 - การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม
 - ทศนคติของผู้กำหนดนโยบายการศึกษาที่มีต่อ
 - การเน้นความสำคัญเรื่องเพศภาวะ
 - การเน้นการจัดการเรียนการสอนเรื่องการคิดเชิงวิพากษ์

ปฏิบัติการ

- พัฒนาและเผยแพร่เครื่องมือประเมินสถานการณ์ (โปรดดูหัวข้อ 3.2)
- สนับสนุนให้มีการวิจัยพื้นฐานในระดับชาติและระดับย่อย

- นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ดังนี้ นำข้อมูลไปออกแบบและจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินงาน ซึ่งให้เห็นช่องว่างระหว่างเนื้อหาและวิธีการ แสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึง ระดมสรรพกำลังและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและภาคีเครือข่าย และวางแผนดำเนินการผลักดันเชิงนโยบาย

5.3.3 จัดให้มีการติดตามตรวจสอบโครงการเป็นประจำสม่ำเสมอ

ระบบติดตามตรวจสอบที่เหมาะสมสำหรับความมุ่งมั่นของ UNFPA ในเรื่องเพศวิถีศึกษาประกอบด้วย การติดตามว่ามี การดำเนินงานตามที่วางแผนไว้หรือไม่ คุณภาพของการดำเนินงานเป็นอย่างไร ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานในความเป็นจริงแล้วมีใครบ้าง (แจกแจงข้อมูลตามอายุ เพศ สถานภาพการศึกษา สถานภาพสมรส ฯลฯ) และดูว่าความกว้างและความหลากหลายที่การดำเนินงานครอบคลุมถึงนั้นเป็นอย่างไร

ทั้งนี้ ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องส่งเสริมให้มืองค์ประกอบที่เข้มแข็งและใช้งานง่ายสำหรับการติดตามตรวจสอบ ทั้งยังจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูล และนำข้อมูลนั้นไปใช้เพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน เช่น การปรับปรุงหลักสูตรและการแก้ไขรายวิชา เป็นต้น การสนับสนุนด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาสำหรับดำเนินการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา ก็ถือเป็นส่วนช่วยที่มีคุณค่ายิ่ง ส่วนการร่วมสนับสนุนงบประมาณและจัดทำให้เป็นแบบแผนของการสำรวจพฤติกรรมเป็นระยะของเยาวชนในระบบโรงเรียน และ/หรือ การสำรวจระดับชาติเพื่อการติดตามตรวจสอบประสิทธิภาพของการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา ในหมู่วัยรุ่นและเยาวชน ก็จะทำให้ข้อมูลที่มีค่ายิ่งเช่นกัน

วิธีการ ได้แก่ การทบทวนข้อมูลการติดตามตรวจสอบแผนงานตามวาระปกติ (เช่น จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการต่อพื้นที่การดำเนินงาน ข้อมูลเชิงประชากรของผู้เข้าร่วมโครงการ) และการตรวจดูเอกสารเกี่ยวกับการอบรมครู ตลอดจน การสังเกตในชั้นเรียน และการสังเกตและสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยของสภาพแวดล้อมทางการเรียน

ตัวชี้วัดสำหรับการติดตามตรวจสอบตามวาระ

- จำนวนเยาวชนที่เข้าร่วมในการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา
- หลักสูตรและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้มีความครอบคลุมรอบด้านในเรื่อง
 - ความอ่อนไหวต่อเรื่องเพศภาวะ
 - การตั้งอยู่บนฐานของสิทธิมนุษยชน
 - ความถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์
 - การปลูกฝังการคิดเชิงวิพากษ์
 - การมีหลักสูตรและวัสดุอุปกรณ์ให้แก่ครูทุกคนที่ดำเนินการสอนเพศวิถีศึกษา
- หลักสูตรฝึกอบรมสำหรับบุคลากรหรือครูผู้สอน ประกอบด้วย
 - เนื้อหาที่มีความครอบคลุมรอบด้าน
 - กลวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
 - ความปลอดภัยในชั้นเรียน
- จำนวนบุคลากรในการดำเนินงานที่เข้าร่วมอบรม
- จำนวนครูที่เข้าร่วมอบรม
- การกระจายครูและผู้ให้ความรู้ รวมทั้งในชุมชนและภูมิภาคชายขอบหรือด้อยโอกาส
- ร้อยละของครูผู้สอนที่สอนเนื้อหาได้อย่างถูกต้อง
- ร้อยละของครูผู้สอนที่ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมและเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- คุณภาพของการเรียนการสอนหรือการอำนวยความสะดวกที่พบ
- ความสุขของการเลือกปฏิบัติทางเพศ การคุกคามทางเพศ หรือการรังแกคนที่รักเพศเดียวกัน ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมทางการเรียน

ปฏิบัติการ

- ส่งเสริมให้การดำเนินงานเพศวิถีศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจาก UNFPA มีองค์ประกอบต่างๆในการติดตามความก้าวหน้าที่รัดกุมและใช้งานง่าย
- กำหนดให้ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน และนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานในด้านต่างๆ เช่น คุณภาพ วิธีการ เนื้อหา ความหนาแน่น และความครอบคลุมของโครงการ
- จัดทำเอกสารบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการเรียน รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขรายวิชา
- ส่งเสริมให้มีการติดตามและตรวจวัดการจัดทำเนื้อหาและการนำองค์ประกอบด้านเพศภาวะและสิทธิมนุษยชนไปดำเนินงาน โดยทำให้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินกระบวนการ

5.3.4 ประเมินผลลัพธ์

การประชุมผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผลเพศวิถีศึกษา ซึ่งจัดขึ้น ณ สำนักงาน UNFPA นิวยอร์ก เมื่อวันที่ 29-31 ตุลาคม 2557 เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคืบหน้าล่าสุดของการประเมินการดำเนินงานเกี่ยวกับเพศวิถีศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการบูรณาการเพศภาวะและสิทธิมนุษยชนไว้ในหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกโรงเรียน โดยเน้นความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่องการออกแบบการประเมินผล วิธีการและมาตรฐานร่วมของตัวชี้วัดที่สำคัญ ทั้งยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การนำเสนอ ผลการศึกษา และเครื่องมือจากประสบการณ์ทั่วโลกร่วมกันในระหว่างการประชุมด้วย ทั้งนี้ ลิ้งค์ไปยังรายการเหล่านี้มีปรากฏอยู่ใน ภาคผนวก: แหล่งข้อมูลสำหรับการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา

สิ่งจำเป็นพื้นฐานในการดำเนินแผนงานเพศวิถีศึกษา คือ การวางแผนอย่างรอบคอบ การสนับสนุนและส่งเสริมการประเมินผลลัพธ์ ซึ่งรวมถึงการจัดทำข้อมูลพื้นฐาน (baseline) และการติดตามความก้าวหน้าเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน (end-line) และการวิเคราะห์ตัวชี้วัดผลลัพธ์ที่เป็นปัจจัยเสี่ยงหรือปัจจัยคุ้มครองทางตรงหรือทางอ้อมที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย

วิธีการ ได้แก่ การสำรวจ การสังเกตและสัมภาษณ์ในห้องเรียนโดยตรง และการทบทวนเอกสารขอบเขตการดำเนินงาน ข้อมูลเชิงประจักษ์ของตัวชี้วัดบางตัวสามารถเก็บรวบรวมได้โดยการวิจัยเฉพาะบางประเภท ตัวอย่างเช่น การสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมายและการวิเคราะห์ข้อมูลจากการติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน สามารถนำมาใช้ในการประเมินการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา ส่วนการสังเกตและสัมภาษณ์โดยตรงสามารถนำมาใช้ในการประเมินความสามารถของเยาวชนในการแสดงทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ รวมทั้งแบบวัดระดับและการสำรวจต่างๆก็สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมได้

ตัวอย่างแบบวัดระดับมีดังต่อไปนี้

- **ความนับถือตนเอง** สามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดระดับความนับถือตนเองของ Rosenberg ที่พัฒนาขึ้นและใช้ทดสอบวัยรุ่นหญิงและชายในสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2508²³ แบบวัดระดับนี้สามารถเข้าถึงได้ทางออนไลน์จาก www.yorku.ca/rokada/psycstest/rosenbrg.pdf
- **การรับรู้ความสามารถของตนเอง** “แบบวัดระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองแบบทั่วไป” พัฒนาขึ้นโดย Jerusalem และ Schwarzer ในปี พ.ศ. 2534 และสามารถเข้าถึงได้ทางออนไลน์จาก <http://userpage.fu-berlin.de/health/selfscal.htm> การรับรู้ความสามารถของตนเองหมายถึงความสามารถในการตัดสินใจว่าเมื่อไรจึงจะมีเพศ

23 Rosenberg, Morris, Society and the Adolescent Self-Image, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1965.

สัมพันธ์และเมื่อไรจะปฏิเสธ และสามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดระดับ “การสื่อสารกับคู่นอนเพศ” ซึ่งแต่เดิมนั้นพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้กับผู้หญิงและผู้ชายในประเทศกัวเตมาลา²⁴

- **แบบวัดระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการใช้ถุงยางอนามัยอย่างถูกต้อง** พัฒนาขึ้นโดย Crosby และคณะ ในสหรัฐอเมริกา โดยออกแบบมาเพื่อวัดการรับรู้ของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับความง่ายหรือความยากในการใช้ถุงยางอนามัยชายอย่างถูกต้อง แบบวัดระดับนี้ตีพิมพ์เผยแพร่ใน คู่มือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับเพศวิถี ด้วย²⁵
- **ความรู้สึกผูกพัน** “แบบวัดความรู้สึกผูกพันในวัยรุ่นของ Hemingway” เป็นวิธีการประเมินระดับ “ความรู้สึกผูกพัน” ของเยาวชนที่มีต่อครอบครัว โรงเรียน เพื่อน และตนเอง ซึ่งพบว่ามีส่วนนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และยังอาจพยากรณ์ความรุนแรงและการใช้สารเสพติดได้ด้วย สามารถเข้าถึงได้ทางออนไลน์ <http://adolescentconnectedness.com>
- **การสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับวัยรุ่น** “แบบวัดระดับการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับวัยรุ่น” พัฒนาขึ้นโดย Sales, Milhausen และ DiClemente แห่งมหาวิทยาลัยเอมอรี (University of Emory) แต่เดิมนั้นพัฒนาขึ้นมาสำหรับวัยรุ่นหญิงเชื้อสายแอฟริกันอเมริกันในสหรัฐอเมริกา แบบวัดระดับนี้ตีพิมพ์เผยแพร่ใน คู่มือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับเพศวิถี ด้วย
- **อำนาจทางเพศและสัมพันธภาพ** “แบบวัดระดับอำนาจในสัมพันธภาพทางเพศ”²⁶ พัฒนาขึ้นมาสำหรับใช้กับผู้ชายและผู้หญิงทั่วไป แต่ก็นำมาใช้กับเยาวชนด้วย และเคยนำไปใช้ในประเทศต่างๆ เช่น จีน จาเมกา แอฟริกาใต้ และซิมบับเว
- **ทัศนคติด้านความเท่าเทียมทางเพศ** “แบบวัดระดับผู้ชายกับความเท่าเทียมทางเพศ” พัฒนาขึ้นโดย Pulerwitz และ Barker²⁷ แห่งสถาบันโพรมุนโด (Instituto Promundo) ซึ่งเคยนำมาใช้ในบริบทของประเทศกำลังพัฒนาหลายแห่ง ทั้งกับผู้หญิงและผู้ชาย รวมทั้งวัยรุ่นด้วย
- **แบบวัดระดับความสัมพันธ์ระหว่างเพศ**²⁸ เป็นแบบวัดระดับที่สร้างขึ้นจากข้อคำถามในแบบวัดระดับผู้ชายที่มีความเท่าเทียมทางเพศและแบบวัดระดับอำนาจทางเพศและสัมพันธภาพ สำหรับวัดความเสมอภาคและอำนาจในสัมพันธภาพระหว่างคู่ เคยนำมาใช้กับผู้หญิงและผู้ชายทั่วไปในประเทศเอธิโอเปียและเคนยา
- **การสร้างพลังสตรี**²⁹ เป็นแบบวัดระดับที่แต่เดิมนั้นพัฒนาขึ้นเพื่อวัดอำนาจในฐานะผู้กระทำการต่างๆ ด้วยตัวเองของผู้หญิง กล่าวคือความเป็นอิสระของผู้หญิงจากการถูกครอบงำในครัวเรือนและความมั่นคงทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน
- **การกล้าแสดงออกทางเพศ** แนวโน้มในการกล้าแสดงออก ไม่กล้าแสดงออก และความมั่นใจในตนเองในด้านพฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัยในกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนที่ยังไม่แต่งงาน สามารถวัดได้ด้วยแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างคู่ที่พัฒนาขึ้นโดย Yesmont³⁰ ในสหรัฐอเมริกา

24 Leon, F., R. Lundgren and C. Vasquez, “Couple Communication on Sex Scale”, Draft manuscript, Institute for Reproductive Health, Georgetown University, in Nanda, Geeta, 2011, Compendium of Gender Scales, Washington, DC: FHI/360/C-Change.

25 Fisher, Terri D., and others, Handbook of Sexuality-Related Measures, 3rd ed., Routledge, London, 2010. สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมโปรดดูที่: <http://cw.routledge.com/textbooks/9780415801751>.

26 Pulerwitz, Julie, Steven L. Gortmaker and William DeJong, “Measuring Sexual Relationship Power in HIV/STD Research”, Sex Roles, vol. 42, no. 7-8, April 2000, pp. 637-660.

27 Pulerwitz, Julie, and Gary Barker, “Measuring Attitudes toward Gender Norms among Young Men in Brazil: Development and Psychometric Evaluation of the GEM Scale”, Men and Masculinities, vol. 10, no. 3, April 2008, pp. 322-338.

28 Stephenson, Rob, Doris Bartel and Marcie Rubardt, “Constructs of Power and Equity and their Association with Contraceptive Use among Men and Women in Rural Ethiopia and Kenya”, Global Public Health, 2012, vol. 7, no. 6, 2012, pp. 618-634.

29 Schuler, Sidney Ruth, Syed Mesbahuddin Hashemi and Ann P. Riley, “The Influence of Changing Roles and Status in Bangladesh’s Fertility Transition: Evidence from a Study of Credit Programs and Contraceptive Use”, World Development, vol. 25, no. 4, January 1997, pp. 563-575.

30 Yesmont, Georgia A., “The Relationship of Assertiveness to College Students’ Safer Sex Behaviors”, Adolescence, vol. 27, no. 106, June 1992, pp. 253-272.

- **การคุกคามทางเพศ** ดัชนีของการคุกคามทางเพศพัฒนาขึ้นโดย Decker และ Hudson ในสหรัฐอเมริกา สามารถนำไปใช้กับประชากรอายุ 12 ปีขึ้นไป ส่วนแบบสอบถามทัศนคติเรื่องการคุกคามทางเพศนั้นพัฒนาขึ้นโดย Stake และ Malovich ในสหรัฐอเมริกา เพื่อสำรวจปัจจัยทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศในบริบทสถานศึกษา ทั้งดัชนีและแบบสอบถามตีพิมพ์เผยแพร่ใน คู่มือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับเพศวิถี

ตัวชี้วัดสำหรับผลลัพธ์

- ร้อยละของเยาวชนที่เข้าร่วมในการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา
- ร้อยละของผู้เข้าร่วมในแผนงานเพศวิถีศึกษาที่แสดงให้เห็นว่ามีการคิดเชิงวิพากษ์
- การเปลี่ยนแปลงด้านความรู้เกี่ยวกับ
 - การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการแพร่เชื้อเอชไอวี
 - การเข้าถึงและการใช้การคุมกำเนิด
 - สิทธิมนุษยชน
- การเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติในเรื่อง
 - บรรทัดฐานทางเพศภาวะ
 - ความรู้สึกถึงอำนาจในฐานะผู้กระทำกรต่าง ๆ ด้วยตัวเอง และความตั้งใจชะลอการตั้งครรภ์ที่เพิ่มขึ้นของเด็กผู้หญิง
 - ความเชื่อของเด็กผู้ชายเกี่ยวกับบทบาทและภาพเหมารวมเรื่องเพศแบบเดิม ๆ
 - การเคารพในสิทธิมนุษยชน รวมถึงสิทธิของผู้ติดเชื้อเอชไอวี
 - ความอดกลั้นต่อความหลากหลายทางเพศ
 - ความรู้สึกผูกพันกับโรงเรียน
 - การรับรู้ความสมดุลของอำนาจในสัมพันธ์ภาพระหว่างคู่
- การเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมในเรื่อง
 - การชะลอการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก
 - การใช้ถุงยางอนามัยชายหรือหญิงและการคุมกำเนิดเพิ่มขึ้น
 - การลดลงของประสบการณ์หรือการถูกบีบบังคับให้มีเพศสัมพันธ์และการใช้ความรุนแรงต่อคู่³¹
 - การเข้าร่วมโครงการพื้นที่ทางสังคมหรือพื้นที่สีเขียวของเด็กผู้หญิง
 - การมีส่วนร่วมของเด็กผู้ชายในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยให้พวกเขาได้สะท้อนบรรทัดฐาน ความคาดหวัง และการรับรู้ของตนเอง
 - ปฏิสัมพันธ์ในทางบวกต่อผู้ที่ให้คำปรึกษา

ปฏิบัติการ

- กำหนดให้การดำเนินงานเพศวิถีศึกษาทั้งหมดที่ได้รับการสนับสนุนจาก UNFPA ทั้งโครงการระดับชาติหรือขนาดใหญ่ มีองค์ประกอบต่าง ๆ ในการติดตามความก้าวหน้าที่มีคุณภาพและใช้งานง่าย
- นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงาน ซึ่งสะท้อนทางในการดำเนินงาน ตลอดจนนำไปใช้ในการผลักดันเชิงนโยบาย
- ร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการและหน่วยติดตามและประเมินผลของ UNFPA ในการพัฒนาองค์ประกอบชุดเครื่องมือสำหรับตัวชี้วัดเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์ของเพศวิถีศึกษา

31 ตัวชี้วัด “การลดลงของประสบการณ์หรือการถูกบีบบังคับให้มีเพศสัมพันธ์และการใช้ความรุนแรงต่อคู่” ยังอาจเป็นตัวชี้วัดในระดับผลกระทบได้ด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของแผนงาน

5.3.5 ในการดำเนินงานระดับโลก ควรคัดเลือกการประเมินผลกระทบที่วัดการเปลี่ยนแปลงในด้านโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ การถูกบีบบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ หรือเป้าหมายด้านอื่นๆ และให้ความสนับสนุนเชิงกลยุทธ์แก่การประเมินผลกระทบดังกล่าว

เนื่องจากข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับเพศวิถีศึกษาส่วนมากมาจากสหรัฐอเมริกา การดำเนินการประเมินผลในประเทศกำลังพัฒนาจึงมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ในกรณีที่เหมาะสม ควรคัดเลือกการประเมินผลกระทบที่มีความรัดกุม ที่วัดการเปลี่ยนแปลงด้าน โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ การสร้างศักยภาพในการปฏิเสธการบีบบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ หรือเป้าหมายด้านอื่นๆ และให้ความสนับสนุนเชิงกลยุทธ์แก่การประเมินผลกระทบดังกล่าว

วิธีการ ได้แก่ แบบการทดลองแบบสุ่มหรือแบบอื่นๆ ที่มีความรัดกุมสำหรับประเมินผลกระทบของการดำเนินงานในส่วนของตัวชี้วัดที่สำคัญ โดยอาจเป็นการทดสอบรูปแบบการดำเนินงานที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น การดำเนินงานที่ใช้ครูผู้สอนในระบบการศึกษา เปรียบเทียบกับการดำเนินงานที่บุคคลากรภายนอกที่ได้รับการอบรมเป็นพิเศษมาเป็นผู้ให้ความรู้ หรือแนวทางแบบบูรณาการเปรียบเทียบกับแนวทางแบบแยกส่วนเป็นอิสระจากกัน

เนื่องจากข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับเพศวิถีศึกษาส่วนมากมาจากสหรัฐอเมริกา การดำเนินการประเมินผลในประเทศกำลังพัฒนาจึงมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานเพศวิถีศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ในกรณีที่เหมาะสม ควรคัดเลือกการประเมินผลกระทบที่มีความรัดกุม ที่วัดการเปลี่ยนแปลงด้านโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ การสร้างศักยภาพในการปฏิเสธการบีบบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ หรือเป้าหมายด้านอื่นๆ และให้ความสนับสนุนเชิงกลยุทธ์แก่การประเมินผลกระทบดังกล่าว

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสำรวจ และถ้าเป็นไปได้ให้รวมถึงตัวชี้วัดทางชีวภาพสำหรับการติดตามสถานการณ์โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ส่วนในทุกกรณีนั้น จำเป็นต้องนำเอาการประเมินผลกระทบมาพิจารณาควบคู่ไปกับการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงาน โดยแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าแผนงานใดได้รับการประเมินแล้ว

ตัวชี้วัดสำหรับเป้าหมายด้านสุขภาพ

- การลดลงของการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์
- การลดลงของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมทั้งการแพร่เชื้อเอชไอวี
- การลดลงของความรุนแรงบนฐานเพศภาวะและความรุนแรงต่อคู่

ตัวชี้วัดสำหรับเป้าหมายด้านสังคมหรือด้านสิทธิมนุษยชน

- การลดลงของการบีบบังคับให้มีเพศสัมพันธ์
- การลดลงของการแต่งงานในวัยเด็ก
- การเพิ่มขึ้นของการรับรู้ความเท่าเทียมกันในสัมพันธ์ภาพ
- การเพิ่ม ขึ้นของการแสดงให้เห็นถึงอำนาจในฐานะผู้กระทำการต่างๆ ด้วยตัวเองของเด็กผู้หญิง

ปฏิบัติการ

- ระบุคำถามสำคัญที่จำเป็นต่อการประเมินผลกระทบ และดำเนินการเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินการศึกษาดังกล่าว
- แสวงหาแหล่งทุนเพื่อให้เกิดการประเมินผลโครงการเพศวิถีศึกษาเชิงปริมาณอย่างรัดกุมให้ได้อย่างน้อย 1 โครงการที่ดำเนินงานอยู่บนฐานสิทธิมนุษยชนและมุ่งเน้นเรื่องเพศภาวะ

- เมื่อประเทศที่ได้รับการคัดเลือกได้ดำเนินการประเมินผลกระทบการดำเนินงานของตนเองแล้ว ให้ใช้ผลการประเมินนั้นในการปรับปรุงแผนงาน ชี้แนะทิศทางในการดำเนินงาน และนำผลนั้นไปใช้ในการผลักดันเชิงนโยบาย

5.3.6 จัดทำเป็นเอกสารและเผยแพร่การถอดบทเรียนและประสบการณ์ระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ

ปฏิบัติการ

- ถอดบันทึกประสบการณ์และเผยแพร่ทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์และออนไลน์ ให้ทั่วทั้งหน่วยงานขององค์การสหประชาชาติ และ UNFPA
- นำกรณีศึกษาและผลการประเมินไปใช้ในการนำเสนอหรือการประชุมกับรัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ

อักษรย่อ

AYH	Adolescent and Youth Houses (Nicaragua) บ้านเยาวชนและวัยรุ่น
CSE	comprehensive sexuality education เพศวิถีศึกษา
HLS	Healthy Life Style (Kyrgyzstan) หลักสูตรรูปแบบการใช้ชีวิตที่ดีต่อสุขภาพ
ICPD	International Conference on Population and Development การประชุมนานาชาติว่าด้วยเรื่องประชากรและการพัฒนา
ITGSE	International Technical Guidance on Sexuality Education แนวทางเชิงวิชาการที่เป็นสากลเรื่องเพศวิถีศึกษา
NCED	National Center for Educational Development (Nepal) ศูนย์พัฒนาทางการศึกษาแห่งชาติ
NGO	non-governmental organization องค์กรสาธารณประโยชน์
PESCC	Programa de Educacion para la Sexualidad y Construccion de Ciudadania (programme for sexuality education and building citizenship, Colombia)
SRH	sexual and reproductive health สุขภาวะทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์
STI	sexually transmitted infection การติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ
UNFPA	United Nations Population Fund กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ
UNICEF	United Nations Children's Fund กองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ
WHO	World Health Organization องค์การอนามัยโลก

ภาคผนวก: แหล่งข้อมูลสำหรับการดำเนินงานเพศวิถีศึกษา

ศักยภาพทางวิชาการ / นโยบายและการผลักดันนโยบาย

UNFPA Strategic Plan 2014–2017 (Outcome 2)

www.unfpa.org/webdav/site/global/shared/documents/strategic_plan/Strategic%20Plan,%202014–2017.docx

UNFPA Strategy on Adolescents and Youth (2013)

www.unfpa.org/public/adolescents

www.unfpa.org/webdav/site/global/shared/youth/UNFPA%20Adolescents%20and%20Youth%20Strategy.pdf

UNFPA Framework for Action on Adolescents and Youth: Opening Doors with Young People – 4 Keys (2007)

www.unfpa.org/public/pid/396

The Commission on Population and Development (CPD) (CPD 2009 Resolution 2009/1, ย่อหน้าที่ 7; CPD 2012 Resolution 2012/1, ย่อหน้าที่ 26)

Comprehensive Sexuality Education: Advancing Human Rights, Gender Equality, and Improved Sexual and Reproductive Health (UNFPA, 2011), รายงานการปรึกษาหารือทางวิชาการระดับโลกเรื่องเพศวิถีศึกษา, กรุงโบโกตา, 30 พฤศจิกายน 2553

www.unfpa.org/webdav/site/global/groups/youth/public/Comprehensive%20Sexuality%20Education%20Advancing%20Human%20Rights%20Gender%20Equality%20and%20Improved%20SRH–1.pdf

ICPD and Human Rights: 20 Years of Advancing Reproductive Rights through UN Treaty Bodies and Legal Reform (Center for Reproductive Rights and UNFPA, 2013)

www.unfpa.org/rights/docs/icpd_and_human_rights_20_years.pdf

ICPD+5 – Key actions for the further implementation of the Programme of Action of the International Conference on Population and Development, สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ A/RES/S-21/2, 8 พฤศจิกายน 2542

www.unfpa.org/public/home/sitemap/icpd/International-Conference-on-Population-and-Development/ICPD5-key-actions

ICPD Programme of Action (1995), รับรองในที่ประชุมนานาชาติว่าด้วยเรื่องประชากรและการพัฒนา, กรุงโคโร, 5-13 กันยายน 2537

www.unfpa.org/public/publications/pid/1973

International Technical Guidance for Sexuality Education (UNESCO, 2009) – ให้นำแนวคิดหลักสำหรับผู้เรียนในแต่ละกลุ่มอายุ ข้อถกเถียงเชิงนโยบายเกี่ยวกับเพศวิถีศึกษา และแนวทางสำหรับผู้พัฒนาหลักสูตร จัดทำเป็นภาษาอารบิก จีน อังกฤษ ฝรั่งเศส โปรตุเกส รัสเซีย สเปน และภาษาไทย

www.unesco.org/new/en/hiv-and-aids/our-priorities-in-hiv/sexuality-education/international-technical-guidance-on-sexuality-education

Volume I: The Rationale for Sexuality Education

<http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001832/183281e.pdf>

Volume II: Topics and Learning Objectives

http://data.unaids.org/pub/ExternalDocument/2009/20091210_international_guidance_sexuality_education_vol_2_en.pdf

It's All One Curriculum: For a Unified Approach to Sexuality, Gender, HIV, and Human Rights Education (Population Council, Revised first edition, 2011) – ให้แนวคิดที่สำคัญ เนื้อหาการสอน คำถามต่างๆ เพื่อชวนคุย และตัวอย่างกิจกรรมของแนวทางที่ใช้หลักสูตรแบบบูรณาการ จัดทำเป็นภาษาบังกลาเทศ จีน อังกฤษ ฝรั่งเศส และ สเปน

www.popcouncil.org/research/its-all-one-curriculum-guidelines-and-activities-for-a-unified-approach-to

Volume 1: Guidelines – www.popcouncil.org/uploads/pdfs/2011PGY_ItsAllOneGuidelines_en.pdf

Volume 2: Activities – www.popcouncil.org/uploads/pdfs/2011PGY_ItsAllOneActivities_en.pdf

“Additional Resources for Comprehensive Sexuality Education” – รายการ 12 หน้ากระดาษที่ให้ข้อมูลองค์กรและแหล่งข้อมูลที่ส่งเสริมเพศวิถีศึกษาที่เน้นความสำคัญของสิทธิและเพศภาวะ มีประโยชน์ต่อการนำไปสนับสนุนงานผลักดันนโยบาย การพัฒนาหลักสูตร การอบรมครู การออกแบบและดำเนินโครงการ และการสร้างศักยภาพทางวิชาการโดยทั่วไป ส่วนใหญ่เข้าถึงได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย. ดูที่: It's All One Curriculum, vol. 2, หน้า 178-188.

Portal for Gender Equity in Schools (PEGE) – โครงการริเริ่มในประเทศบราซิลที่ส่งเสริมการฝึกอบรมครู โดยอิงข้อมูลจากการประเมินโครงการต่างๆที่มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดเรื่องเพศภาวะ มีข้อมูลด้านวิธีการต่างๆที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการอบรมเรื่องเพศภาวะ มีตัวอย่างตารางการฝึกอบรม และกิจกรรมต่างๆที่ช่วยตอบสนองวัตถุประสงค์ และมีช่องทางให้เข้าร่วมกิจกรรมออนไลน์กับผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการและนักการศึกษาอื่นๆได้ด้วย

<http://pege.org.br>

United Nations Fourth World Conference on Women Platform for Action (FWCW PFA, ย่อหน้า 108(k) and A/S-21/5/Add.1, ย่อหน้า 71(j).

What Works for Women and Girls: Evidence for HIV/AIDS Interventions (Jill Gay, et al., Open Society Institute, New York, June 2010)

www.whatworksforwomen.org

What Happens When Programs Emphasize Gender? A Review of the Evaluation Research (Nicole Haberland) – นำเสนอที่การประชุมปรึกษาหารือทางวิชาการระดับโลกเรื่องเพศวิถีศึกษา จัดโดย UNFPA, กรุงโบโกตา, 30 พฤศจิกายน, 2553.

วิดีโอ

Batjele: Tell Them (Knowledge for Health) – เครื่องมือสำหรับครูในการพูดคุยกับเยาวชนเรื่องการคุกคามทางเพศ สามารถส่งแผ่น CD ได้โดยไม่ต้องมีค่าใช้จ่าย

www.k4health.org/toolkits/swaziland-teachers/batjele-tell-them-infocentre-video-part-1-3

Once Upon a Boy (Promundo) – ภาพยนตร์แอนิเมชันที่ไม่มีคำพูด บอกเล่าเรื่องราวของเด็กผู้ชายคนหนึ่งที่กำลังเติบโตท่ามกลางความกดดันจากเพื่อน เพศสัมพันธ์ครั้งแรกของเขา งานแรกที่ได้ทำ และเมื่อกลายเป็นพ่อคน ถูกออกแบบมาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนชาย นักการศึกษา และบุคลากรสาธารณสุข ในการสะท้อนตัวแบบของความเป็นชาย สามารถสั่งซื้อ DVD นี้ได้

www.promundo.org.br/en/online-store/audio-visuais-loja-virtual/once-upon-a-boy-dvd

6. การติดตามการดำเนินงานในประเทศ ภูมิภาค และระดับโลก (Global, Regional and Country-Level Monitoring) – https://drive.google.com/a/unfpa.org/folderview?id=OB1XJRCJDFBZmbU9IS3A5Tlg2alk&usp=sharing_eid&tid=OB1XJRCJDFBZmbnJxOXQ2N19fdDQ
7. การประเมินผลการดำเนินงาน ตัวชี้วัด และเครื่องมือ (Implementation Evaluation, Indicators and Tools) – https://drive.google.com/a/unfpa.org/folderview?id=OB1XJRCJDFBZmNTNqWIE1SjVITUK&usp=sharing_eid&tid=OB1XJRCJDFBZmbnJxOXQ2N19fdDQ
8. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (Parental Engagement) – https://drive.google.com/a/unfpa.org/folderview?id=OB1XJRCJDFBZmOFY2YjhNNI8xUGs&usp=sharing_eid&tid=OB1XJRCJDFBZmbnJxOXQ2N19fdDQ
9. ประสบการณ์จากประเทศต่างๆ ในการวัดผลลัพธ์และผลกระทบ (Measuring Outcome and Impact: Country Experiences) – https://drive.google.com/a/unfpa.org/folderview?id=OB1XJRCJDFBZmQJE5VG1sU1JNaFk&usp=sharing_eid&tid=OB1XJRCJDFBZmbnJxOXQ2N19fdDQ

เครื่องมือในการศึกษาวิจัยเพศวิถีศึกษา (CSE Research Instruments)

https://drive.google.com/a/unfpa.org/folderview?id=OB1XJRCJDFBZmMEJpMXpKZFpTSUK&usp=sharing_eid&tid=OB1XJRCJDFBZmbnJxOXQ2N19fdDQ

ชุดข้อมูล

ชุดข้อมูลเกี่ยวกับวัยรุ่นโดยกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (Adolescent Data Guides, UNFPA): ข้อมูล ตาราง แผนภูมิ และแผนที่จากการสำรวจด้านประชากรและสุขภาพ พร้อมด้วยไฟล์ PDF ของ 49 ประเทศ – www.unfpa.org/youth/dhs_adolescent_guides.html

การสำรวจด้านประชากรและสุขภาพ (Demographic and Health Surveys) – www.measuredhs.com

DevInfo – www.devinfo.org/libraries/aspx/Home.aspx 72

การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรี (Multiple Indicator Cluster Surveys) – www.childinfo.org/mics.html

การสำรวจสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนโดยองค์การอนามัยโลก (WHO Global School-Based Student Health Survey) – www.who.int/chp/gshs/en

สิ่งพิมพ์

คู่มือการออกแบบและประเมินผลโครงการในประเทศโดยกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (Handbook: How to Design and Conduct a Country Programme Evaluation at UNFPA) (สำนักงานประเมินผลอิสระ, นิวยอร์ก, ตุลาคม 2557)

www.unfpa.org/public/home/about/Evaluation/Methodology

ส่วนที่ 3: เครื่องมือและแหล่งข้อมูล – www.unfpa.org/webdav/site/global/shared/documents/Evaluation_branch/Methodology/3.%201%20Part%203%20Toolkit%20web.pdf

เครื่องมือเพื่อใช้ในการดำเนินงานระดับโลกเกี่ยวกับมีส่วนร่วมของเด็กผู้ชายและผู้ชายในด้านสุขภาพและความเท่าเทียมทางเพศ (Engaging Men and Boys in Gender Equality and Health: A Global Toolkit for Action)

www.unfpa.org/public/home/publications/pid/6815

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน – www.promundo.org.br/en/wp-content/uploads/2010/10/cap-8.pdf

เครื่องมือ (จากทุก ๆ บท) –

www.unfpa.org/webdav/site/global/shared/documents/publications/2010/Toolkit_menandboys/tools.pdf

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ
ส่งเสริมให้ทุกการตั้งครอบครัวเป็นที่ต้องการ
ทารกทุกคนถือกำเนิดขึ้นอย่างปลอดภัย
และศักยภาพของเยาวชนทุกคนได้รับการเติมเต็ม

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ สำนักงานประจำประเทศไทย (UNFPA Thailand Country Office)

อาคารสหประชาชาติ ชั้น 12 ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ 10200 ประเทศไทย

โทรศัพท์: + 662-687-0138

โทรสาร : +662-280-1871

อีเมลล์ : unfpa.thailand@unfpa.org

เว็บไซต์ : <http://Thailand.Unfpa.org>